Mr. M.ČULITIS
47 Fulton Ave
Toronto

The Latvian Newspaper for Canada and U.S.A.
Published Twice Weekly
by the DAUGAVAS VANAGS
Editorial and Business Offices:
123 Huron St., Toronto, Ont., Canada
Telephone — WA 0792
Editor in USA: A. Zvēriņš
62—15 85 Drive Richmond Hill 18, N. Y. USA
Tel.: Virginia 9-7778
AUTHORIZED AS SECOND CLASS MAIL POST OFFICE DEPARTMENT, OTTAWA

LATVIJA
AMERIKĀ

19./144. n-rs. TREŠDIEN, 1953. G. 11. MARTA 3. GADS

Latviešu laikraksts Amerikā
Iznāk divas reizes nedēļā — trešdienās un sestdienās
Izdevējs — Apgāds DAUGAVAS VANAGS
Galvenais redaktors — INGRIDA VIKSNA
Redakcija un kantoris:
123 Huron St., Toronto, Ont. Canada
Telefons — WA 0792
ASV redakcija: A. Zvēriņš
102—15 85 Drive, Richmond Hill, 18, N. Y. USA
Tel.: Virginie 9-7778
Abonēšanas maksa ASV un Kanadā:
par 1 mēn. $1.50; par 3 mēn. $4.50;
par 6 mēn. $8.50; par 1 gadu $16.—.
Sludinājumu maksa:
sīkā daļā $1.40; tekstā $2.80
par vienu collas ielpu 1 slejā

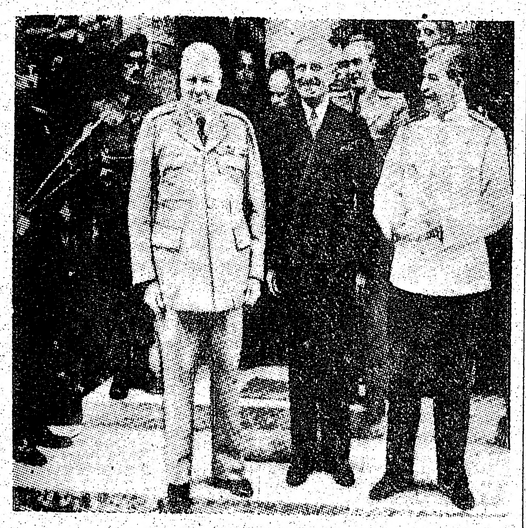

Čerčils, Trūmens un Staļins 1945. g. Potsdamā. Nāve izbeidza Staļina nodomu sarīkot cilvēcei jaunu Potsdamu.

KOREJĀ ATJAUNOJUSIES KARA DARBĪBA

Sabiedroto kalnu nocietinājumi zem spēcīgas artilerijas uguns. Divi komūnistu uzbrukumi Čorvonas apkārtnē.

Sabiedroto galvenā mītne ziņo no Tokio, ka pēdējās dienās komūnistu uzbrukumi pārsviedušies uz Korejas frontes rietumu daļu. Divas reizes komūnistu vienības uzbrukušas sabiedrotiem Červonas apkārtnē, un amerikāņu pauguru nocietinājumi atrodas zem spēcīgas artilerijas un granātmetēju uguns.

Šestdien ķīnieši uzbruka dienvidkorejiešu apsargātam frontes sektoram Korejas rietumos. Komūnisti uzbruka 100 vīru stiprumā, un viņiem izdevās nostiprināt jaunas pozicijas dienvidrietumos no Kellija paugura. Visi tālākie ienaidnieka mēģinājumi iebrukumu padziļināt beidzās nesekmīgi, bet jau pēc dažām stundām jauna komūnistu rota atsāka uzbrukumu. Cīnoties aukstā vējā, lietū un sniegā, komūnistiem izdevās iespiesties sabiedroto ierakumos, bet pēc pusstundas ilgām cīņām pēdējie zaudēto atguva. Amerikāņu galvenā mītne pēdējo dienu uzbrukumus sauc par spēcīgiem, salīdzinot ar cīņām pag. nedēļā. Ienaidnieka zaudējumus vērtē uz 100 kritušiem.

Sabiedroto pauguru nocietinājumu apšaude sākās pēc kādas izlūku patruļas sadursmes. Kājnieku cīņas risinājās tikai kādu pusstundu, bet ienaidnieka artilerija bombardēšanu turpināja vairākas stundas.

Nelielas komūnistu vienības 4 reiz uzbruka pie Komsongas, tāpat vietēja rakstura kaujas notika arī Panmundžonas apkaimē, kur vis. ienaidnieka mēģinājumi sabrukt aizstāvju atvaires ugunī.

Sliktie laika apstākļi traucēja amerikāņu aviācijas darbību, tomēr gaisa operācijās iznīcinātas 402 smagās mašīnas, dzelzceļi sašauti 125 vietās; gar fronti lidmašīna iznīcinājusas 100 ienaidnieka bun kurus un 4 artilerijas novietnes.

Cilvēce atpestīta no sarkanā varmākas

JOSIFS DŽUGAŠVILLI ALIAS STAĻINS MIRIS

1953. gada 5. martā Maskavā Kremlī 73 gadu vecumā miris Josifs Staļins. Tirannam nespēja palīdzēt ne modernā medicīna, nedz arī oficiālās lūgšanas. Sarkanā vadoņa nāve iestājusies četras dienas pēc asins izplūduma smadzenēs, kas Staļinu atstāja nesamaņā, mēmu un paralizētu.

Tagad Staļins ir pievienojies tiem daudzajiem miljoniem, kas mira uz viņa pavēli. Un pasaulei tā nav sēru, bet gan prieka diena, jo Dievs to ir beidzot atpestījis no launa.

29 gaŗus gadus Staļins valdīja Padomju Savienībā, ar savu nežēlību un viltību iznīcinādams brīvību ne tikai Krievijas tautām, bet ar daudzām citām, un viņa mocekļu vaidi ir daudz skaļāki par komūnistu slavas dziesmām. 29 gadi 200 milj. cilvēku dzīvības atradās viņa rokās un pēc Otrā Pasaules kara viņš valdīja jau par visas pasaules iedzīvotāju trešo daļu. Viņa vadībā komūnisma kliedziens izskanēja pāri visai zemes lodei un kliedziena atbalss vēl joprojām kliedz no valsts uz valsti, visur atstādams savu nāvīgo posta zīmi.

Bet tagad Staļins ir miris. Sēro Krievijas un pārējo satelītu komūnisti un pat Rietumu valstu sūtniecību karogi Maskavā nolaisti pusmastā, kamēr pats vadonis gul greznajā Maskavas arodbiedrības nama zālē, tikai dažus simt metrus no Sarkanā laukuma, kur stikla šķirstā debesīs stīvi skatās Ļeņina mūmija.

GEORGIJS MAĻENKOVS STAĻINA PĒCTECIS

KRIEVIJAS IEKŠ- UN ĀRPOLĪTIKĀ TUVĀKĀ LAIKĀ PĀRMAIŅAS NAV GAIDĀMAS. TAS NOZĪMĒ, KA KREMĻA PASAULES IEKAROŠANAS CENTIENI UN APSPIESTO KULTŪRAS TAUTU IZNĪCINĀŠANA TURPINĀSIES LĪDZŠINĒJĀ TEMPĀ

Augstākās Padomes priekšsēža Šverņika vietā maršals Vorošilvs, kara ministrs maršals Bulganins, viņa palīgi maršals Vasiļjevskis un maršals Žukovs. Molotovs jaunais Pad. Savienības ārlietu ministrs. Berija paliek vecajā amatā kā drošības policijas un atomenerģijas attīstības plāna vadītājs. Višinskis iecelts par Pad. Savienības delegātu pie AN. Gromiko steigā atstāj Londonu, lai izpildītu Višinska pienākumus pēdējam esot Maskavā. Politbiroja sastāvā: Maļenkovs, Berija, Molotovs, Vorošilovs Bulganins, Kaganovičs, Mikojans, Chruščevs, Saburovs un Petruchins

Lielākai pēdējo dienu pasaules mīklai radies atrisinājums. Staļina vietā nāk Georgijs Maļenkovs, 51 gadus vecais jaunās paaudzes komūnists, kas revolūcijas laikā vēl sēdēja skolas solā. Valdības pārmaiņās vissmagāk cietis ārlietu ministrs Višinskis, kas degradēts no sava līdzšinējā postenja un iecelts par Krievijas pārstāvi pie Apv. Nācijām. Viņa vietā ārlietu ministra amatā atgriežas Staļina ilggadīgais līdzgaitnieks Molotovs, ko diktātors centās nobīdīt malā.

Višinskis 6. martā atstāja Nujorku, lai dotos uz Maskavu. Pirms aizbraukšanas viņš atteicies sniegt jebkādus komentārus par savu pēkšņo krišanu. Višinska prombūtnes laikā Pad. Savienību pie AN pārstāvēs Krievijas sūtnis Anglijā Gromiko, kas steigšus izlidojis uz Nujorku. Nav iespējams noteikt, kādas pārmaiņas pasaules politikā nesīs jaunā Pad. Savienības valdība, jāatceras tikai, ka Maļenkovs nav nekāds Rietumu draugs.

Rietumeiropas reakcija — BAILES NO KARA

No Londonas ziņo, ka Staļina nāve Rietumeiropā radījusi lielu uztraukumu, nemieru un bailes no karstā kara. Atskaitot zvērinātus komūnistus, nevienu citu gar pēc Staļina neraudāja, bet nezināšana un kara draudi nomāca arī katru prieku. Eiropas militārie un politiskie lietpratēji domā, ka jaunais Staļina vietnieks varētu atmest aukstā kara taktiku un iegrūst pasauli jaunā karā. Rietumpasaule nīda Staļinu, bet tai pašā laikā tā pajāvās uz viņa viltību un pacietību, lai izvairītos no jauna kara sākšanas.

Kamēr pasaule atrodas neziņas varā par nākotni, Maskavas radio atrada laiku, lai brīdinātu Rietumus iedomāties, ka Staļina nāve būtu vājinājusi Padomju Savienības militāro gatavību:

„Padomju Savienības iedzīvotāji labi zina, ka Krievijas aizsardzības kapacitāte un militārā vara nepārtraukti pieaug, un ka komūnistu partija visiem spēkiem atbalsta un stiprina Krievijas armiju, tā turpinot paaugstināt mūsu gatavības potenciālu, lai sakautu jebkādu uzbrukuma mēģinājumu."

G. Maļenkovs
Ikvienam latvietim jāpazīst vaigā Staļina pēctecis Georgijs Maļenkovs, kas turpina mūsu tautas un kultūras iznīcināšanu

Ribentrops, Staļins un Molotovs 1939. g. Kremlī, kad parakstīja Lielvācijas — Pad. Savienības slepeno līgumu ar kuru atņēma latviešu tautai neatkarību.

LATVIJAS SŪTŅA K. ZARIŅA VĒSTULE

Latvijas sūtnis Londonā K. Zariņš Latviešu Nacionālās Apvienības Kanadā valdes priekšsēdētājam piesūtījis sekojošu vēstuli:

„Ir gan jau vairāk kā pusgads, kopš esmu atgriezies no apciemojuma pie Kanadas latviešiem, taču domās man allaž vēl tik kavēties pie pagājušām skaistajām dienām okeāna viņā pusē.

Toronto, no visām „mazajām Latvijām", kas izkaisītas pa plašo Kanadu, ir tā lielākā, tāpēc pilnīgi dabiski, ka Latviešu Nacionālās Apvienības Kanadā padomes sēdeklis atrodas tur. Un godam jāsaka, Jūs ar lielu sparu un tēvzemes, Dieva un cilvēku mīlestību sekmīgi vadāt šo darbu.

Man šķiet, ka Jūs ar lielu gandarījumu varat atskatīties uz savu darbu pagājušā gadā, tāpat raudzīties droši arī 1953. gadam pretim. Uz to lai Dievs Jums palīdz.

Es tā ar lielu interesi pēc laikrakstiem sekoju Jūsu darbībai un man sirds allaž pukst par to, ka latvju gars ir dzīvs.

Mani ļoti aizkustināja Jūsu rīcdoms par piemiņas albuma sūtīšanu man, ko novērtēju ļoti augstu."

Sagaida sarkanās Ķīnas un Padomju Savienības šķelšanos

Angļi domā, ka Mao Ce Tungs nelieksies Maļenkova priekšā. Valdības maiņa Padomju Savienībā var radīt plaisas komūnistu Ķīnas un Krievijas starpā.

No Londonas ziņo, ka Rietumu psiholoģiskā kara lietpratēji pašreiz ir nodarbināti ar domu, kā izmantot Staļina nāvi savā labā. Viņi ir pārliecināti, ka vislabākos rezultātus viņi gūtu Tālajos Austrumos, kur cīņa par pasaules komūnisma vadoņa godu var novest līdz nesaskaņām Mao Ce Tunga un Maļenkova starpā, tāpat kā tas notika Dienvidslavijā ar Tito un Staļinu.

Jaunā Rietumu diplomātu teorija balstās uz vairākiem faktiem. Pirmkārt, ir jāsaubās vai Ķīnas tautas republikas vadītājs Mao gribēs paklausīt Maļenkovam (kuru viņš ieskata zemāku par sevi), kā viņš paklausīja Staļinam (kurš, pēc Mao domām, bija vienīgais komūnists pasaulē pārāks par viņu pašu).

Otrkārt, angļi domā, ka jaunajai valdībai, lai tautas acīs pierādītu savu labo gribu, būs jāuzlabo dzīves standarts, un, lai to panāktu, jāatrauj daļa palīdzības, ko tagad sniedz Mao komūnistiem. Līdz ar to atkal pacelas jautājums par Ķīnas pickrastes blokēšanu. Līdz šim angļi pretojās šādai blokādei, baidīdamies no kara paplašināšanās un no varbūtējas Krievijas iejaukšanās. Bet tagad, ja vien ziņas par krievu dzīves standarta pacelšanu ir pareizas, un ja tiks samazināts Pad. Savienības eksports uz Ķīnu, tad blokāde var būt ļoti sekmīga. Ar Padomju Savienības atturēšanos ne tikai būtu samazināts Ķīnas importpreces pārvadājošo kuģu skaits, bet sabiedrotajiem nebūtu jābaidās no sastapšanās ar krievu kuģiem, kuŗu varbūtējā apturēšana un apķīlāšana varētu radīt jaunas nesaskaņas Pad. Savienības un Rietumu starpā.

POĻU LIDOTĀJS AIZBĒG UZ DĀNIJU

Bornholmā. — 5. marta rītā Dānijā, Roennes lidlaukā nosēdās kāda krievu MIG-15 tipa strūklli dmašīna un tās poļu tautības lidotājs lūdza patvēruma tiesības Dānijā.

Šis ir pirmais zināmais gadījums kad kāda krievu MIG lidmašīna nebojāta sasniegusi kādu no rietumu valstīm. MIG-15 ir visparastākais krievu iznīcinātājs, ko komūnisti lieto Korejā.

Lidmašīnai sasniedzot Dānijas territoriju, pilots nekavējoties nogādāts tuvākā policijas iecirknī nopratināšanai, kamēr stipri bruņotas sardzes vienības ielenca lidmašīnu Nedz žurnālisti, nedz fotografi netika pielaisti. Nav arī zināms, vai dāņu valdība nodomājusi lidmašīnu nodot sabiedroto speciālistiem, vai arī atdot atpakaļ poļiem.

Pēc paša pilota izteicieniem, visu ceļu viņu nepārtraukti vajājusi kāda cita krievu MIG-15 lidmašīna, lai viņu piespiestu atgriezties.

TUNELIS ZEM JALU UPES

Ķīnas nacionālistu pretizlūkošanas dienests ziņo, ka komūnisti Korejā zem Jalu upes, esot izrakuši tuneli. Nacionālisti ir pārliecināti, ka vistuvākajā nākotnē sagaidāma jauna komūnistu ofensīva, vai vismaz pastiprināta kaujas darbība Korejas frontē. Kā vienā, tā arī otrā gadījumā Jalu upes tunelis atvieglinātu armijas un kara materiālu piegādi.

ĪDENS VAŠINGTONĀ

Vašingtonā sastapās Anglijas ārlietu ministrs Antonijs Īdens un ASV ārlietu ministrs Džons Foster Dalless. Valstsvīri pārrunāja saimnieciskus un financiālus jautājumus, kā arī politiskos notikumus, kas attīstījušies pēc Dallesa brauciena uz Eiropu.

Savās sarunās ārlietu ministri pieskārās valdības maiņai Padomju Savienībā un tās varbūtējām sekām. Pārrunās par Eiropu īpašu vērību piešķīra Eiropas aizsardzības līguma ratificēšanai, jo tas ir nepieciešams Ziemeļatlantijas aizsardzības bloka pastiprināšanai un sekmīgai darbībai.

Persijas jautājumā Anglija nolēma neatkāpties no sava 1953. g. 20. februāŗa priekšlikuma, kas dod Persijai pilnīgu naftas tirdzniecības brīvību, atstāj naftas laukus viņas rokās un dod viņai iespēju nokārtot kompensācijas maksājumus tādā veidā, kā tas netraucē viņas saimniecisko attīstību.

Tālo Austrumu politikā Īdenam nācās liekties Dallesa priekšā un pievienoties domai, ka jāsamazina stratēģiski svarīgo materiālu sūtījumi uz komūnistu Ķīnu. Īdens no savas puses piekāpās, ka nākotnē Anglija izstrādās jaunu kuģu reģistrācijas sistēmu, pēc kuŗas angļu kuģi nedrīkstēs pārvadāt stratēģiski svarīgās preces uz komūnistu ostām. Tāpat pārējo valstu kuģi, kas piegādā stratēģiski svarīgus materiālus komūnistiem, nevarēs papildināt degvielas Anglijas vai viņas koloniju ostās.

DAUGAVAS VANAGI!

PULCĒSIMIES VISI 12. MARTĀ MESEJA ZĀLĒ PLAŠĀKAJĀ ANTIKOMŪNISTISKAJA PROTESTA SAPULCĒ TORONTO.

DV KV priekšsēdis

STAĻINS UN VIŅA ATSTĀTAIS MANTOJUMS

Nav šaubu, ka Staļina nāve Kremlī radījusi situāciju, kas ar laiku, kad mirušā tiranna personiskās diktatūras inerce sāks atslābt, novedīs pie pārkārtojumiem ne tikai Krievijas iekš- un ārpolitikā, bet arī visā komūnistiskajā pasaulē.

Jāiegaumē, ka kopš tā laika, kad Staļins 20. gados pēc Ļeņina nāves visu varu sagrāba savās rokās, komūnistiskā sabiedrība balstījās uz Ļeņina — Staļina doktrīnu, bet visvairāk uz paša Staļina personiski nodibinātās varas autoritāti. Soli pa solim Staļins nobīdīja malā komūnisma praviešus — Marksu un Engelsu, kamēr arī pats Ļeņins sāka izbālēt viņa priekšā. Veidojot despotisma laikmetu aiz dzelzs priekškara, panākumu iedvesmē uzmanīgi atkāpjoties no Marksa priekšrakstiem, jau pirms Otrā Pasaules kara Staļins iecēla sevi par Jāņa Briesmīgā un Pētera Lielā garīgo un politisko mantinieku, paaugstinot sevi arī par Krievijas 4. ģenerālisimu. (Šo augstāko dienesta pakāpi nodibināja cars Pēteris Lielais, iecelot par pirmo ģenerālisimu Menšikovu. Suvorovs šai augstākajā dienesta pakāpē cara armijā bija trešais — pēdējais).

Bezdievis Staļins, kas savas karjēras lēcienos prata pārvarēt visus šķēršļus, labi saprata valsts varai paklautas baznīcas kolosālo nozīmi. Tāpēc diktatūras nostiprināšanas nolūkos jau 1932. g. viņš sāka sagatavot sev paklausīgu visu konfesiju augstākās un zemākās garīdzniecības kadrus, kas, pretēji Kristus mācībai un vispār morāles normām ticīgo miljonus tur savā ietekmē komūnisma uzvaras sekmēšanai.

Operējot ar dialektiskā materiālisma mācību, Staļins nekautrējās uzmesties par visu zinātņu autoritāti pat pasaules mērogā. Staļina uzdevumā tika viltota arī vēsture, to pielāgojot viņa personībai un valdīšanas kārei.

Un beidzot, fiziski iznīcinot vecās Marka — Ļeņina skolas teorētiķus, Staļins izvirzījās par vienīgo komūnisma pravieti milzīgajā komūnisma valstī, kuŗā tautām atņemtas visas brīvības un pats cilvēks nospiests viszemākā verga stāvoklī.

Tādējādi ejot viltus zinātnieka, kara vadoņa, mākslas koriķeja, tautu tēva un skolotāja, kā arī komūnisma augstākā prieša ceļu, iznīcinot katru, kas nedomā tā kā viņš, ar reliģijas grupas neliešu palīdzību Staļins nodibināja pār vienas trešdaļas pasaules iedzīvotāju visdrakoniskāko diktatūru cilvēces vēsturē.

Tagad viņa vietā stājies Maļenkovs. Bet vai Meļenkovam, kas gan paša diktātora skolots un audzināts, būs pa spēkam pat gaŗākā laika sprīdī sasniegt sava skolotāja „slavas augstumu" un panākt tādu savas personības autoritāti, kas spēs pēc „lielā gara" aiziešanas aizsaulē saturēt kopā komūnisma apmātās masas un miljoniem cilvēku aiz dzelzs aizkara iedvest dzīvnieciskas bailes un padevību kā līdz šim?

Pagaidām, gan varas vīru pārkārtojums Kremlī liek secināt, ka kompromiss panākts un tuvākā nākotnē Staļina galvenie mantinieki vēl turēsies uz tā ceļa, kuru tiem nolīdzinājis Staļins.

MOLOTOVS GRIB SADARBOTIES

Reutera aģentūra ziņo no Maskavas, ka kopš Molotovs atgriezies augstajā ārlietu ministra amatā, Padomju Savienības ārlietu ministrija deklarējusi, ka krievu diplomāti darīs visu iespējamo, lai attīstītu ciešāku sadarbību ar pārējām valstīm. Šī sadarbība būtu pret karu un par mieru visā pasaulē.

„Nemirstīgais Staļina vārds uz visiem laikiem iejūsmos padomju diplomātus, kuŗu pienākums būs pastiprināt mieru mīlētājas Padomju Savienības prestižu, pastiprināt un izkopt brālīgu draudzību ar tautas demokratijām, attīstīt sadarbību un tirdzniecības sakarus ar visām valstīm, pret karu, par mieru visā pasaulē."

Pielāgošanās

No Honkongas ziņo, ka pēdējā laikā komūnisti esot stipri ierobežojuši zemes un ūdens ceļu lietošanu civiliedzīvotājiem Šanghajas apkārtnē. To izskaidro ar komūnistu papildspēku pievešanu Ķīnas cietzemes aizsargāšanai pret varbūtēju Čangkaišeka desantu no Formozas.

TORONTO NAC. TEĀTRIS, KANADAS DV TEĀTRIS, UN TLB DRĀMATISKAIS ANSAMBLIS RĪKO
Mārtiņa Zīverta vakaru
Svētdien, 15. martā, pl. 15,
62 Claremont ielā Toronto

LATVIJA

Redakcija patur tiesības iesūtītos manuskriptus saīsināt.

Neizlietotos manuskriptus neuzglabās, bet uz vēlēšanos nosūtīs atpakaļ, ja būs pievienota pasta marka.

Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas var arī neatbilst redakcijas viedoklim.

Četri atgriežas verdzībā

Ar izsalkumu mēs aprijam katru jaunu vēsti, kas nāk no dzimtenes. Jau divām latviešu zvejniekukuģu laivām izdevies sasniegt Rietumu pasaules krastu. Lai godināti top šie sirdīs nesalauztie, kas uzņēmās un izšķīrās par ceļu, kas bija nesalīdzināmi bīstamāks nekā tiem, kuŗus savā laikā „spaidu" kārtā izsūtīja uz Vāczemi, vai kuŗi ar samērā labi vadītas organizācijas palīdzību nevēlējās (daži arī nedrīkstēja) izmantot „spaidu ceļu". Vēl lielāka godbijība un piemiņa lai mūsu sirdīs pieder tiem, nekur nepieminēto laivu un ceļu vīriem, kas nav sasnieguši brīvības krastus!

Bet nevar nepieminēt arī tos ar pēdējo laivu brīvīto izkļuvušos 4 latviešus, kas labprātīgi atgriezās verdzībā. Varbūt laivas kapteinis, kuŗam bija ilgāka kopēja saskare darbā, varētu sniegt patiesībai tuvāku izskaidrojumu, taču nezinātājam atliek minēt: kādēļ?

Grūti iedomāties, ka cilvēki, kuŗiem ir turpat desmitgadīga komūnistiskā režīma pieredze, atgriezās tikai tādēļ, ka nevēlējās vēl dziļākā postā iegrūst savus tuviniekus. Tā ir morāli ļoti augstu vērtējama rīcība, un, atzīstu, ka cilvēka varēšanu robežās patiesi nav nekā cildenāka, kā apzināti uzņemties kopēju bojā eju ar saviem piederīgiem arī tad, kad tu savu paša dzīvību būtu spējis izglābt! Ja tas šinī gadījumā patiešām tā, tad man atliek tikai nosarkt.

Taču cilvēka prāts ir skeptisks, jo sevišķi, ja dzīvē savām acīm pieredzēts, cik vairumā tomēr nelādēti sīksti kauliem pielipusi katram sava paša vienreizīgā dzīvība. Tad rodas allaž dažādi ķecerīgi jautājumi.

Vai šie četri latvieši, pēc visa aizvadītos gados pieredzētā, tomēr cerēja, ka ar savu atgriešanos varēs ko saglābt? Vai pietiks ar aizbildināšanos, ka tos ar ieroča palīdzību ieslēdza un Gotlandē izdeva apliecinājumu par varas „lietošanu" pret viņiem? Tas drīzāk runā par vāju „sociālistisko modrību", noziedzīgu nolaidību, kam atliek tikai „valsirdīga" atzīšanās, un tā var skanēt apmēram šā: mēs esam pelnījuši visbargāko sodu, bet mūsu uzticība komūnisma uzvarai ir tik liela, ka mēs kapitālistiski personīgās bailes par savu dzīvību vairs nepazīstam! Varbūt tiešām jau daudzu dzimtenē palikušo cilvēku individuālajā gara satversmē ir izoperēts kāds svarīgs nervs, un viņi nolīdzināti ar tiem daudzajiem putekļu miljoniem, kas lido Staļina noteiktā lokā, un, ja vajadzīgs iet arī bojā. Un tas tad nozīmē, ka kādas verdzībai pārdotas paaudzes daļa jau sāk ieaugt viņai noliktā vietā. Ja tas tā ir kaut daļēji, tad tie, kam laiks līdz šim allaž šķitis pāri paliekam, var pazaudēt laika mazumiņu, kas būtu nepieciešams pēdējās naglas iedzīšanai pašiem savā zārkā! Un tur nelīs vainot ne Staļina dūre, ne MVD šņaugi, bet veltas un gadiem pieaugušas cerības, kas dragā šo cilvēku psīchi daudz nežēlīgāk par terroru.

Nav jābrīnās, ka velnišķīgā režīma psīcholoģijas stratēģi ļoti labi zina, kādas pārcilvēciskas prasības Rietumu brīvības bazūnētāji uzliek saviem brāļiem Austrumos. Tiem ir arī plašas eksperimentu analizes par to, pēc cik ilgas moku un vilšanās slodzes caurmēra cilvēka gars apsīkst pret pretestību.

Vai ar šiem četriem nelaimīgajiem, kas negribēja vai neuzdrīkstējās brīvības, ir kas tamlīdzīgs to nezinām, bet pats fakts ir tomēr pārdomu vērts.

Valentīns Pelēcis

NO KURZEMES ATBĒGUŠIE LATVIEŠI

NAC. FONDA RĪKOTAJĀ CITTAUTU PRESES KONFERENCĒ

VĒSTULE NO STOKHOLMAS

Nacionālā Fonda valde Stokholmā bija sarīkojusi preses konferenci, lai pēdējos 4 no Kurzemes pārbēgušos stādītu priekšā zviedru un ārzemju preses pārstāvjiem, kas bija sanākuši it prāvā skaitā, pārstāvēdami divas lielās ziņu aģentūras — Associated Press un Reuteru, un daudzus laikrakstus: Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter, Stokholms Tidningen ilgauņu redakciju, zviedru hēgeru (labā spārna) jauno ziņu biroju, Franfurter Allgemeine Zeitung, Šveices Basler Nachrichten, Berlīnes illustrēto žurnālu Tagesspiegel, Ukraiņu informācijas biroju u. c.

Sanākušos žurnālistus uzrunāja lietvedis Kreicbergs, atgādinādams, ka tā bijusi pa 8 gadiem tikai otrā izdevība, kad no Latvijas spēj brīvā pasaulē izkļūt krievu okupācijas varā esošie latvieši, kam nav nekādas līdzības ar tiem tūkstošiem pārbēdzēju, kas Vācijā spēj no austrumu zonas doties uz rietumiem.

KURZEMNIEKI

sasēdās katrs pa sevi un ap katru no viņiem tad sagrupējās žurnālisti, pēc brīža apmainīdamies vietām, lai visi pēc iespējas varētu pārrunāt ar visiem atbēdzējiem.

Fonda valde bija gādājusi par pietiekamu skaitu tulkotāju. Tās ļoti intensīvu jautājumu un atbilžu stundas, kas dažā labā ziņā pavērs ārzemniekiem ieskatu par mūsu dzimtenes postu.

ĀRZEMJU ŽURNĀLISTI

jautāja visvairāk par ikdienas dzīvi okupētajā Latvijā, lai iegūtu skaidru priekšstatu par cilvēku konkrētajiem dzīves apstākļiem: kā un cik dabūjama pārtika, drēbes, apavi, kādas cenas, kāda ir okupēto zemju caurmēra ģimenes maltīte mājās, vai zeme tiek pietiekami apstrādāta, vai daudz zemes ir atmatā utt. Protams, daudz bija arī jautājumu par kolchoziem, par pretestības kustību, par jaunatnes boļševizēšanu un rusificēšanu, par karu, par naida propagandu pret amerikāņiem (cik tā paguvusi iegulties okupēto ļaužu apziņā). Dāmas Niča kundzei jautāja arī par modēm un saņēma mūsu kurzemnieces ļoti kompetentas atbildes, jo viņa pati pelnījusies ar šūšanu krievu „dižmaņu madamām." kādēļ prata pastāstīt arī daļu labu komisku gadījumu par Dunu „modes untumiem" un par to, kādus pārsteigumus dažkārt sagādā boļševistiskās sievietes pasaules modes devēji ar savu iedomību, ka — „viss ir mums pašiem," ka „mums nekā nav no satrūdējušās Eiropas ko ņemt un mācīties."

NESPRIEDIET PĒC MŪSU DIVU APAĻAJIEM VAIGIEM...

Viens no ārzemniekiem, vērodams pārbēdzēju laivas kapteini Kairi un sevišķi viņa līdzjutēju Nīci, kuŗi abi tiešām ir labi apaļīgiem vaigiem, uzstāda attiecīgu jautājumu un saņem Nīča atbildi:

— Nespriediet pēc mūsu divu apaļajiem vaigiem. Mēs nu bijām no tiem, kas nopelnīja krietni pāri par caurmēru. Pats es strādāju visu dienu fabrikā, bet vēl arī pa vakariem, sieva piepelnīja klāt. Vakarējām vairāk atļauties kā citi, un tas deva arī iespēju uzkrāt enerģiju, bez kuŗas arī mūsu bēgšanu nebūtu varējuši noorganizēt. Bet šo paprāvo algu pelnītāju skaits ir niecīgs: fabrikā ar 1500 strādniekiem labi ja 100 nopelnīs 1000 rubļu mēnesī. Visi pārējie ir nomākta caurmēra masa, kam nav vis tik apaļi vaigi kā mums ar Kairi.

TĀ KĀ 1. MARTĀ IR „VĒLĒŠANAS"

(vēlētas tiek vietējās „darba ļaužu padomes"), tad jautātāji saņem atbraucēju paskaidrojumus par šīm „vienbalsīgajām vēlēšanām: kā partija jau iepriekš izmeklē vajadzīgos kandidātus, jo sīki izpētīdama šo kandidātu dzīvi, ieskatus, pagātni utt., kā tos liek priekšā fabrikās u. c. darba vietās — „apstiprināšanai," kā pēc tam sākas aģitātoru plūdi pa fabrikām, iestādēm, mājām, un kā tad beidzot, viss noslēdzas ar klišejiskām 98 proc.

PĒC PIRMĀ BRĪVĪBĀ NODZĪVOTĀ LAIKA

Kapteinim Kairim tiek jautāts, kā viņš pēc pirmām nedēļām brīvā pasaulē sajūt starpību starp dzīvi boļševiku okupētajā un Zviedrijas brīvībā. Un atbilde nāk patiesi no pilnas sirds:

— Tā ir laime, ka izšķīrāmies par bēgšanu un ka tas mums izdevās, kaut ar Niču ģimenes smago zaudējumu. Dzimtenē tagad neviens cilvēks nav drošs par savu rītdienu, bet sevišķi tie ne, kas Latvijas laikā bijuši uzticīgi savai valstij un tai auguši, aktīvi piedaloties nacionālā darbā, kā arī es to biju darījis. Agri vai vēlu pienāks kārta, jo čekas uzdevums ir visus šādus laudis izdeldēt.

Otrs pamudinājums, izrauties no boļševiku okupācijas, ir cilvēka

DZĪVES PILNĪGĀ BEZJĒDZĪBA.

Nevienam taču nav nekāda personiskā mērķa, jo nav jau pašas personiskās dzīves. Kad jaunība kaulos, tad šī bezjēdzīgā dzīve sevišķi asi sajūtama. Kad jau esi apņēmies mēģināt izbēgt, tad par citu neko netiek vairs domāts.

Jau ar pirmiem soļiem Zviedrijā bija tāda sajūta, ka esi vaļā no kāda murgaina sapņa. Pirmās naktis brīvajā zemē tiešām vēl miegā vajāja visa pārdzīvotā murgi.

Tā ir neaprakstāma sajūta: ej kur gribi, pērc ko gribi, ar savu brīvo laiku dari ko gribi, ar draugiem un pazīstamiem vari runāt, ko domā.

Smieklīgi atcerēties boļševiku stāstus par šo skaisto un bagāto zemi, it kā te strādnieki aiz bada pastāvīgi streiko un saceļas, par ko viņiem asiņaini atriebjas kapitālistu algotā policija... Kas Zviedrijā grib aizstāvēt boļševismu, tiem tikai dažas nedaudzas dienas vajadzētu nodzīvot pie komūnistiem nevis kā ārzemju komūnistu norīkotiem un saaģitētiem tūristiem, bet starp komūnisma režīmā esošo ļaužu masu. Tad ne Zviedrijā, ne citur ārpus dzelzs aizkara nebūtu neviena komūnista.

— Man pašam, — kapteinis stāsta tālāk, — pirmais sākums nav viegls, arī dzīvokļa apstākļi nav sevišķi laimīgi. Bet es zinu, ka tas ir pārejoši, es zinu, ka par nopelnīto es tikšu pie kā labāka. Sākuma grūtumi tādēļ mani nemaz neskumdina. Visu atsver apziņa ka esi savas dzīves kungs. Un kur tad brīnišķīgie svētdienas rīti! Neviens tevi netrenc, nerauj ārā, pa ielas bruģi vazāties pakaļ komūnistu „svētbildēm." Izgulies pēc nedēļas darba kā sirdij patīk, un visa diena ir tava! Tās ir lietas, ko nevar samaksāt desmitkārtīga „stachanovieša" alga padomju zemēs, par kuŗu tik un tā var iegūt tikai visnepieciešamāko un nožēlojamā izstrādājumā. Un kāda jēga ir to pašu iegādāties, ja ne viens pats cilvēks boļševisma režīmā nezina, kāda rītdiena viņu sagaida.

Tad jau vajaga būt spīdošam rakstniekam, lai visiem saprotami izteiktu, ko pēc 8 gadiem brīvībā izkļuvis cilvēks jūt un pārdzīvo.

Bet mēs visi četri esam laimīgi. Kas zaudēts, to vēl tik jauni laudis varam atgūt."

KALPAKA ATCERES VAKARĀ TORONTO

Kanadas Kalpakiešu kopa un Toronto Korporāciju kopa, sekojot senai nozīmīgai tradicijai, bija sarīkojušas Kalpaka piemiņas vakaru, kas sv. Andreja baznīcas zālē bija pulcinājis ap simts viesu. Gaumīgi greznotajā zālē svinīgi izskanēja mācītāju A. Čopa un A. Lūša ievadvārdi, un Anglijas himna. Plašu un interesantu referātu par leģendāro pulkvedi un viņa laikmetu nolasīja kalpakietis J. Dreimanis, ar dziļu pārdzīvojumu attēlodams dažus ciņu epizodus, laudams klausītājiem nojaust to traušlo dzīvības un nāves robežu, kāda šķir katra karavīra soļus ciņu laukos. Sirsnīgi un jauki Ed. Virzas Pulkveža atgriešanos un R. Blaumaņa Tālavas taurētāju nodeklamēja Ieva Vidiņa un Edv. Kalniņš. Mākslinieciski priekšnesumu dalā Vēra Leinvēbere atskaņoja divas Šopēna etīdes, bet dubultkvartets Kalvis braši noskandināja vairākas dziesmas, noslēdzot ar J. Vītola kareivīgo Uguns milnu un dziedādams arī piedevas. Vakara noskaņai ļoti laimīgi bija izvēlēts Andr. Egliša dzejojums — Dievs, tava zeme deg, ko teicamā priekšnesumā sniedza B. Tīruma un V. Brastiņš. Vakaru noslēdza kopīgi nodziedāta tautas lūgšana.

Pēc oficiālās daļas vakara viesi pulcējās pie tējas galda, kur pakavējās vēl dažas stundas kopīgās pārrunās un atmiņās. Tur kalpakiešus no LNAK sveica tās valdes priekšsēdis A. Svenne un A. Linājs no Korporāciju kopas. J. Dreimanis savās atmiņās pakavējās pie Kalpaka bataljona dibināšanas dienām, norādot uz vēsturisko konventu lēmumu, kas Latvijas brunoto spēku formēšanas sākumā uzlika par pienākumu katram korporācijas loceklim stāties tēvijas sargu rindās. Tā kopējās cīņās un karā zaudētie draugi sajūsta vēl šodien kalpakiešu saimi un korporāciju kopas locekļus nesaraujamām draudzības saitēm.

TORONTO ORGANIZĀCIJU SANĀKSME 16. MARTĀ

Toronto Latviešu Biedrības valde sasauc Toronto latviešu organizāciju pārstāvju kārtējo sanāksmi 16. martā, plkst. 20.00 biedrības namā: 198 Osler ielā. Darba kārtībā: 1. Sanāksmes vadītāja un sekretāra vēlēšanas. 2. Iepriekšējās sanāksmes protokola nolasīšana. 3. DV Toronto nodaļas ierosinājumi: a) Organizāciju pārstāvju sanāksmē aicināmās tikai lokālās organizācijas; b) organizāciju delegāti pēc biedru skaita. 4. Sarīkojumu saskaņošana. 5. Dažādi jautājumi.

TLB valde

LATVIJAS KONSULĀRIE PĀRSTĀVJI KANADĀ:

GENERĀLKONSULS

Mr R. N. BRYSON

Toronto. Tel. WA 1688

320 BAY ST., ROOM 1304

KONSULS

VILIS TOMSONS

MONTREĀLĀ, P. Q.

5210 VICTORIA AVE, APT. 16

Tel. AT 7798

PAZIŅOJUMS

Ar 22. martu laikrakstam Latvija Amerikā jauns telefona numurs EM 8-0792.

SAULAINĒ BŪS ATKAL BĒRNU NOMETNE

LĒMUMI SV. JĀŅA DRAUDZES PADOMES SĒDĒ

Sv. Jāņa ev.-lut. latviešu draudzes, Toronto, Padomes sēde notika piektdien, 27. februārī, Trīsvienības baznīcā. Starp svarīgākiem darba kārtības jautājumiem bija padomes prezidija vēlēšanas, jautājums par draudzes lauku īpašuma Saulaines saimniecības plāna sastādīšanu 1953. gada vasarai, un bērnu un jauniešu vasaras kolonijas iekārtošanu Saulainē. Par draudzes padomes priekšsēdētāju, padomes locekli, uz vienu gadu lielā vienprātībā ievēlēja līdzšinējo — inž. Oskaru Dzērvīti. Par padomes priekšsēdētāja vietnieku — Jāni Rolavu, par sekretāru — Viktoru Timermani un par kasieri — Kārli Vītiņu.

Draudzes dzīves aktivēšanai padome nolēma palielināt draudzes pērminderu skaitu, aicinot šajā amatā — Kristapu Barsu, Artūru Ezergaili, Jāni Jansonu, Pēteri Zaretoku un Žani Kursi. Divi pirmie pērminderi jau dzimtenē bijuši aktīvi draudzes darbinieki, bet trīs pēdējie ir gados jaunāki tautieši, kas izrādījuši lielu interesi par draudzes darbu un sekmējuši dažādos draudzes pasākumus.

Jaunievēlēto draudzes padomes locekļu un jaunizraudzīto pērminderu un revīzijas komisijas amatā iecelšana notiks sv. Jāņa baznīcā 22. martā dievkalpojumā.

Pārrunājot Saulaines apsaimniekošanas jautājumus, draudzes padome pieņēma šādus pārvaldes priekšlikumus:

Visas Saulaines izmantojamās, resp., izīrējamās telpas turpmāk sadalāmas trīs kategorijās. Nometnes galvenā ēkā katrā istaba vienai personai turpmāk maksās $0.80 diennaktī. Katrs nākošais pieaugušais, kas piedalās istabas izmantošanā — maksā $0.60 papildus diennaktī. Vidējā mājā apakšējā stāva istabas un mazā koka mājā apakšējās istabas maksā vienai personai $0.60 diennaktī. Katrs nākošais pieaugušais maksā $0.60 papildus diennaktī. Vidējā mājā augšējās istabas un mazā koka mājā augšējās istabas maksā vienai personai $0.50 diennaktī. Katrs nākošais pieaugušais maksā papildus $0.50 diennaktī.

Bērni līdz 16 gadu veci, ja tie dzīvo kopā ar vecākiem, telpu īres naudu nemaksā. Saulaines izmantotāji, kas nav sv. Jāņa ev.-lut. draudzes locekļi, maksā par telpu īri visās telpās diennaktī $0.40 vairāk kā to nosaka augstāk minētās likmes.

Privātu telšu cēlāji Saulaines teritorijā maksā $2.00 nedēļā.

Pārnakšņošana Saulainei piederošās teltīs maksā $0.30 vienai personai.

Šādi pārkārtojumi bija vajadzīgi tādēļ, ka Saulaines apsaimniekošana prasa diezgan prāvus līdzekļus. Līdzšinējās īres naudas ($0.50 dienā par istabu) deva pārāk mazus ienākumus un bija nepiemēroti zemas.

Pārrunājot bērnu un jaunatnes nometnes iekārtošanu Saulainē 1953. gadā, padome pieņēma šādu lēmumu: 1953. g. vasarā bērnu un jauniešu nometni Saulainē rīko sv. Jāņa draudze, aicinot visas organizācijas atbalstīt šo pasākumu, sevišķi attiecībā uz nometnes vadītāju atrašanu. Draudzes Padomes priekšniekam uzdeva tuvākā nākotnē sasaukt organizāciju pārstāvju apspriedi, lai jau laikus varētu ņemties pie nepieciešamiem nometnes iekārtošanas priekšdarbiem. Tāpat kā pag. gadā nometne domāta visu draudžu un konfesiju bērniem.

Saulainē visu laiku turpinās remontdarbi. Šī gada pavasarī paredzēta visu ēku pārkārtošana no ārpuses, virtuves remonts un citi sīki iekšējās izbūves darbi. Tiks piegriezta vērība arī apkārtnes izdaiļošanai. Jau aprīļa mēnesī Saulainē sagaidāma pirmo viesu, visvairāk makšķernieku ierašanās, jo pavasara ūdeņiem nokrītot, makšķerēšana Notavasagas upē ir lieliska.

Ar gandarījumu jāatzīmē draudzes dāmu komitejas ziedojums Saulaines virtuves remontdarbiem — $100 00 būv- un remontdarbus Saulainē vadīs draudzes padomes loceklis, būvuzņēmēis Arnolds Dobelis. Saulaines pārvalde darbosies līdzšinējā sastāvā.

Saulaines pārvaldnieka Jāņa Lūša pasta adrese ir: Mr. J. Lūsis St. John's Ev. Luth. Latvian Ch. Camp, „Happy Valley," Utopia, Ont. Tel. Ivy 3, Ring 5.

PATEICĪBA

Latviešu Aprūpes B-bas „Daugavas Vanagi" Montreālas nodalas valde savā 26. febr. sēdē izteica pateicību 21. februāra sarīkojuma rīkotājiem, līdzdalībniekiem un veicinātājiem.

21. februāra sarīkojumu vadīja Olģ. Strazdiņš, palīdzēja A. Melderis un M. Putniņš. Aktīvi sarīkojuma rīkošanā piedalījās A. Mikelsons, A. Tane, A. Udrovska, E. Vītiņš, Z. Feldmanis, V. Dzirne, R. Virkava un I. Siliņš.

Dekorācijas gatavoja pēc pašu metiem Bruno Ozoliņš un U. Valters, darbojās līdz: R. Vītiņš, A. Zeltiņš, O. Saulājs, A. Kisis, A. Bremze, M. Vikmanis, J. Metums, J. Siliņš, J. Ērglis, L. Neimanis. Par apgaismošanu rūpējās J. Panga.

Sarīkojuma rīkotāju rīcībā automašīnas bija nodevuši V. Ozoliņš un O. Saulājs.

DV Montreālas nod. valde izsaka sirsnīgu pateicību visiem sarīkojuma rīkotājiem, līdzdalībniekiem un veicinātājiem.

DV Montreālas nod. sekretārs P. Agrums

VANADĀ

TORONTO

Toronto Latviešu studentu kopas valde sasauc pilnsapulci 16. martā, plkst. 19,30 Sv. Andreja baznīcas telpās.

Darba kārtībā: 1) Iepriekšējās pilnsapulces protokola nolasīšana un pieņemšana; 2) valdes ziņojums; 3) Studiju aizdevumu izlemšana un 4) Dažādi jautājumi.

Kopas biedrus, kuŗiem nepieciešams aizdevums studiju turpināšanai, lūdzam iesniegt lūgumus līdz pilnsapulces sākumam, motivējot aizdevuma nepieciešamību.

Valde

Jaunkanadiešu mākslinieku kopas latviešu „zars" pagājušā nedēļā bija sarīkojis jautru karnevālu Krāsu dvingā. Samērā šauro telpu dēļ karnevālam bija slēgta sarīkojuma raksturs, un daudz nebija to izredzēto, kas ieguva karoto ielūgumu. Toties viesus patikami pārsteidza interesantais un gaumīgais telpu dekorējums, ko bija veikuši kopas biedri Grebže, Kārkliņš un Kuga ar saviem palīgiem. Žēl tikai, ka tik rūpīgi karnevālam nebija gatavojušies apmeklētāji, no kuŗiem tikai pāris dāmām bija vairāk vai mazāk stilizēti kostīmi, kamēr pārējās kā arī kungi (izņemot vienu balto zvirbuli — jūras laupītāju) bija greznojušies tikai ar parastajām papīra cepurītēm un serpentīnu lentām. Vakars tomēr atzīstēja lielā sirsnībā un jautrībā, ko īpaši veicināja jautrie priekšnesumi — V. Brastiņa un E. Krauja ar nolasītie prologi un E. Pukinskas dziesmas. Sarīkojuma atlikumu mākslinieki paredzējuši izlietot savas darbnīcas iekārtošanai kuŗai telpas tiem par velti piedāvā laipnā mecenāte Beltes kundze. Pašreiz kopā ir 9 biedri.

MONTREĀLĀ

Jaundibinātās skautu un gaidu vienības Montreālā uzsākušas sekmīgu darbību. „Abavas" gaidu vien. vadības darbā iesaistīta arī vad. O. Rakauska. Vienības dalībnieku skaits pieaudzis ar 3 lielgaidām. „Talsu" skautu vienības darbā uzaicināti vad. O. Vindedzis un v. v. P. Agrums.

Marta mēneša otrajā pusē paredzēts sasaukt skautu un gaidu vecāku sanāksmi, kuŗa no sava vidus tad izraudzītu vecāku padomes vadību. Šī padome būs liels palīgs skautu un gaidu vadības darbam. Abu vienību svinīga darbības atklāšana notiks sestdien, 25. aprīlī, 1220 Montain St. (skolas zālē). Paredzēts svinīgs akts, skautu, gaidu sēde noriteja vienprātībā un sadarbībā.

Inženieru un techniķu kopas rīkotais referāta vakars notiks piektdien, 13. martā, plkst. 7,30 vak., 1355 Dorchester St. W. (YWCA), 25. istabā.

Referēs lidmašīnu konstruktors K. Irbītis par tematu: „Strūklas dzinēju lidmašīnas".

Inž. un techn. kopas pr-dis būvinž N. Zoldners atgriezies no ASV, kur viņš piedalījās 1 nedēļu Betona institūta konferencē. Viņam ir bijusi izdevība apmeklēt betona fabrikas un iepazīties ar dažādām betona apstrādāšanas un lietošanas techniskām nozarēm Nujorkā un Bostonā. N. Zoldners iepazinies ar izcilākiem ASV speciālistiem un novērojis jaunus pasākumienus dzelzsbetona būvniecībā.

Savā komandējuma laikā inž. N. Zoldners ticies ar latviešu inženieriem, pārrunājot ar tiem Inženieru apvienības darbības iespējas, starp dažādām inženieru grupām šinī kontinentā. it īpaši aicinot sekmēt Montreālas kopas ierosinājumu — izveidot Inženieru biļetenu.

O. K

Studentu kopas rīkotais referāta vakars pagājušo piektdien bija vāji apmeklēts. Inž. R. Putnaērglis ar savu saistošo referātu iepazīstināja klausītājus par atomenerģijas lielo nozīmi miera laikos, sīkāki iztirzājot atomu atrašanu un to būtību.

Ļoti žēl, ka tik interesantu un vērtīgu referātu noklausijās tikai 10 tautieši.

Operdziedones Paulas Brīvkalnes koncerts Montreālā notiks 2. maijā. Koncertu rīko kopīgi DV ar MLPB.

DV un MLPB kopīgi rīkotais plkv. O. Kalpaka atceres vakars notika sestdien. 7. martā, Syrian Canadian Association zālē. 40 Jean Talone E. Referāts, mākslinieciski priekšnesumi un saviesīga dzīve.

Sestdien, 7. martā, plkst. 3 p. p. YMCA's telpās, 5550 Park Ave, Latviešu skola rīkoja plkv. O. Kalpaka atceres aktu, kuŗu ar savu klātbūtni pagodināja kalpakieši K. Tirzītis un G. Apinis. Programmā: īss referāts un skolēnu priekšnesumi.

Jaunievēlētā Montreālas Latviešu Palīdzības biedrības valde konstruējusies sekoši: A. Caunītis (pr-dis), K. Strazdiņš (pr-ka biedrs), A. Priedītis (sekretārs). M. Ikvilds (kasieris), O. Krādziņš un Emma Dickalēja (kultūras un sarīkojumu daļas vadītāji), V. Kraulis (aprūpes un palīdz. nozares vad.).

A. Kraulis sekmīgi studē McGill universitātē inž.—mēchanikas zinātnes un gatavojas beigu eksāmeniem aprīļa mēnesī. Centīgajam jauneklim ir labas izredzes izturēt gāla pārbaudījumus, un mēs varēsim atkal priecāties par vienu jaunu latviešu inženieri.

DV nod. un MLPB-bas pēdējā apvienotā valdes sēdē nolemts arī uz priekšu rīkot kopīgi koncertus, priekšlasījumus u. c. Tāds bija plkv. O. Kalpaka atceres sarīkojums 7. martā; uz priekšu paredzēti: operdzied. P. Brīvkalnes koncerts 2. maijā un inž. J. Ziverta priekšlasījums 11 aprīlī ar bagātu materiālu klāstu par latviešu biļ. karavīru dzīvi un likteni Vācijā karagūstekņu nometnē.

Nolēma arī DV rakstu ievietošanai „Ziņotājā" uz priekšu atvēlēt īpašu nodalu, lai varētu ievietot visas DV nod. iesniegtās ziņas un rakstus.

VASARAS NOMETNE MONTREĀLAS LATVIEŠU BĒRNIEM

Montreālas latviešu sabiedrība jau ilgāku laiku pārrunā iespējas šovasar sagādāt saviem bērniem vasaras nometni. Pagājušā gadā šis nodoms neīstenojās naudas un laika trūkuma dēļ. Mūsu mazie pavadīja vasaru pīšētas tveicē un putekļos, jo retam bija iespēja aizbraukt kalnos.

Šogad nometnes lietas kārtojas visai sekmīgi, jo cēlāja darbā iesaistījušās visas latviešu organizācijas Montreālā.

Bērnu vasaras nometne veidojas kā pilnīgi patstāvīgs iestādījums organizāciju pārziņā, tā dodot iespēju tur apmesties ikvienam latviešu bērnam.

Nometni veidos un vadīs komisija, kas sastādīsies no organizāciju pārstāvjiem. Darbā viņus atbalstīs latviešu skolas skolotāji.

Mērķa sasniegšanai nepieciešami līdzekļi, tādēļ pasākuma veidotāji griezās pie Montreālas latviešu teātra ar lūgumu dot „Pieklīdušā kaķēna" atkārtojumu, visu atlikumu novēlot bērnu vasaras kolonijai. Teātra vadība šo lūgumu ievēroja un 28. martā McGee vidusskolas telpās izrādīs „Pieklīdušo kaķēnu" par pazeminātām cenām.

Visiem, kas šo lugu vēl nav redzējuši, kā arī tiem, kas to gribētu vēlreiz skatīties, ieteicams pastejgties ar bilešu iegādi, jo laika palicis maz. Tātad — pulcēsimies kupli skaitā uz „Pieklīdušā kaķēna" izrādes atkārtojumu.

TRĪSVIENĪBAS DRAUDZES 4 G. JUBILEJA MONTREĀLĀ

Atzīmējot četru gadu pastāvēšanu, Montreālas latviešu ev.-lut. Trīsvienības draudze sestdien, 28. februārī, bija sarīkojusi ateeres vakaru, kuŗā piedalījās kuplais draudzes darbinieku pulks ar tuviniekiem, kā arī viesi, to vidū konsuls V. Tomsons un māc. Lange no Otavas. Vakaru ievadīja draudzes māc. A. Gaudiņa uzruna par bazniecas nozīmi cilvēku sabiedrībā. Tālāk sekoja prof. Dr. A. Pakalniņa referāts par tēmātu „Cilvēces reliģijas". Referents, izmantodams viņam pieejamo lielo materiālu krājumu, bija sagatavojis ļoti vērtīgu priekšlasījumu, tikai žēl, ka tanī pat laikā notiekošās Latviešu filmu pirmizrādes dēļ daudziem tautiešiem to nebija iespējams noklausīties. Iztirzājis reliģijas jēdzienu un evolūciju, referents tuvāk pakavējās pie vienpadsmit pasaules lielākām reliģijām un to novirzieniem, sīkāk iztirzādams austrumu tautu reliģijas. Interesants bija viņa reliģiju salīdzinājums par pamatmācību un simbolikas līdzību gandrīz visās reliģijās. „Visas reliģijas ir viena un tā paša cilvēces gudrības koka zari, un tās visas māca mīlēt Dievu un savu tuvāku kā sevi pašu," nobeidza savu referātu A. Pakalniņš.

Viņa priekšnesuma veids apbrīnojami skāidrs, formulējumi saprotami un pārliecinoši, ko savā pateicības runā referentam izteica arī draudzes priekšnieks prof. Dr. A. Taurinš. Atzīmējams, ka abi tie ir mācības spēki Montreālas McGill universitātē.

Pēc tam klātesošie pāris stundas pakavējās draudzīgās pārrunās pie draudzes dāmu komitejas klātajiem tējas galdiem.

Piektā pastāvēšanas gadā iegājot, svētdien, 1. martā, Redeemera baznīcā notika draudzes dievkalpojums, piedaloties viesim māc. Langem no Otavas. Dievkalpojums bija pulcinājis kuplu dievlūdzēju skaitu. Atzīmējams, ka dievkalpojumi Trīsvienības draudzē notiek katru svētdienu. Pagājušos četros gados draudze no maza sīka stādiņa ir uzaugusi par kuplu koku, jo trimdinieki pareizi ir izpratuši savas baznīcas lielo nozīmi svešumā un pulcējas ap to kā bites ap ziedošu liepu. Tas arī ir saprotams, jo tikai savā mātes valodā cilvēks var no sirds izteikt savas lūgšanas Visvarenajam Dievam.

M. Oz.

DAUGAVAS VANAGI

DV BIĻETENS

1) Kā Daugavas Vanagi biļetēna (DVB) redakcijas loceklis Kanadā arī turpmāk darbosies Osv. Kļavenieks, 3761 Barkley Ave, Ap. 10, Montreal, Que.

2) DVB ievietošanai domātos rakstus iesūtīt redakcijas loceklim līdz katra mēneša 15. datumam.

3) DVB korespondenti nodaļās lūgti sniegt ziņas par nodaļas dzīves svarīgākiem notikumiem, sarīkojumiem, valžu sēžu, resp. pilnsapulču svarīgākajiem lēmumiem u. t. t.

4) DVB var pasūtināt (arī individuāli) pie red. loc. Osv. Kļavenieka vai DV KV kasiera A. Putniņa — 250 Wright Ave, Toronto, Ont., kuŗam arī iemaksājama nauda par pārdotiem DVB numuriem.

J. Tūte,
DV KVsekretārs

MONTREĀLĀ

DV Montreālas nodaļa rīko sestdien, 21. martā, 5711 Park Ave, Rialto Hallē, DV un Latviešu Leģiona dienas dibināšanas atceres vakaru. Sākums plkst. 7.30 vak.

O. K.

ZIEDOSIM STUNDAS ALGU TRŪKUMCIETĒJIEM!

ZIEDOJUMI IEMAKSĀJAMI: DV Kanadas valdes kasierim Mr. A. Putniņš, 280 Wright Ave, Toronto, Ont., vai vietējās Daugavas Vanagu nodaļās.

Jūlijs Druva

LATVIJA NO 1934. — 1940. GADAM

KĀRĻA ULMAŅA LAIKS UN TĀ NOVĒRTĒJUMS

NO JŪLIJA DRUVAS ATSTĀTIEM MANUSKRIPTIEM

IV

6) paplašināja sociālo likumdošanu, ievedot ģimeņu piemaksas precētiem laukstrādniekiem un laukstrādnieku apdrošināšanu,

7) atstāja joprojām darbā saeimas vēlētu valsts kontrolieri soc. dem. Ivanovu līdz viņa pilnvaru notecēšanai,

8) atstāja darbā valsts augstāko tiesu iestādē soc. dem. senatorus Fridrichu Vesmani un Kristapu Valteri,

9) respektēja saeimas vēlēto valsts prezidenta Alberta Kviešu tiesības un saņēma savai valdībai valsts prezidenta apstiprinājumu.

10) par sūtni Parīzē atstāja soc. dem. Feliksu Cielēnu, kuru atcēla no amata tikai pēc tam, kad viņš būdams Latvijas sūtnis Parīzē Madridē un Barselonā, zākāja valsts valdību, kuru viņš reprezentēja, un iecēla Stokholmā par sūtni soc. dem. mazinieku Voldemāru Salno,

11) atstāja spēkā Latvijas republikas satversmi, apturot vienīgi saeimas darbību līdz jaunas satversmes izstrādāšanai.

Pēc šī konstatējuma, atkārtoju vēlreiz, grūti būs 15. maija pārvērtības apzīmēt par apvērsumu un Kārļa Ulmaņa laiku par diktatūru. Šepat, kā gaŗām ejot der atcerēties, ka 1935. gada Latvijas Senāta Apvienotā Sapulce, tikai vienam senātoram aturoties, tātad vienbalsīgi tiesiski ratificēja, ja tā var izteikties, 1934. gada 15. maija pārmaiņas. (J. Feldmanis „L. Vārdā").

Šai pašā vietā jāpiezīmē, ka neko negroza apstāklis, ka 1935. gada 15. maijā Kārlis Ulmanis saņēma vēru savās rokās pret satversmes noteikumiem. Galvenais un izšķirējs moments līdzīgos gadījumos ir konstatējums, vai notikušām pārmaiņām ir piekrišana tautā, faktiskā vara zemē un atzīšana ārzemēs.

Ja tāda ir, notikušais fakts ir juridiski legalizēts.

Ka Kārļa Ulmaņa valdībai tāda tautas piekrišana pēc 1934. gada 15. maija valsts iekšienē un atzīšana ārpusē bija, par to šaubu nevar būt, jo neviena ārvalsts pēc 15. maija nepārtrauca savus diplomātiskos sakarus ar Latviju, bet uzturēja tos joprojām. Ka viņai piederēja faktiskā vara zemē, tas taču visiem bija skaidrs, tāpēc par Ulmaņa laiku var gan runāt kā par pārejas laiku, bet runāt par to kā nelikumīgu nav nekāda pamata.

Savā laikā Francijas rojālisti cēla iebildumus pret lielās revolūcijas ieguvumu — republiku. Nav dzirdēts, ka mūsu sociālisti neatzītu šo pārvērtību. Tāpat krievi un vācu baroni protestēja pret Latvijas nodibināšanos, jo tas bija revolucionārs akts un bija pret Krievijas satversmi. Nesen bija izdevība lasīt kādas pretkomūnistiskas krievu organizācijas proklamāciju, kuŗas autors vēl šodien saka, ka Baltijas valstu likteni izšķiršot Viskrievijas satversmes sapulce 1917.-1918. g. gan mūsu soc. dem. bija pret Latvijas neatkarību un piekāpās tikai apstākļu spiesti, bet šodien viņi atzīst toreizējo latviešu tautas revolucionāro soli un, jādomā negribēs pievienoties nupat minētām krievu domām.

Pavisam nesaprotami ir sekošais. Pēc kritiķu atzinuma Kārļa Ulmaņa valdība bija nelikumīga. Labi! Bet kā šī nelikumīgā valdība varēja iecelt likumīgus sūtņus, izdot tiem likumīgas ārkārtējas pilnvaras? Še gan jāpiebilst, ka viens no sūtņiem, kuŗu iecēla Ulmaņa laikā tagad savu iecēlēju atzīst par nelikumīgu, bet sevi tomēr par likumīgu? Tā kritiķi nonāk pretrunās.

Runājot par matu skaldīšanu, kāda notiek par Kārļa Ulmaņa režīmu, kādā polemikā ar senātoru Mintautu Čakstu, kuŗu atzīst par kreiso pilsoņu speciālistu mūsu satversmes jautājumos, mūsu sūtnis Jūlijs Feldmans saka:

„Un kad mēs, juristi, tā pārāk iestiegam teorijās, tad ir ļoti veselīgi pakonsultēt tautu. Izlasījis M. Čakstes rakstu, izgāju pastaigāties un nejauši uz ielas satiku kādu krietnu latviešu darba cilvēku, kuŗa prātu neaizmiglo lietpratība. Jautāju viņam: „Vai pēdējā Ulmaņa valdība bija likumīga?" un saņēmu atbildi: „Likumīga un laba valdība." Cik labi reizēm smelties morālus spēkus un pareizu notikumu izpratni pie mūsu gudrās, sirsnīgās un veselīgā instinkta bagātās latviešu tautas!"

ULMAŅA LAIKA IEROBEŽOJUMI

Ja Ulmaņa laikā pastāvēja kādi ierobežojumi, tad pie tādiem jāpieskaita preses brīvības ierobežošana, kaut gan ļoti vieglā formā, ko liecina tas, ka varēja iznākt komūnistiskā rakstnieka Andreja Upīša darbi. Ierobežojumi attiecās vienīgi uz laikrakstiem, kas nevarēja kritizēt valdības darbību. Cenzūras nebija. Valdība uzticējās redaktoru goda prātam. Bet, ja tagad daži rakstnieki savās autobiogrāfijās stāsta, ka viņi minētā laikā cietuši no cenzūras spaidiem, tad tas jāsaprot kā vēlēšanās tēlot sevi garīga mocekļa lomā, lai radītu pret sevi lielāku sabiedrības uzmanību un vairāk neko. Citam lietot īsto vārdu liedza viņa likvidētās partijas dogma, un tāpēc viņš laida klajā savus ražojumus ar pseudonīmu tāpat, kā boļševiku laikā daļa rakstnieku savus darbus, pieskaņojot tos boļševiku gaumei, parakstīja ar pieņemtu vārdu.

Otrs izgudrojums bija, ka līdz jauna līguma izdošanai vēlētās pašvaldības aizstāja ar ieceltām, kas arī notika tāpēc, ka mūsu pašvaldības tāpat kā saeima cieta no lielas sadrumstalotības vai no kreisā vairākuma vai dažās pilsētās, kur bija liels procents zināmas minoritātes iedzīvotāju, no šīs minoritātes ietekmes. Nepaspēja gan reālizēt apsolīto satversmes reformu, bet šīs dažas nepilnības, kā jau augstāk minēju, atsvēra fakts, ka šai pašā laikā mūsu valsts nacionālā kultūra un saimnieciskā dzīve sasniedza visaugstāko pakāpi.

Vai Ulmaņa valdība bija fašistiska, kuŗa valdīja politiskā pārvalde ar koncentrācijas nometnēm un asins izliešanu, ko apgalvo mūsu sociāldemokrati? — No daudzām liecībām, ko devuši ārzemnieki par Ulmaņa valdības laiku, minēšu tikai divas.

1943. gada jūnijā, kā lasāms šī paša gada „Londonas Avīzes" 16. numurā, kāds angļu profesors publiskā lekcijā par Baltijas valstīm runājot, atspēkoja pārmetumu, it kā Baltijas valstis bijušas fašistiskas. Viņš aicināja klausītājus padomāt par toreizējo režīmu Anglijā. Parlamenta vēlēšanas aptuŗētas un nenotiek parastā kārtībā, ļoti daudz pilsonisku brīvību ierobežotas, un vairāki valdībai pretēju politisku uzskatu paudēji, kā piem. Mosleja grupa — angļu nacionālisti — atrodas apcietinājumā. „Jūs atbildēsit, tie ir kara apstākļi," teica profesors. „Bet vai jūs varat ar skaidru sirdsapziņu teikt, ka 1934. gadā Latvija un Igaunija atradās pilnīgi normālos politiskos apstākļos? Pagrūdes darbība (atcerieties mūsu soc. dem. un komūnistu vienošanos par kopīgu darbību, ko minēju augstāk) ārdīja normālus dzīves pamatus Baltijas valstīs kā no rietumiem, tā no austrumiem. Ja pašreizējā iekārta Anglijā nav fašisms, un to neviens neņemsies apgalvot, tad arī Baltijas valstu iekārtas nebija fašistiskas," saka minētais profesors.

Otrā liecība: Ziemeļamerikas Savienoto Valstu Kongresa grāmatu krātuves likumdošanas izziņu daļa (Legislative Reference Service) sastādījusi rokas grāmatu likumdevējiem par fašisma darbību („Fascism in Action"). Grāmatas sastādīšanā piedalījusies Sav. Valstu labākie zinātniskie eksperti, skaitā ap 15. Grāmatai ir 206 lpp. Uzrādīti avoti. Sūtnis Bīlmanis šai sakarībā rakstīja Stokholmas latviešu avīzei „Latvju Vārds" (Skat. 1947. g. 27. sept. numuru): „Esmu šo rokas grāmatu izlasījis jo uzmanīgi un atradis, ka tajā ne ar vienu vārdiņu nav pieminēta Latvija kā fašistiska valsts, lai gan pieņ., Rumānija, Polija, Ungārija, protams, blakus Vācijai, Itālijai un Japānai ir minētas. Mums arvien bija skaidrs, ka nacionālās vienības valdība nebija nekāda fašistiska valdība."

Pilnīgi nepelnīts ir pārmetums par politiskās pārvaldes lielo nozīmi un koncentrācijas nometnēm. Pirmās darbību nejuta vairāk kā saeimas laikos, bet otro Latvija nemaz nebija. Ja arī pēc 1934. g. 15. maija uz īsu laiku nedaudzām personām no kreiso vidus tika ierobežota kustības brīvība, nosūtot uz Liepāju un ievietojot glītī remontētajās emigrantu telpās Kara Ostas parkā, tad tas absolūti nav pielīdzināms tam, ko mēs saprotam ar vārdu koncentrācijas nometne.

(Turpinājums sekos)

DRAUDZES PILNSAPULCE

Toronto latviešu katoļu draudzes gadskārtējā pilnsapulce notika 22. februārī Sv. Michela katedrāles zālē, Bound ielā.

Pilnsapulci atklāja draudzes komitejas priekšsēdis J. Budže. Par sapulces vadītāju ievēlēja V. Muktu, par protokolistu A. Vintiku.

Pārskatu par draudzes komitejas darbību sniedza J. Budže.

Draudzes ienākumi sastādījušies visvairāk no sarīkojumu atlikumiem un loterijas. Uz pilnsapulces dienu draudzes kase uzrāda atlikumu — 185 dolaru. Draudze vākusi ziedojumus trūkumcietēju aprūpei un savāktie līdzekļi nosūtīti uz Vāciju, Franciju un Beļģiju. Tāpat draudze piedalījusies latviešu organizāciju sanāksmēs un kopējos sarīkojumos. Pārskatu par pašpalīdzības un bēru fondiem sniedza pr. Dr. B. Kokins. Pašpalīdzības un bēru fondu ienākumi sastādās no draudzes locekļu gadskārtējām iemaksām un uz pilnsapulces dienu uzrāda pāri par $400.-. Revīzijas komisijas ziņojumu sniedza D. Smanis, konstatējot, ka pag. gada darbība bijusi sekmīga. Pilnsapulce apstiprināja komitejas darbību un izteica pateicību par veikto darbu.

Pārrunājot preses jautājumu, vienojās atbalstīt žurnālu „Dzimtenes Balss' izdošanu un izplatīšanu.

Nolēma pārstāvjus latv. katoļu delegātu sanāksmei turpmāk izraudzīt draudzes pilnsapulcē.

J. Rubuļa ierosinājumus attiecībā uz sabiedriskiem jautājumiem laika trūkuma dēļ nebija iespējams iztirzāt (jo tie ienāca isi pirms noteiktā pilnsapulces slēgšanas laika). Minētos ierosinājumus apspriedīs nāk. draudzes pilnsapulcē.

Jaunievēlētās draudzes komitejas sastāvs:

K. Boriss, priekšsēdis, 66 Cowan Ave, tālr.: LL 7606; V. Miklaševics, sekretārs, 97 Pacific ielā, tālr. LY 8580; P. Zviedris, kasieris, J. Budže un J. Zeltiņš locekļi.

Dāmu komitejā: A. Borisa, B. Vasarāja, A. Dzene, J. Zaļāne un J. Jonāne.

Ģenerālis R. Bangerskis

LATVIEŠU LEĢIONA CĪŅU NOZĪME

latvju tautas likteņgaitās

Šogad paiet 10 gadi, kopš Latviešu leģiona dibināšanas. Tieši dibināšanas datumu noteikt ir grūti, jo divas Leģiona vienības savu formēšanu sāka dažādā laikā. Pavēle par Latvijas territorijā formējamās 1. Latviešu (vēlākās 15. ieroču grenadieru) divizijas komandiera un štāba priekšnieka iecelšanu tika dota 1943. g. 20. martā, bet 2. Latviešu brigāde (vēlākā 19. ieroču gren. divizija). Leningradas frontes iecirknī sakusi formēties jau tā paša gada februārī.

Varbūt šīs dibināšanas datuma nenoteiktības dēļ DV Centrālā valde savā 1952. g. sēdē Londonā par Leģiona cīņu ateeres dienu ir pieņēmusi 16 martu — datumu, līdz kuram abas divizijas cīnījās atsevišķi. Šinī datumā jau VI korpusa sastāvā tās cīnījās kopīgi Veļikajas upes krastos pie Veļikij Putj.

Sakarā ar šo mūsu pēdējā karaspēku vienību kopējo cīņu sākuma atceri gribētos atzīmēt, ka nez' vai kādreiz varoņu cīnītāju liktenis ir bijis tik dziļa dramatisma pilns, kāds bija mūsu leģionāru liktenis.

Bieži vien nesaprasti, gan naīvu patriotu—sapņotāju, gan launprātīgu pretinieka interešu slepenu aizstāvju vilināti un kārdināti pamest cīnītāju rindas un doties meža biezoknī, leģionāri bezgala smaga krusta spiesti varoņīgi turpināja iet savu Golgātas ceļu. Viens otrs samulsināts šiem vilinājumiem arī padevās, neapsvērdams, ka ari mežs prasa savus upurus, ka agri vai vēlu tas izdod bēgļus. Un ja ne toreiz, tad varbūt vēl tagad šie apmulsinātie dārgi par šo savu vājību maksā, verdzību važas žvadzinot tur, aiz dzelzs aizkara.

Tomēr līdz pēdējam brīdim leģionārs palika savā sargposteņi Kurzemes cietoksnī, bet daļa nokļuva arī brīvajā pasaulē, vai nu kauju norišu secībā, vai arī cīņas gūtās brūces dziedinot.

Bet vai var iedomāties vēl lielāku traģismu par to, kādu arī šeit dabūja izbaudīt varonis leģionārs? Gūsts pats par sevi nav nekas, tas ir pazīstams un bijis neizbēgams visos karos un visos laikos. Bet varoņīgs pretinieks arī gūstā i pelnījis cieņas pilnu cilvēcīgu apiešanos. Vai gan kāds varēs apgalvot, ka tāda apiešanās visur gūstā ir bijusi arī ar mūsu leģionāriem? Leģionāri paši par to klusē un sāpīgās atmiņās kavēties nav viņu dabā, bet vēsture kādreiz par to stāstīs. Stāstīs arī par drausmu pilno aktu, kas ar grupu leģionāru norisinājās valstī, kurā ceļotājs katrā viesnīcas galda atvilktnē atrod pa bibelei, kā augstākās kristīgās civilizācijas pierādījumu tanī valstī.

Bet ne jau no svešinieku puses vien leģionāriem arī šeit, brīvajā pasaulē nācies saņemt sāpīgus sitienus. Cik daudzreiz arī pašu tautieši viņiem pasniedza bezgala rūgtu bikeri, kas viņus sāpināja daudz dziļāk nekā svešinieku nesaprašana un nievas. Vai netika dzirdēti vārdi, ka „mūsu leģionāri ir mūsu kauna traips", vai netika dzirdēti arī jezuītiski jautājumi: par kādu Latviju tad jūs cīnījāties, vai par Drekslera (Latvijas ģenerālkomisārs) Latviju?

Nejēga jautātājs nesaprata, ka leģionārs cīnījās par to, lai būtu neatkarīga Latvija, lai tur valdītu pati latviešu tauta, bet ne svešas varas. Viņš cīnījās par to, lai Baigā gada ainas vairs neatkārtotos, bet ne par kaut kādu „Drekslera" Latviju.

Ticēsim, ka viss tas nu jau ir pagātnē... Bet vai tik tā ir? Vai vēl šur tur tā paklusām un kaunīgi no dažu quasi „varoņu" puses neatskan vārdiņš: kolaboranti, vai kas tamlīdzīgs?

Atstāsim vēsturei teikt arī leģiona lietā savu gala vārdu, bet šai ateceres gadījumā lai man ir atļauts teikt tikai, kāda nozīme latviešu tautas likteņgaitās ir Latviešu leģiona cīņām.

Runāt par Leģionu kā tādu visumā, ieskaitot arī Leģiona ģenerālinspekcijas darbību un nozīmi, šā jubilejas gadījumam veltītā rakstā nav iespējams.

* * *

Kad Otrā Pasaules kara gaitā Padomju Savienība ar viltu zem draudzības un savstarpējas palīdzības maskas varmācīgi līdz ar pārējām Baltijas valstīm okupēja arī Latviju, tad viņa vispirms likvidēja tās brunotos spēkus, aizvedot gūstā vai nāvē līdz ar valsts prezidentu Kārli Ulmani armijas vadību, daudz vecākos un jaunākos virsniekus, instruktorus un karcinājus. Viņiem sekoja vairāki desmit tūkstoši valsts un sabiedrisko darbinieku, intelligences pārstāvju, politisko darbinieku, studējošās jaunatnes, strādnieku un citu aktīvāko boļševisma pretinieku.

Tomēr latvju tautas pretestības garu pret šo varmācību boļševikiem salauzt neizdevās. Šava leģiona un citu brunoto formāciju sastāvā, latvju tauta izmisīgi cīnījās pret savu un visas cilvēces ienaidnieku — boļševismu — sākumā, lai dzimto zemi atbrīvotu no tā lielā posta, ko tas Baigajā gadā bija atnesis sev līdz, bet pēc tam, lai dzimtenei no jauna tuvojošās briesmas atvairītu.

Par katru Latvijas pēdu zemes viņas varoņīgie dēli ir likuši ienaidniekam dārgi samaksāt. Un savu cīņu viņi nav uzdevuši līdz pat šai dienai un arī neuzdos, kamēr vien krūtīs pukstēs latviskā sirds.

Un vai gan citādi maz varēja būt? Kādas tiesības būtu latvju tautai gausties par savu likteni, par savas valsts un zemes postu un griezties ar pretenzijām un pārmetumiem pie citām tautām, ka tās viņu atstājušas bezpalīdzības stāvoklī, ja viņa pati nekā nebūtu darījusi, lai atvairītu draudzīgo nelaimi un postu.

Vai citiem nebūtu tiesības teikt, ka nekādu līdzjūtību nepelna tāda tauta, kas izšķirīgajā brīdī, kad cīņa ieet uz dzīvību un nāvi, būtu palikusi tikai pasīva notikumu vērotāja. Ir jau nācies dzirdēt pārmetumus, ka mēs 1939. g. bez cīņas esam atļāvuši Padomijai ierīkot pie mums bazes, un arī bez cīņas tai jāvuši 1941. gadā Latviju okupēt.

Ja nu arī otrreiz labi pazīdami boļševikus pēc Baigā gada pieredzes un piedzīvojumiem un apzinādamies, kas mūs sagaida, mēs bez kādas pretestības viņus būtu ielaiduši savā zemē, par ko gan tad mēs varētum sūdzēties? Ikviens mums varētu atbildēt, ka esam saņēmuši tikai to, ko esam paši jaidījuši.

Latviešu leģionāru un vispārigi latviešu brunoto formāciju cīņas taču bija vienīgais reālākais pašas latvju tautas protests pret neligajiem boļševiku apgalvojumiem, ka Latvija pati, resp. tās iedzīvotāji ir brīvprātīgi iekļāvušies PSRS sastāvā.

Ļoti svarīgs protests ir arī apmēram 7 proc. Latvijas iedzīvotāju izbēgšana no dzimtenes, boļševikiem tuvojoties. Šo bēgļu skaits, kas izglābuši vienīgi kailo dzīvību, pametot visu mantu, bet ļoti daudzi arī mūsu tuvus cilvēkus dzimtenē, būtu vēl daudzkārt lielāks, ja ar dažādu baumu izplatīšanu par gaidāmo „Ziemeļbloka" valstu iejaukšanos Latvijas glābšanai un ar ceļu aizsprostojumiem pie Inčukalna, Jelgavas—Tukuma virzienā, dienvidos no Liepājas un beidzot pie Karalaučiem šī spontānā bēgšana nebūtu aizkavēta.

Bet no otras puses, šaipus dzelzs aizkara nokļuvušo tautiešu skaits nepārsniegtu pāris desmit tūkstošus piespiedu kārtā uz Vāciju darbos aizvesto vīru un sievu, ja latviešu cīnītāji ar savu varoņīgo stāju frontē, ar tur nestiem upuriem nebūtu pavēruši vārtus uz Rietumiem visiem, kas vēlējās un kas vien varēja izkļūt no sarkanās frontes ņaugiem.

Mēs visi zinām, cik enerģiskus un asus protestus mūsu valsts oficiālie pārstāvji — ministri K. Zariņš Londonā un A. Bīlmanis Vašingtonā — ir snieguši attiecīgo valstu valdībām pret Latvijas varmācīgu iekļaušanu PSRS. Bet iedomāsimies uz brīdi, kāds būtu mūsu sūtņu stāvoklis un cik liela varētu būt viņu protestu nozīme bez mūsu varoņīgo leģionāru cīņām, kā šo protestu pamatotības apliecinājuma, un arī bez bēgļu masām šaipus dzelzs priekškara.

Vai boļševikiem nebūtu iemesls apstrīdēt sūtņu protestus, aizrādot, kā viņi tos ceļ tikai formāliem motīviem personīgā stāvokļa dēļ, ka pati tautā ne ar ko šos protestus nav atbalstījusi. Pāris desmit tūkstošu piespiedu kārtā darbos aizvesto un arī aizbēgušo, pēc boļševiku terminoloģijas „Tautas ienaidnieku" balsis taču nebūtu nopietni vērā ņemamas.

Saskaņā ar boļševiku apgalvojumiem, pastiprinātiem ar viņu inscenēto nolikumu norisi, ar fiktīvām parlamenta vēlēšanām un delegācijas izbraukšanu uz Maskavu, Latvijas iedzīvotāji taču paši esot pasludinājuši Latviju par Padomju Latviju (jeb LPSRS), un paši arī lūguši šo Republiku uzņemt Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā.

Bet tur viņpus dzelzs priekškara, tur, kā mēs visi zinām; nekādi protesti nav iespējami, tur var tikai piekrist visam un slavināt visu, vienalga, kas tautai arī būtu jāpanes un jāizcieš.

Citādi tas nu ir ar lielāku iedzīvotāju masu izbēgšanu no dzimtenes, pie kam izbēgušo skaitā ir arī liels procents garīdzniecību, skolotāju, zinātnieku, mākslinieku un citu intelligentu valsts darbinieku.

(Nobeigums sekos)

Latviešu leģionāri cīnījās par savu tautu un tēvzemi

SATIKŠANĀS AR MINISTRU PREZIDENTU E. R. SMOLVUDU

Mani apņem asi vēji un sniegputeņi, kad pēc 5 dienu brauciena pa dzelzceļu, ar kuģi un atkal ar vilcienu iznācu no vagona ziemeļu salas galvaspilsētā St. Džonsā. Vietējā angļikāņu baznīcas bīskapija bija man sagādājusi apmešanos kādā viesnīcā — skaitījos baznīcas jas baznīcai draudzīgas baznīcas viesis. Ar interesi gaidīju satikšanos ar šīs zemes valdības galvu, par kuŗa personību, darbu savai zemei un draudzību iepretim latviešiem biju jau daudz dzirdējis un lasījis. Noteiktā vakarā ar bažām devos uz viņa mītni. Šo bažu iemesli: viņa augstais stāvoklis un mana pastāvā „angļu mēle." Bet jau paši pirmie brīži, kuŗos viņš siltas laipnības pilns steidzās pretī, izklidināja visas bažas un parasto pirmo mirkļu neveiklumu. Aizmirsās arī pastāvā angļu mēle. Kad bijām plaši izrunājušies par dažādām lietām, kas mūs interesēja un kuŗu dēļ biju uzņēmies tālo ceļu, man nācās arī raksturot viņa personību un pieskarties viņa darbiem. Pirmajā sakarā zīmīgi viņa vārdi: „Nav no svara, ko par mani teiks zemes vēsture — lai klusē. Mēs visi — tikai mazi locekļiši vāža vai kieģeļi celtnē. Svarīgi vienīgi, lai šie kieģeļi vienojas un sakļaujas un tā veido dižu zemes un tautas nākotnes celtni."

Attiecībā uz savu darbu viņš aizraulīgi teica: „Ja runā vai raksta par manu darbu, tad nedrīkst nerunāt un nerakstīt tūlīt arī par Dr. A. Valdmani. Te grūti ir teikt, kur viena darbs beidzas un otra sākas — viss, kas še veikts, ir mūsu kopējs darbs. Šī zeme viņam daudz pateicības parādā." Uz jautājumu, kā viņš apmierināts ar citiem latviešiem, izcili atzinīgi atsaucas par inž. E. Leju un inž. M. Poriņu. „Bet vērtīgi ir arī citi — katrs atnesis sev līdz savas spējas, zināšanas un pieredzi, kas noderīgas šai zemē."

„Ekselence, kad Latvija kļūs brīva, vai Jūs apmeklēsit mūs?" — „Tas ir mans sapnis. Es taču gribu redzēt latviešus viņu pašu zemē, šos cilvēkus, kuŗi pēc Pirmā Pasaules kara savā izpostītajā zemē, ar savu sīksto gribu un sīksto darbu izveidoja tik ziedošu savas valsts tautas kultūrālo un saimniecisko dzīvi." Un nu viņš uzskaitīja visu, ar ko latvieši un Latvijas valsts bijusi priekšā citām. Jāatzīstas, to viņš zināja labāk nekā es. Šis valstsvīrs vēl teica: „Un mana vēlēšanās ir, lai reiz arī Nufaundlendas dēli, studenti, apmeklētu latviešu zemi, vērotu turienes studijas, dzīvi un darbus."

„Bet mūsu zeme ir vēl visasiņainākās varas važās. Visi latvieši, kas izkaisīti dažādās zemēs, ilgojas pēc stundas, kad mūsu svētā zeme kļūs brīva. Vai jūs, Ekselence, kas tik ļoti mīlat savu zemi un tās brīvību, kad laiks būs piepildīts, palīdzēsit mums atbrīvot mūsu tautu un zemi — ar savu iespaidu, vārdu un pacelot drauga balsi par mums?" Bez kavēšanās sekoja atbilde: „Noteikti es atbalstīšu kā vien varēšu, un mana palīdzīgā roka neizpaliks."

Pulkstenis jau bija pāri vienpadsmitiem un 11.30 S. gaidīja vēl kādu viesi, bet teica: „Vēl neesam par visu izrunājušies. Rītvakar es būšu brīvs no plkst. 10 līdz plkst. 1 naktī, ja jūs atnāktu, mēs turpinātu." Tā arī otrs vakars aizritēja draudzīgā atmosfairā.

Viņš vēlējās piedalīties arī latviešu dievkalpojumā, bet pienāca telegramma, ka viņam jābūt piektdienā uz apspriedi Montreālā. Tāpēc viņš piezvanīja vienam no ministriem, lai tas oficiāli pārstāvētu valdību dievkalpojumā. Šis dievkalpojums notika anglikāņu katedrālē. Uz to bija ieradušies ministris Edvards S. Spencers ar kundzi, anglikāņu bīskapa komisāriskais vietnieks Gosse, dīns un rektors R. S. Raisons, vietējās St. Džonsas The Evening Telegram redaktors C. E. A. Džefrijs. Bija ieradies arī labs pulciņš no vietējām anglikāņu aprindām. Redaktora aicināts, pēc dievkalpojuma ieradās arī preses fotografs, kas ārpusē pie katedrāles, uzņēma mazu dažādo aprindu pārst. grupu. Šīs draudzības uzņēmumi bija ievietoti otrā dienā laikrakstā.

Par visiem novērojumiem un piedzīvojumiem savlaicīgi rakstīšu plašāk. Varu vienīgi teikt — ar šo 4 nedēļu ceļojumu esmu ļoti apmierināts. Viens ceļojuma mērķis sakņojas starpbaznīcu attiecību plāksnē. Pēc diezgan dzīvas iesniegumu un vēstuļu izmaiņas ar Kanādas anglikāņu baznīcas ģenerālsinodi, Kanadas archibīskapu, Nufaundlendas vadītājiem un Kenterbērijas archibīskapu, un tāpat starp Kenterbērijas archibīskapu un Kanadas archibīskapu latviešu baznīcas jautājumos esam tikuši krietnu soli uz priekšu draudzības padziļināšanā starp Latvijas ev.-lut. baznīcu un anglikāņu baznīcu. Anglikāņu baznīcas Kenterbērijas apakšnams ir pieņēmis jau rezolūciju par zināmu dievgalda kopību. Otrs mans uzdevums bija satikties ar šīs zemes ministru prezidentu un pārrunāt dažus jautājumus. Pārrunas bija sekmīgas, šīs valstsvīrs saprot iebraucēju psīchi un vajadzības un apsolīja savu atbalstu Otavā. Vēl šīm dienām bija studiju nolūks — ieguvu daudz vērtīgu materiālu šīs zemes izpratnei un manam tālākajam darbam.

Pēc ceļojuma pieredzes varu teikt, ka visos laikos — cilvēkā vienmēr kopā vijas pozitīvais un negatīvais un mūsu pašreizējais uzdevums ir stāvēt sardzē, lai kā pašos, tā sabiedrībā negatīvais nepāraug pozitīvo.

A. Skrodelis

DENVERĀ

Denverā Kultūras dienu atzīmēja 15. februārī. Pēc dievkalpojuma tautiešu pulcējās baznīcas zālē, kur Denveras latviešu kluba priekšnieka uzrunai sekoja prof. L. Bērziņa referāts par latviešu garu tautas dziesmās. Sirmā zinātnieka interesantajā, dainu citātiem bagātajā, stāstījumā atmirdzēja pagātnes gaisma visā tās krāšņumā.

E. Kore runāja par grāmatu un valodu, aicinot neaizmirst jauno audzi, un dāvināt sestdienas skolai tik ļoti vajadzīgo lasāmvielu.

Jaunatnes pulciņa dalībnieces deklamēja Akurātera, Bārdas un Zinaīdas Lazdas dzejoļus.

Sanāksmē saziedotos 32 dol. nosūtīja ALAs Kultūras fondam.

28. februārī Denveras latviešu kluba Pašpalīdzības fonda sarīkojumā uzveda Blaumaņa noveles Vīndedzēs drīz būs kāzas dramatizējumu J. Krūmiņa režijā. Vakars varēja būt kuplāk apmeklēts, jo Fonda mērķi ir palīdzēt pašu mājās un tālumā, it īpaši Vācijā dzīvojošiem veciem ļaudīm un cietējiem.

12. martā Denvera gaida pianistes Gūtbergas, kuŗu izcilie sniegumi jau jūsminājuši daudzus latviešus.

INDIĀNAPOLĒ

Līdzīgi divām iepriekšējām vasarām, arī šogad māc. Pēteŗa Nesaules vadībā Indiānapolē notiks draudzes jauniešu iesvētīšana, pie kam šogad tā paredzēta divas reizes — pavasarī un vasarā. Pirmā iesvēte notiks 1. Lieldienās, 5. aprīlī, otrā — 22. jūnijā.

Visi iesvētāmie lūgti iepriekš pieteikties pie draudzes mācītāja (iepriekš minētā adrese).

CEĻA VĀRDI

Divkārša saprašana nepieciešama runājot ar tādu, kam saprašanas vispār nemaz nav.
Leopardi

°

Visu ienaidu sākumā tiekšmei laupīt bija vismaz tikpat liela nozīme kā bailēm tikt aplaupītam. Šillers

*

Ilgam mūžam tikai tad ir nozīme, ja tas paildzina jaunību, bet ne tikai stiepj garumā vecuma dienas. Karels

°

Cilvēks pastāv patiesībā. Ja viņš novēršas no patiesības, viņš novēršas pats no sevis. Kurš nodod patiesību, nodod pats sevi. Šai sakarā nav runa par melošanu, bet par darbošanos pretēji savai pārliecībai. Novaliss

°

Izsalkušo paēdināt, kailo apģērbt, slimo apciemot — tie visi ir labi vārdi, bet ir viens darbs, kas stāv nesalīdzināmi augstāk: savu brāli izglābt no maldiem. Tolstojs

ANGKORAS BOJĀ GĀJUŠĀ CIVILIZĀCIJA

Džunglos paceļas vareni balti tempļi, kuru cēlēji nozuduši

Šis stāsts izklausīsies gandrīz kā pasaka. Tādēļ arī tas jāiesāk ar pasakas vārdiem: senos laikos, apmēram ap Kristus dzimšanu pastāvēja kēniņvalsts Founana. Šī kēniņvalsts ietvēra sevī Malaju, Siamu, Kambodžu un Kochinķīnu. 700. gadā pirms Kristus Founana impērija sabruka un tās province Kambodža kļuva neatkarīga, bagāta un varena.

9. gs. Kambodžijas pilsoņi, ko sauca par chmeriem, uzcēla varenu galvaspilsētu Angkoru. Piecus gadsimtus chmeri zēla, cēla templus, piekopa bagātu rūpniecību un karoja ar saviem kaimiņiem. Tad 14. gadsimta beigās kaut kas notika. Vēsturiski nunājot, vienā naktī chmeru vairs nebija.

Šī pasakainā civilizācija ar miljoniem cilvēku bija no zemes virsus pazudusi. Kas notika? Uz kurieni tie aizgāja? Kā liekas, chmeru likteņis paliks šīs pasaules lielākā mistērija.

Kāš to lai zina, vienā dienā vai mēnesī viņu skaistās celtnes kļuva tukšas un pamestas. Džungļi ātri apņēma pilsētas. Templu spraugās zaļoja viņu stādi un pārējie meža augi. Tā savā zalajā kapā Angkora gulēja 700 gadu.

Šo gadu simtu laikā atstātās pilsētas likteņis kļuva par leģendu. Eiropā un Āzijā laudis viens otram stāstīja par templiem, kas glabājot pasakainas bagātības un atrodoties kaut kur džunglos. Laiku pa laikam pavīdēja par visu to pusticamas baumas.

1604. gadā kāds portugaliešu priesteris stāstīja, ka divi mednieki džunglos esot redzējuši milzu celtņu drupas.

1672. gadā divi misionāri, Ridadeneira un Gabriels de Sant Antonio, stāstīja redzējuši Kambodžijas džunglos veças durpas. Viņi tās nosauca par Onco, un celtnes un pilis „liekoties cēluši romieši vai Aleksandrs Lielais."

Tad, atkal par Angkoru nolaidās klusums. Šādiem stāstiem tiešām bija grūti noticēt, kaut arī tos stāstīja misionāri.

Bet visa šī leģende pamatojās uz patiesību. 1860. gadā Anri Muo, franču dabas pētnieks, atklāja pamesto pilsētu un to atdeva pasaulei.

Kaut gan Muo tropu drudzī nomira divus gadus pēc pasaku pilsētas atrašanās, tad tomēr uz viņa ierosmi 1907. gadā franču Indokīnas robežas tika pārceltas, lai tajās ietilpinātu Angkoru. Ar to pilsētu paglāba no siamiešiem, kas to izlietoja kā akmeņlauztuvi, nesdami projām ceļu, pilu un templu akmeņus. Franči iztīrīja templus no džungļiem, pēc iespējas atjaunoja, atraka un saglabāja Angkoru tādā stāvoklī, lai tā būtu vēstures piemineklis.

Ap Angkoru atkal dvesmo civilizācija, kur agrāk bija dzirdama tikai tīģeru rūkoņa, ziloņu un meža briežu balsis. Kaut arī templu iemītnieki vēl joprojām ir tikai putni, spilgti krāsaini tauriņi un pērtiķi, tomēr šī pasaku valsts ir pieejama arī cilvēkam.

92 gadu laikā kopš Henrī Muo nāves Angkoras vēsturē daudz kas ir noskaidrojies. Atrasti ieraksti akmeņos un metallā chmeri un sanskrita valodā daudzu pilu un templu drupās. Taču ziņas ir un paliek trūcīgas, tā kā visu patiesību tomēr sedz noslēpumainība.

Nav galīgas atbildes, kas šie cilvēki, kas sevi sauca par chmeriem, ir bijuši un no kurienes tie nākuši. Mīklas atrisinājumam arvien vēl trūkst dažu elementu. Ir zināms, ka viņiem ir biusi lielākā impērija kāda iebkad Āzijā pastāvējusi, ko nodibinājis kāds hindu princis, kurš gribēlis 8. gs. otrā puse iekarot pasauli. Viņš savus laudis vedis pāri Himalaju kalniem no Aria Deca, pāri Ganges upei, pāri Burmai un Siamai uz Chersoneses upes ieleju. Kāda cita hipotēze saka, ka chmeri devušies dienvidu virzienā no Indijas uz Malajas ousalu. Lai no kurienes tie arī būtu ieradušies, viņu slava izplētās no Persijas līdz Ķīnai, un viņu piejūras impērija pastāvēja 5 gadu simtus. Šinī ilgajā valdīšanas laikā Indiiā, Javā un Kambodžijā zēla māksla. Taču mūsu vēstures mācības nekur nepieminlielo imperātoru — Sailendra — Kalnu karali.

Karalis Jaijavarmans uzkāpa troni 802. gadā pēc Kristus un valdīja 67 gadi. Viņa vārds tulkojumā nozīmē „no Javas". Tikai pēc viņa nāves chmeri nokratīja Sailendra imperijas virskundzību. Karalis Jakovarmans, kas valdīja no 889.—909. gadam bija pirmais lielākais celtniecības veicinātājs. Chmeru civilizācijas chronika saka, ka viņš „nāca šeit ar strādnieku armiju un uzcēla galvaspilsētu tanī vietā, kur nekad agrāk pilsēta nebija bijusi." Karalis uzkāpa troni 20 gadu vecumā. Ja iegravētos attēlus var atzīt par ticamu, tad viņš bijis milzu vīrs, kas pieveicis tīģeri kailām rokām. Bet viņam vajadzēja būt arī sapnotājam, jo viņš bijis tas, kas uzcēlis chmeru galvaspilsētu Angkor Tom. Šī milzu pilsēta, kas bijusi mākslinieciskā gaumē un cēla, prasījusi 11 celtniecības gadu.

Chmeru civilizācija dzima, zēla un arī mira Mekongas upes ielejā.

Vienota stratēģija Tālajiem Austrumiem

2,3 milj. vīru stipra armija — lielais skaitlis gandrīz vai liek jau domāt, ka tiek runāts par komūnistu armiju. Bet šoreiz tas tā nav. 2,3 miljoni nozīmē sabiedroto karavīrus — rietumu un āziātu, kuru fronte sniedzas no Japānas, cauri Korejai, Okinavai, Formozai, Filipīnu salām, Hongkongai, Indoķīnai līdz pat Malajai. Ir taisnība, ka šo karaspēku kvalitāte, apmācību un apbruņojuma ziņā ir ļoti dažāda, bet gala iznākums ir tas pats, kas tika panāks Eiropā, mobilizējot 14 valstis Ziemeļatlantijas aizsardzības organizācijā un kuru fronte ietver Eiropu un Vidējos Austrumus no Norvēģijas līdz Turcijai. Un arī viņiem ir liela dažādība apbruņojuma un apmācību ziņā.

Piesaistīt Āzijas brīvās tautas savas brīvības aizsargāšanai un neatkarības paturēšanai, ir viens no Eizenhauera politikas pamatprincipiem. Pašreiz Vašingtona mēģina izdibināt, kā vislabāk būtu šos spēkus iesaistīt kopējā darba veikšanai. Šeit daži no viņu nodomiem:

KOORDINĀCIJA

Līdz šim Rietumi cīnījās ar komūnistiem Tālajos Austrumos daudzās atsevišķās vietās, izcīnot daudzas atsevišķas kaujas. Pašreizējais Amerikas nodoms ir, ka izkaisītās frontes būtu jāapvieno tā kā. dodot ienaidniekam triecienu vienā frontes daļā, viņš to justu ari pārējās. Šis uzskats pilnīgi saskan ar Sav. Valstu ārlietu ministra Dallesa domu, ka Korejas karš jāuzvar ārpus Korejas.

Lai sekmīgi apvienotu Klusā okeana valstis, tad būtu vajadzīga viena galvenā mītne visiem Āzijas spēkiem, kas nozīmētu, ka ģen. Klarka stābs būtu jāpārceļ vairāk uz centru — Okinavu vai pat Perl Harboru.

Pašreiz Tālo Austrumu fronte visumā ir tikai gaisa un jūras karam, kamēr zemes spēkiem rezervēti Korejas un Indoķīnas kaujas lauki. Līdz ar to Rietumu spēkiem pastāv priekšroka ātrai kustībai un viņi savas armijas var pārvadāt daudz ātrāk pa gaisa un jūras ceļiem nekā komūnisti tai pašā laikā pa saviem auto kustībai nepiemērotiem zemes ceļiem, un nepietiekamiem dzelzceļiem. Tai pašā laikā komūnistu kustības nepārtraukti tiek traucētas no gaisa, kamēr rietumu transporti ir praktiski komūnistiem nepieejami.

ATSVABINĀŠANĀS

Tuvāk apskatot Tālo Austrumu fronti kā vienotu līniju, var labi saprast Eizenhauera nodomus atbrīvot pēc iespējas daudz amerikāņu karavīru no Āzijas kaujas laukiem. Korejā šis plāns jau tiek īstenots. Pag. nedēļu bija neoficiālas ziņas, it kā ASV esot gatavas ieguldīt lielākas naudas summas arī franču Tālo Austrumu iedzimto armijās, lai tādā veidā atvieglotu Francijas dzīvā spēka zaudējumus Indoķīnā, Vistuvākā nākotnē paredz, ka tiks palielināta Vjetnamas armija.

Skatoties nākotnē, var redzēt, ka drīzā laikā tiks palielinātas un modernizētas arī pārējo brīvo Āzijas valstu armijas, un kā pirmā minama Formoza. Vislielākais Tālo Austrumu dzīvā spēka rezervuārs, bez šaubām, ir Japāna. Bet pašreiz tomēr nav nekādu plānu, kas norādītu, ka japāņu spēki varētu tikt iesaistīti vai nu Ķīnas vai Korejas karos. Viņu pašreizējais uzdevums ir pašas Japānas apsargāšana.

Tie Rietumu spēki, kas tiktu atbrīvoti Tālajos Austrumos, nodibinoties Āzijas armijai, varētu pastiprināt Eiropas aizsardzību, kaut gan liela daļa būtu jāpatur Tālajos Austrumos kā stratēģiska rezerve. Tie tiktu sūtīti cīņas tikai gadījumā, ja komūnisti sāktu nopietni apdraudēt Dienvidkorejas vai Indoķīnas frontes. Dienvidkorejas armijas nodibināšana ASV jau tagad ir atļāvusi palielināt armijas rezerves Eiropā.

BLOKĀDE

Koordinētas Tālo Austrumu frontes nodibināšana noteikti prasītu lielāku spiedienu uz Ķīnas ostām. Pietiekams spiediens varētu tikt radīts tikai ar blokādes palīdzību.

Bet pirms blokāde tiek radīta, sabiedrotajiem jārēķinās ar komūnistu represijām. Vispirms jau Formoza jāsagatavo pret varbūtējiem komūnistu gaisa uzbrukumiem. Arī Honkongai būtu vajadzīgi militāri papildspēki un pārtika 2. milj. iedzīvāju uzturēšanai, jo pašreiz visa pārtika tiek importāta no Ķīnas cietzemes.

Lai kā arī Rietumi rīkotos, viņu galvenā pamatdoma ir cīņu samazināšana un nevis plešana plašumā. Komūnisti ir jānostāda tādas situācijas priekšā, ka viņi redz, ka viņiem ir jāzaudē vairāk, nekā viņi var iegūt. Un ja tiek radīts tāds stāvoklis, tad miers vairs nav tālu.

Chmeru noplēsa džunglus un tos pārvērta par rīsa laukiem. Viņi pielūdza savus dievus — Šivu, Budu, Brāmu un Višņu. Viņi piejaucēja ziloņus, plēsa klintis un cēla pilsētas. Tie piepildīja ieleju ar miljoniem savu pēcnācēju. Chmeri karoja un paverdzināja savus kaimiņus, iegūdami arī to vērtības. Tūkstoš gadu viņi bija austrumu bagātnums un soda rīkste.

Brīniškīgā kārtā atrodams kāds acu liecinieks šai pasakainajai impērijai. Pekingas imperijas arhīvā atrasta kāda dienas grāmata, ko uzrakstījis ķīniešu sūtnis Theon—Ta— Kounan atrazdamies tur laikā no 1296.—1297. gadam. Eiropā šo dokumentu pirmoreiz publicēja 1902. gadā. Theon—Ta—Kounan ieradās Angkorā kā kādas mongoļu dinastijas „Yuan" sūtnis, kas par chmeriem atstājis daudz pilnīgākas ziņas, nekā mums ir par senajiem romiešiem.

Viņa apraksti tomēr neatgādina tās celtņu atliekas, ko mēs redzam šodien. Galvenā starpība ir krāsās. Karaļa pils, kas tagad ir sabrukusi, bijusi vareniem koridoriem un verandām, jumts klāts ar svinu, bet sienas ar dzeltenu paneli. Logu rāmji bijuši apzeltīti un visur laistījušies spoguļi. Daži torņi bijuši izrotāti ar zeltu, bet citi no varu, mirdzēdami zelta spožumā karstajā tropu saulē. Pils pagalmos stāvējuši bronzas ziloņi un zirgi.

Atšķirībā no greznajām pilīm parasto ļaužu mājas bijušas no koka un kleķa. Pat vidusšķirai nav bijis parasto mēbeļu. Ēdiens gatavots māla podos uz māla pavardiem. Tikai bagātākajiem bijuši alvas kausi.

Chmeri dzēruši četras vīna šķirnes. Viena bijusi medus un ūdens destilācijas produkts, otra kāda lapu sula, trešā no nevārīta rīsa, un ceturtā no cukurniedrēm.

Tikai nabadzīgājām chmeru ģimenēm nav bijis vergu. Vidusšķirai bijuši 10—20, bet bagātajām ģimenēm pat 100 vergu. Pēdējos chmeri kēruši no Lolos un Moi ciltīm, kas vēl tagad kā primitīvas tautiņas dzīvo kalnos.

Karaļa pilī dzīve bijusi citāda. Theon—Ta—Kouan pats pilī nav bijis, bet viņš dzirdējis, ka pilī mitinājušās 3000—5000 kokubines un meitenes, no kurām gan daudzas nepārkāpušas karaļa istabas slieksni. Kalponu skaits grozījies no 1000—2000. Vīriešu kalpotāji pilī nav bijis.

Karalis valkājis visdārgākos tērpus, no puķaina brokāta. Galvā tam bijis zelta kronis. Ap kaklu tam bijusi lielu pērļu rota, bet ap roku un kāju locītavām, kā arī pirkstos bijuši zelta gredzeni un sprādzes. Ja karalis parādījies atklātībā, tas nesis dzelzs vairogu un zelta zobenu. Saka, ka šis ceremoniālais zobens esot tas pats, kas tagad atrodoties Pnone Pen, un leģenda stāsta, ka to karalim esot devusi dieviete Indra. Karaļa gājienus publikā pavadījusi krāsaina kavalērija un 400 jaunas meitenes, pukēm izrotātiem matiem. Karaļa miesas sardzē bijušas bruņotas sievietes. Karalis parasti jājis uz ziloņa, tāpat arī viņa ministri. Dižciltīgo ratus vilkuši zirgi vai kazas, viss apkārts ar zeltu. Sūtnis savā dienas grāmatā raksta: „Valstī daudzi, pat sievietes, ir veikli astronomi, kas var noteikt saules un mēness griežus."

Sūtnis saka ārī, ka Kambodžijas sievietes ātri novecojušas. 30 gadu veca sieviete izskatoties tikpat veca kā ķīniešu 40—50 gadu veca. Sievietes nekad neapklājušas savas krūtis pat publikā parādoties, tikai ap gurniem tām bijusi aplikta drēbe. Parasti tas bijis importētais Bengālijas kokvilnas audums.

(Nobeigums sekos)

KANADAS KOMŪNISTI DARBĀ

Cik labi strādā komūnistu organizācijas, apliecinā vēlreiz gadījums ar 12 kuģiem, kurus Kanada nosūtīja kā netiešu palīdzību Ķīnas nacionālistiem.

Kvēbekas strādnieku organizātors Velšs bija iepazinies ar komūnistu frontes organizācijām, kas viņam lika spriest, ka minētie 12 kuģi ar nolūku aizturēti tik ilgi Kanadā, kamēr tos nosūtīšanas ostā varēja saņemt komūnisti.

Velšs paskaidro, ka savā laikā Kanadas jūrnieku ūnijas direktors bija Kollete, kurš vadīja sabotāžu pret kara materiālu sūtījumiem no Kanadas rietumu krasta uz Nacionālistu Ķīnu.

Čangkaišeks sūdzējās par saņemtā materiāla trūkumiem, motoros bija sabērtas smiltis, precīzie instrumenti sadauzīti un propelleri salauzti.

Nebija nekādu šaubu, ka nedarbi bija pastrādāti Kanadā, un Kollete tika no sava posteņa atlaists.

Pārbaudot kuģu nogādes šēmu, izrādījās, ka Kollete bija personīgi izraudzījis kuģa apkalpei vajadzīgo personālu.

Tā 1947. g. būvētie kuģi par apmēram 12 miljoniem dolaru, kas bija paredzēti netiešai palīdzībai nacionālistu Ķīnai un par kuriem Kanadas valdība samaksāja konstrukcijas izdevumus, nonāca ar Kanadas sabotieru palīdzību ienaidnieka rokās.

APKĀRT ZEMES LODEI

Ēģiptē plāno izpārdot bijušā karaļa Faruka kustamo mantu, kas atrodas divās pilīs, Abdinā un Koubeh. Izpārdošanu vadīt uzaicināts ievērojamais britu izsoļu vadītājs Sothebijs, kurš jau sācis mantu uzrakstīšanu un kataloga sastādīšanu. Izpārdošanā nāks visdažādākās mantas, sākot ar vērtslietām, gleznām un porcelānu un beidzot ar banālām litografijām un ekskaraļa apakšveļu. Karalim bija tiekšme uz kollekcijām. Viņa marku kollekciju vērtē uz 8.000.000 dolariem, bez tam viņam vēl ir retu grāmatu, sērkociņu kārbiņu, mūzikas instrumentu kollekcijas u. t. t. Daudzi priekšmeti atrodas kastēs, kuŗas nekad nav tikušas attaisītas, jo karalim nebija tām vairāk laika, kā tikai to pasūtināšanai.

Starp citu pārdošanā nāks arī briniški rubini, dārgakmeņiem rotātas kārbas un kokteiļu seti. Ikvienam retumu un vērtslietu mīļotājam tā būs reta izdevība iegūt ko no senā karaļnama piederumiem. To zina arī Ēģiptes tagadējais valdnieks, kurš sava bij. karaļa popularitāti nekautrējas izmantot ārzemju valūtas atrašanai. Bet karaliskās veļas pārdevējus likteņa roka un vēsture attiecīgi arī novērtēs.

Vēl piezīmējams, ka daļa no mantām jau pārdota, kā piem. viņa krājumi (jādomā, ka kādam ļoti slāpis) un daļa Arabu zirgu un poniju. Masīvie zelta telefoni nodoti kādam Ēģiptes mūzejam.

Francijas dienvidu krasta tuvumā atrasts kāds kuģa vraks, kura vecums ir vairāk kā ievērības cienīgs, proti: 2.200 gadu. Šo preču kuģi, kuŗš piekrauts ar vīnu un traukiem atklāja kāda jūras arhaioloģiskā ekspedīcija. Kuģis ir viens no vērtīgākiem un retākiem atradumiem pēdējos gados. Ūdenslīdēji jau izpētījuši, ka kuģī atrodās ap 1000 dažādu vīna trauku, daudzi no tiem vēl pilni. Tāpat tanī atrodas dažādi trauki, domāti izvešanai uz citām valstīm.

Zinātnieki paguvuši arī atklāt, kam kuģis piederējis. Tā īpašnieks Markus Seksius, pēc tautības grieķis, bet naturālizējies romietis, bijis tai laikā slavens politiķis un ticis sūtīts uz Griekiju, lai to sagatavotu iekļaušanai Romas impērijā. Kuģis ir 110 pēdu garš ar apm. 600 tonnu tilpuma. To vispirms attīrīs no nogulžņiem un izcels tā kravu, bet pavasara otrā pusē cer izcelt arī pašu kuģi.

Protams, ka atklājot lielos vīna krājumus, radās arī kāre tos nogaršot, jo ir zināms, ka vīni gadu tecējumā pieņemas arī garšā. Diemžēl, rezultāts bijis pavisam bēdīgs: alkohols bijis izgaisis, palikusi tikai dulkaina sula, kuŗa garšojusi drausmīgi.

Deputāts Elmers Brandons konstatējis, ka, ir ļoti nevēlams, ka ģimenes apgādnieki izvairās no sava pienākuma apgādāt ģimenes, kuŗas tādēļ bieži nonāk sabiedrības apgādē. Lai atbrīvotu sabiedrību no liekiem izdevumiem viņš ierosina visus tos virus, kas nepilda savus pienākumus, ievietot cietumā, no kurienes tos izlaistu resp. izdzītu katru rītu darbā, bet pēc darba beigām atkal ievietotu cietumā. Tā tas turpinātos, kamēr sods būtu izciests un vainīgais pieradināts ģimenes apgādāšanai.

Milzu 14 pēdas gara čūska nolaupījusi Darvinā, Austrālijā, Aleksa Skota 3 mēnešus veco meitiņu Katelīnu.

Skotu ģimene un farmu inspektors bija apmetušies pagaidu nometnē, dziļi krūmu joslā. Skota sieva bija iemīgusi smagā auto aizmugurē ar mazo meitiņu klēpī. Iestājoties tumsai, bez trokšņa no džungļiem izlīda lielā milzu čūska pitons un pielīda pie auto. Zibenīgi tā izrāva bērnu no mātes klēpja un steidzīgi vilkās atpakaļ uz krūmājiem. Mātes izmisīgie kliedzieni uzmodināja tēvu. Viņš izrāva degošu pagali no ugunskura un uzbruka pitonam. Tas pameta bērnu un uzbruka tēvam, bet liesmas to pārāk apžilbināja, kāpēc tas apgriezās un pazuda krūmajā. Meitenīte vacāku rūpīgā gādībā ātri atspirgusi.

Veiklākais kabatzaglis pasaulē gatavojas nozagt Eizenhaueram bikšturus

Borisavs Borra Kilojkivičs sācis savas kabatas zagļa gaitas 12 gadu vecumā, mācīdamies no sava vecuma zēniem dzimtajā pilsētā. No turienes viņš aizbēga, kad viņam bija 15 gadu, un kopš tā laika viņš uzstājies dažādu valstu cirkos.

Tagad viņš savu amatu piekopj pilnīgi legāli un ir ar policiju lielos draugos. Tā 1938. g. Jugoslavijā viņu uzaicinājis policijas priks kādā internacionālā policijas šefu konferencē, drusku uzmundrināt dalībniekus. Borra arī darījis, ko spējis, un kā pārģērbies viesmīlis aplasījis šefu mantiņas. Pēdējiem par zudumu bijis neērti runāt, tādēļ bijuši lieli smiekli, kad pēdējā dienā Borra uzmetis divus pilnus maisus savākto mantu uz policijas darbinieku konferences galda.

1947. gadā viņš uzstājies Vīnē, kur augstākiem militāriem vadītājiem rīkotas viesības. Borra savācis šo un to no ģenerāļiem un sabāzis krievu ģenerāļa kabatās, pēc tam uzaicinādams krievu atdot visu kabatās sabāzto bez liekas pretī runāšanas un pretošanās. Lieli bijuši smiekli, kad krievs tukšojis savas kabatas. Arī krievs šoreiz smējies sirsnīgi līdz ar citiem.

1949. g. Borra pievācis agrākā britu aizsardzības ministra Šinvella bikšturus. Viņš zudumu atklājis tikai tad, kad bikses sākušas slīdēt uz leju. Borra apstrādājis arī ģenerāli Klarku, ekskarāli Pēteri u. c. Visgrūtākais numurs tomēr esot bijis ar bikšturiem, un tāpēc viņa ilgu sapnis ir dabūt savā rokā Eizenhaueram piederošos. Borra ir drošs, ka prezidents nekā nemanīšot, un ka agri vai vēlu viņam šis „varoņdarbs" izdošoties.

PAKAĻ UN PĒC TAM ATTAISNO

Minchenes denacifikācijas tiesa tagad atzinusi, ka vācu armijas ģenerālis Alfrēds Jodls nav vainojams nacistu noziegumos un rīkojies kā karavīrs, kurš ierobežojies ar miliārām operācijām, kuŗas nekādā zinā nav nonākušas pretrunā ar starptautiskām tiesībām. Skaists spriedums, skaisti vārdi, bet ... sabiedrotie Jodlu pakāra kā kara noziedznieku 1946. gadā uz Nirnbergas tiesas sprieduma pamata.

20. GADSIMTA ČINGISCHANS

JOZEFA STAĻINA DZĪVE UN NĀVE

Čingischana imperijas robežas 13. g. s. lielā mērā sedzas ar Staļina imperijas robežām. Jāatzīmē tomēr, ka Čingischana ordas tomēr netika līdz Eiropas sirdij un viņu vara izbeidzās pie mūsu dzimtenes robežām. Staļins ir ne tikai atjaunojis Čingischana imperiju, bet vēl to paplašinājis. Ir vēl kas cits kopējs šīm abām imperijām. Tās ir valdīšanas metodes — varmācība, terrors, genosida lietošana un pilnīga nerēķināšanās ar cilvēka personību un dzīvību. Tās ir tradicijas, ko krievu valsts mantojusi no mongoļu imperijas.

Ja mēs mēģinātu tālāk vilkt paralēles starp Čingischanu un Staļinu, tad vajadzētu sagaidīt imperijas sabrukumu pēc valdnieka nāves. Vai tas šoreiz notiks ar Maskavas imperiju, ir grūti pateikt, ja pēc Staļina nāves neskarts paliek komūnistu partijas aparāts ar čekas institūtu. Sacelšanās pret Maskavas režīmu paliek neiespējama arī uz priekšu, bet nav izslēgts, ka izceļas cīņas par varu Staļina pēcnācēju starpā, un tās varētu vājināt komūnisma spēku.

DIKTĀTORA PRIVĀTĀ DZĪVE

Nav šaubu, ka Staļins bija visrūpīgāki apsargātais cilvēks pasaulē. Viņam bija trīs dzīves vietas. Viena no tām ir samērā nelielais dzīvoklis Kremlī. Kremlis pats par sevi ir neiemīemams cietoksnis. Tā sienas ir 40 pēdu augstas un 12 pēdu biezas. Daudzie vārti sienās ir aizmūrēti un nosprostoti, atstājot lietošanai tikai trīs ieejas, kuŗas apsargā ārkārtīgi stingri. Kā Maskavā stāsta, tad pat uzturēšanās šo vārtu tuvumā esot bīstama.

Staļina otrā dzīves vieta ir vasarnīca Maskavas tuvumā pie Možaiskas šosejas, un trešās mājas ir viņa ziemas rezidence pie Melnās jūras. Pēc kara lielāko daļu sava laika Staļins pavadīja Sočos!

Staļina apsargātāji bija čekas pulkveži un ģenerāļi, kuŗus bieži nomainīja, lai padarītu neiespējamu kādu sazvērestības izveidošanos. Staļinam bija pašam sava ēdienu pagatavotāja — kāda uzticama zemniece, kuŗa vienīgā varēja pasniegt viņam ēdienu. Visi pārējie cilvēki ap viņu, ieskaitot virsniekus, sekretārus, stenografus, visi bija uzticami partijas locekļi.

STAĻINA BĒRNĪBA

Kaukaza kalnos, kur Eiropa beidzas un sākas Āzija, atrodas Gori, pilsētiņa ar 5.000 iedzīvotājiem. Tur 1879. g. 21. decembrī Katrīnai un Visarionam Džugašviļiem piedzima dēls, un tie viņu nosauca par Jāzepu. Jāzepa tēvs bija kurpnieks, kas pelnīja maz, bet dzēra daudz un bieži sita savu dēlu. Bet Katrīna mīlēja savu dēlu un sauca to mīlināmā vārdā „Soso". Kad piedzima Jāzeps, viņai bija 20 gadu. Pirms tam viņai bija dzimuši trīs bērni, kas drīzi pēc tam nomira. Jāzeps auga kā vienīgais bērns.

Ģimene par lētu naudu īrēja mūra mājiņu, kuŗā bija tikai viena istaba ar akmens grīdu. Vienā stūrī bija pavards. 7 gadu vecumā Jāzeps saslima ar bakām, kas atstāja pēdas viņa sejā uz visu mūžu. Jāzeps bija maza auguma, nesaticīgs, un viņam bieži nācās ciest no lielākiem zēniem. Kādā kautiņā ar citiem zēniem viņam ievainoja roku, no kā radās asins saindēšanās. Viņš bija tuvu nāvei, tomēr izveseļojās, bet viņa kreisā roka palika īsāka. Viņa kreisajai kājai otrais un trešais pirksts bija saauguši kopā. Tā kā viņš parasti staigāja basām kājām, tad pārējie zēni viņu par to bieži izsmēja.

Staļins bērnību pavadīja ierobežotā pasaulē, kur daba bija skarba un skaista un cilvēki — skarbi un nabagi. Čevsuru cilts, pie kuŗas viņš piederēja, ieskatīja sevi par krusta karotāju pēctečiem. Pilsētās un ciemos bija nabadzīgu kņazu pārpilnība, kuŗiem nepiederēja nekas vairāk, kā būda, pāris kazu un govs. Kalnos klejoja laupītāji. Asins atriebība bija cienījama tradicija. Piedošanu uzskatīja par goda vīra necienīgu. Citādi šie kalnieši bija jautri un viesmīlīgi. Viņu galvenā pārtika bija gaļa un vīns.

Pilsētā, kuŗā Staļins uzaugā, bija jaukts iedzīvotāju sastāvs. Turīgākie pilsoņi bija armēņi un tatāri. Daži autori apgalvo, ka Staļina māte nav bijusi gruziniete, bet osetiniete. Osetiņi dzīvo uz ziemeļiem no Grūzijas, lai gan Staļins vienmēr sevi ieskatīja par gruzīnu, viņam bija īpašības, kas viņu atšķīra no gruzīņiem. Viņa āriene nebija tāda kā staltajiem gruzīniem, viņš nebija sirsnīgs un aizrautīgs, dedzīgs un demonstratīvs, kas tik raksturīgs gruzīņiem. Šo atšķirību var izskaidrot ar svešu asiņu piejaukumu.

Kad zēnam bija 11 gadu, viņa tēvs nomira. Māte gribēja izaudzināt savu dēlu par izglītotu cilvēku un labprāt gribēja redzēt viņu kā garīdznieku. Staļina kopoto rakstu sējumā mēs atrodam ziņu, ka 1888. g. Staļins iestājies vietējā baznīcas skolā, un to beidza 1894. g. Šai skolā bija 4 klases, bet Staļinam vajadzēja sešu gadu, lai to nobeigtu. Pēc tam viņš devās uz Tiflisu, kur iestājās pareizticīgo seminārā.

(Turpinājums sekos).

Aiz dzelzs aizkara

ŠĪSDIENAS RĪGA

Laikraksts „Der Nordwestern" ziņo: „Rīga (Latvija) — Viņa ir vēl ļoti jauna šī Rita M. no Rīgas. Viņai palika 23 gadi, kad viņa pēc dēku un moku pilnas bēgļošanas ieradās Hamburgā. Tagad viņa dzīvo Rietumvācijā pie saviem tautiešiem, latviešiem, kuŗi jau kopš 1944. gada ar atkāpjošos vācu karaspēku pameta dzimteni un kuriem viss tas pagāja secen, kas dziļi un negrozīgi iespiedies viņu jaunās audzu meitas sejā: nopratināšanas, tiesāšana, sodu nometnē pavadītie gadi un beidzot visu sagrauzošā un nabadzīgā ikdiena Baltijas metropolē Rīgā.

„Viss Rīgā bija ārkārtīgi dārgs," stāsta Rita, „mēs bieži nezinājām, no kā pārtiksim nākošās nedēļās." Ar 300 rubļu mēnešalgu — cūkas gaļa maksāja 30 līdz 45 rubļi kg., maize 2,50, cukurs 24, kleita 400, kurpes 500, sviests — 30 rbļ. kg.

Laudīm, kas sākumā paspēja ko saglabāt, gāja kādu laiku labāk. Viņi iekļāja pulkstenus, rotas lietas, pat mājturības priekšmetus valsts lombardos. Bet izbeidzās arī tas. Tagad Rīgā grūti saskatīt daudzmaz pieklājīgi apģērbušos latvieti. Vienīgi krievu virsnieku sievas un viņu draudzenes ir grezni ģērbušās. Blakus minot, krievu strādnieki un no Padomijas pārvietotie, kas tagad pilda Rīgu deportēto latviešu vietā, nedzīvo labāk. Lielas ģimenes tikko spēj dabūt vienistabu dzīvokli.

Turpretim, kā Rita stāsta, skaistākos vasarniču rajonus un jūrmalu apdzīvo vienīgi padomju augstie ierēdņi un lielā garnizona virsnieki. Arī „Lido" krievi atvēruši. Tur dabūjams viss, bet par neiedomājami augstām cenām: kūkas, kafija, degvīns un Krimas vīni. Kapella spēlē krievu grāvējus vai krieviski pārveidotus angļu džesus. Lokāli pārpildīti visu vienību un ieroču šķiru virsniekiem. Piedzērušies, tie ielās aizskar sievietes.

Pārvalde un saimniecības iestādes vairumā krievu rokās. „Vairogā," kur izgatavo ielu dzelzceļu karosērijas un vagonus, un kur es arī ilgāku laiku strādāju, visa vadība bija krievu.

Viss saražotais tika sūtīts uz Padomju Savienību.

Kādreizējo Rīgas radiostaciju vācu kara gūstekņi krievu būvinženieru vadībā izbūvējuši par flotes skolu. Pasts, kas agrāk atradies tai pašā ēkā, pārvietots kādā stūra namā pie Esplanādes. Prefektūras namu ieņēmusi milicija. Brīvības un Stabu ielas stūra namā atrodas padomju slepenā dienesta centrāle — MVD. Arī šeit izdarītas lielas pārbūves. Ierīkotas jaunas kāmeras, nopratināšanas, eksekūciju un spīdzināšanas telpas iekārtotas ēkas pagrabā. Šo ēku komplekss ir pastāvīgi stipri apsargāts.

Tā ir aina, ko sniedz Rita M. par tepat tūkstošgadīgo pilsētu pie Daugavas. Līdzīgas ainas sastopamas vai katrā pilsētā aiz dzelzs aizkara. No melnās jūras līdz Baltijas jūrai tās visas vienādas."

Fas.

DAUGAVAS VANAGI GRĀMATNĪCA
123 Huron St., Toronto, Ont.
ATVĒRTA IKDIENAS NO PLKST. 9—20.00
Dabūjamas jaunākās grāmatas un žurn. apsveikumu kartītes u. c.
Dabūjami janvāra un februāra mēneša žurn. Latvju sieviete, numuri; tagad žurnāls saucas Atbalss
SKAŅU PLATES
SUDRABLIETAS
Saktas, gredzeni, kakla rotas, aproces, aproču pogas u. c.
(Saules un Nameja motīvi)
KOKA UN KERAMIKAS IZSTRĀDĀJUMI
Svečturi, šķīvji, kausi, piemiņlietiņas u. c.
Pieņemam pasūtinājumus Dr. Kārļa Ulmaņa ģimetnēm, Ģimetnes ir mākslinieciskā apdarē, skaisti ieļogotas, ļoti piemērotas organizācijām un latviešu kopām, kā arī atsevišķiem tautiešiem.
Ģimetnes cena 20 dol. Tāpat pieņemam pasūtinājumus DV emblēmas izveidojumiem. Izsūtām arī pa pastu. Pastāvīgiem klientiem pārdodam arī uz nomaksu.
Pasteidzieties, jo Lieldienas svētki nav tālu

PIECI GADI VENECUĒLĀ

Neaizmirsīsim dārgo Latviju, kur mūsu šūpulis kārts

Laika ritējumā, jau vienai daļai iebraucēju pagāja pieci gadi šinī tālajā Dienvidamerikas valstī. Tie ir pagājuši smagā darbā, ikdienas rūpēs pārvarot neierastos apstākļus un spītējot karstajam klimatam. Pirmiem ieceļotājiem ierodoties Venecuēlā, tika no valsts izrādīta liela pretimnākšana: novietoja viesnīcās, piešķīra lielas summas neatmaksājamu pabalstu dzīves uzsākšanai un pat veikalnieki tos izmantoja reklāmai, proti: dāvinot dažādas mantas un apģērbjot no galvas līdz kājām. Tas bija pirmais ieceļotāju vilnis, kas skāra šo vientuļo, bet ar dabas bagātībām apveltīto zemi. Gadiem paejot, kad iebraucēju masas jau sniedzās tūkstošos, vietējo viesmīlība apsīka, darba izredzes mazinājās un sākām justies jau kā svešā zemē. Labi bija tādiem, kas pirma jos gados drusku ieguvuši kapitālu, nodibināja savus uzņēmumus radās viena ķīmiskā laboratorija mechaniskās darbnīcas, elektrotechniskie uzņēmumi u. t. t., kam darba netrūka, bet arī nevarētu sacīt, ka tie jau būtu bagāti, jo vietējā rūpniecība, kas pamazām uzplaukst, un ievedumi no pārējām ASV valstīm, rada grūtu konkurenci. Viena daļa ģimeņu pēdējos gados iesaistījusies lauksaimniecībā, bet lielākā daļa cīnās pilsētās, strādājot par mēchanikiem, krāsotājiem, tekstilrūpniecībā un citos uzņēmumos. Eiropā un tāpat mūsu dzimtenē ieskaitīja jau bagātnieku šķirā, ja bija savs auto un ģimenes mājiņa, bet te tās ir dzīves nepieciešamība. Dzīvokļi grūti dabūjami, vienā otrā vietā pat neiespējami, tad arī lielie attālumi, kas vienmēr japārvar no mājas līdz darba vietai, atvieglo auto. Automobiļi, pa lielākai daļai, lietoti, visiem maksas ziņā pieejami, un litrs degvielu maksā tik, cik Eiropā sērkociņu kastīte. Pašiem savas ģimenes mājiņas arī kā sēnes pēc lietus izaugušas, tikai latviskais stils nekur neizpaužas mājiņu konstrukcijās, kā tas ir pie citiem ieceļotājiem, bet latvietis to jau ir cēlis pats, nebūdams speciālists, un veidodams pēc materiālām iespējām.

Februāra mēnesī pagāja divi gadi, kopš Valensijā nodibinājās Latviešu palīdzības biedrība, nodoms to bija izveidot visas Venecuēlas mērogā, bet mūsu lielākā latviešu kolonija Karakasā tomēr nevarēja pieņemt lēmumu tā paša šķiru naida dēļ, kaut gan sanāksmes tika sasauktas vairākas. Palika tikai

PAPILDINĀJUMS

Manā atreferējumā par J. Niedras jubileju izlaisti šādi vārdi:

„Latviešu Katoļu Kultūras centra Kanadā vārdā sveica J. Niedru, pasniedzot aploksni."

T. Keniņš

VĒSTULE LATVIJAI AMERIKĀ

valensieši ar saviem 52 aktīviem biedriem, neapšķidami latviešu vienošanā, mūsu ievērojamāko notikumu atzīmēšanā un latvisku satīkojumu popularizēšanā. Izvirzot biedrības kultūras sekciju ar atsevišķu kultūras daļas vadītāju, radīsiēs jauna rosme turpmākā darbā. Pieteikts arī jau Dr. Jāņa Grebežā priekšlasījums ar gaismas bildēm: Tropiskās slimības, kas var katram lieti derēt.

Pagājušā gada vidū, kad ieradās mācītājs A. Gulbis, tikām pie savas pastāvīgas draudzes. Viņš tiešām veica pārcilvēcisku darbu, lai visus apvienotu, visus apmeklētu un visiem nestu Dieva vārdu. Lielākie attālumi tika veikti lidmašīnās, lai ikvienā tautiešu ģimene, svešos laudīs dzīvojot, tiktu iesaistīta latviešu kristietībā. Cik jauki atkal izjust Dieva vārdu, kas plūst saprotamā valodā! Varam izsacīt tikai nožēlu par mūsu galvenās draudzes locekļiem Karakasā, kas atsevišķu personu izpaudumos negrib pieļaut, ka savās sirdīs piekeramies Dievam un līdz ar to arī Latvijai. Mīlēsim Dievu, bet neaizmirsīsim arī dārgo Latviju, kur mūsu šūpulis kārts! —

Pēdējos gados ir ieceļojušas atsevišķas latviešu ģimenes ar saviem līdzekļiem, kas izvietojušās darbos un jūtas apmierinātas. Pagaidām jaunus ieceļotājus neielaiž, izņemot tuvus radus, jo ieceļojušajiem italiešiem nāca spiediens no valsts, izsaukt savas ģimenes, piedraudot neizsniegt atļaujas lielākas summas sūtīšanai piederīgiem. Kā vietējā prese ziņo, tad gadā uz Italiju nosūtīti ap 20.000.000 dolaru. No Venecuēlas šajos gados aizceļojušas trīs ģimenes: viena uz Vāciju, viena uz Kanādu un viena uz Austrāliju.

Jānis Henkuzens,
Valensijā

JAUNĀ IZLAIDUMA PASTMARKAS ATTĒLOS KANADAS ZVĒRUS

Pasta iestādes vēlas darīt savu tiesu, lai aizkavētu Kanadas zvēru valsts straujo iznīcināšanu.

1. aprīlī iznāks trīs jauna veida pastmarkas ar Kanādas meža dzīvnieku attēliem. Tās būs pirmās dzīvnieku serijas pastmarkas. Tās izdod ar tādu aplēsumu, lai tās pēc iespējas parādītos atklātīt. Nacionālo meža dzīvnieku nedēļā.

Divu centu marka attēlos ledus lāci, trīs centu marka — platradzi briedi un četru centu marka — staltradzi aitu.

„Meža dzīvnieku pasaule, kas bija tik bagāta mūsu (kanadiešu) senču laikā, ir tagad tik ļoti noplicināta sakarā ar nevērību," pasvītro pasta iestādes.

„Departaments cer, ka meža dzīvnieku pastmarku serija pasvītros visiem kanadiešiem, cik svarīgi ir saglabāt un atjaunot meža dzīvnieku valsti Kanadā."

TRĪS SARKANAS SKOLAS TORONTO

Izdarot revīziju, atklājies, ka vairāk kā 200 bērnu Toronto 3 skolās mācoties valodu un vēsturi Stalina mīlestībā. Pirmā vietā centībā izvirzījusies Vienoto ukraiņu apvienības skola. Apvienība ir pazīstama kā ļoti kreisi noskaņota jau ilgu laiku. Skolā bērniem mācīta pamatmācība par komūnismu, Padomju Savienības vēsture un Stalina un Ļenina dzīves gājumi. Skola darbojas kā papildskola vakaros.

Otra sarkano vīru radītā skola ir Poļu demokratu apvienības skola, 1129 Dundas St. Trešā Somu savienības skola, 957 Broadview Ave. Pēdējā ir svētdienas skola kur bērniem māca „Staļina" bauslību.

Mācību grāmatu teksts skan apmēram šādi:

Par Krieviju, tās vārds sākas Kremlī. Komūnistus mīl visi laudis. Strādnieki uzklausa tos uzmanīgi, bet buržujiem mati slienas gaisā, dzirdot komūnisma vārdu.

Par Ķīnu: pāri okeanam redzam Ķīnu, tējas un rīsu zemi. Bet ķīnietim nav vienmēr pietiekami rīsa un tējas. Angļu tirgotājs ķīniešus tīcina: dod man savu rīsu, vai arī es uzsākšu karu. Ķīnas zēns sveicina krievu zēnu kā brālis brāli.

Karnevāls Montreālā, laikam gan pēdējais šai sezonā, noritēja lielā jautrībā. Uzņēmumā redzam „bargo šerifu," kas veltīgi pūlējās ievest kārtību . . .

Foto O. G. Asmenis

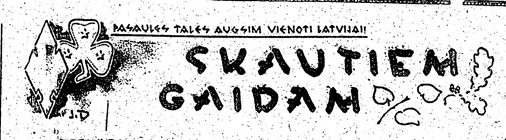

BIJUŠAM GAIDĀM

Svētdien, 15. martā, pl. 16 Sv. Andreja baznīcā gaidu mītnē notiks Gaujas gaidu vienības mītnes vakars, uz kuru lūgtas ierasties arī visas bijušās gaidas no Toronto un apkārtnes. Pēc tam tanīs pašās telpās paredzētas pārrunas bijušām gaidām un vadītājām.

Gaidas, kas jau solījumu devušas, un meitenes, kas vēlētos iestātties latviešu gaidu oganizācijā, bet kuru dzīves vietas tuvumā nedarbojas neviens latviešu gaidu pulciņš, savas adreses var paziņot v. v. Intai Purvai, 586 Logan Ave., Toronto, Ontario.

TRIMDAS SKAUTI STARPTAUTIŠKĀ SKAUTU KONFERENCE

Latviešu, igauņu, lietuviešu, ungāru, ukraiņu un citu trimdiniekū skautu organizācijas iesniegušas kopēju memorandu Starptautiskai skautu konferencei, prasot atzīt tās kā patstāvīgas locekles, līdzīgi neatkarīgo valstu skautu vienībām.

Memorandā aizrādīts, ka ASV atzīst Baltijas valstu neatkarību, kādēļ skautu konferencei nebūtu iemesla šo prasību noraidīt. Trimdas skautu grupas ir ar mieru maksāt dalības naudu konferencē un izteikušas gatavību apmierināties ar mazāku balsu skaitu.

KARNEVĀLS MONTREĀLĀ

MONTREĀLAS PB UN DV SARĪKOJUMS

21. februārī Montreālas Latviešu Palīdzības biedrība kopā ar DV Montreālas nodaļu rīkoja kopēju karnevāļu. Šis sarīkojums tika rīkots uz tautiešu vēlēšanos, bet prasīja rīkotājiem lielas pūles.

Jau sešas nedēļas pirms karnevāla uzsāka darbu vietējie mākslinieki. Bruno Ozoliņš veica skatuves sienu un galdu dekorācijas, bet Uldis Valteris griestu dekorācijas. Abi mākslinieki šo darbu veica pa sestdienām un svētdienām, bet deva trimdiniekiem to atspoguļojumu, kuru mēs kādreiz guvām vienīgi Rīgas, un arī tikai tādos sarīkojumos kā Preses ballēs un studentu karnevālā. Vakara sarīkošanu vadīja O. Strazdiņš, palīdzēja A. Melderis. Abiem rīkotājiem varēja sviedrus vaigā redzēt jau ap pusdienas laiku, jo visi dekorējumi bija jāpiestiprina dažās stundās. Kad darba satraukums bija beidzies, tad zālē ienāca kluba menedžers un pateica, ka ugunsdzēsēju inspektors licis visas dekorācijas noņemt, jo Kanadā, lūk, neesot parasts šādi zāles dekorēt, to darot vienīgi teātris. Kad pats inspektors dekorējumu pārbaudīja, viņš tūdaļ teica: „All-right, tas darbs ir pelnījis, lai to atstātu." Ejot lejā pa kāpnēm, viņš vēl norūca: „Vajadzēja to rādīt visiem kanadiešiem, lai tie zinātu, kā izrīkojums jārīko."

Dāmu kopas pr-ce V. Putniņa bija rūpējusies par ļoti garšīgām maizītēm, desiņām un citiem uzkožamiem. Putniņai palīdzes bija Feldmane, Dzirne, Siliņa, Udrovska. Pie kases vaiga sviedros rāvās enerģiskā Vītiņa. Pie zāles dekorēšanas palīdzīgu roku pielika R. Vītiņš, A. Zeltiņš, O. Saulājs, A. Kīsis, A. Bremze, M. Vikmanis, J. Metums, J. Siliņš, J. Ērglis, J. Neimanis, A. Mikelsone un R. Virkava pārdeva DV dāmu kopas darinātās karnevāla cepurītes.

Balona meitene Tanne drīz vien bija spiesta no ierindas izstāties, jo, lūk, iesilušās dvēseles nebija piedabūjamas pie pūšanas!

Vakaram sākoties, pirmās sāka ierasties maskas, kuru bija tuvu piecdesmitam. Varēja redzēt, ka sarīkojuma dalībnieki bija tiešām rūpīgi gatavojušies šim sarīkojumam, jo masku izdoma bija tik vērtīga, ka, balsojot par godalgām, bija grūti izšķirties, par ko balsot.

Pirmo godalgu saņēma Ragana (A. Miķelsone), otro — Mefistofels (H. Sniķers) un trešo — Čīgāniete (J. Vītola). Vēl ļoti labas maskas bija — Ubags — J. Virsis, Geiša — Bezzoba, ukrainieši un kovboji, kapteinis — J. Banga.

Visu karnevāla norisi uzņēma filmā Latviešu filmu sabiedrība Montreālā.

Sajūsma vakarā arvien kāpa un negribēja pat beigties, un orķestris jau trešo reizi deva signālu, ka vakars beidzies, un rīkotājiem bija jāgriežas pie menedžera, lai vakaru un stundu pagarina. Vakars bija izskanējis, bet visu apmeklētāju ausīs vēl ilgi skanēja vakara vadmotīvs „Rīga dimd, Rīga dimd".

Lai sirsnīgs paldies visiem rīkotājiem par lielajām pūlēm. Bija jauki redzēt, ka, pieliekot visus spēkus un izdomu, arī trimdā ir iespējams sarīkot vērtīgus sarīkojumus. Sevišķi svarīgi tas bija Montreālā, kura pagājušā gadā sarīkojumu ziņā jau bija palikusi sevišķi bāla.

Apmeklētājs

Mazliet par mūsu rakstu valodu

NEVĒLAMA PARĀDĪBA SVEŠUMĀ

Visu trimdas laiku presē daudz raksta par mūsu valodas saglabāšanas nozīmi, par pareizu runāšanu un rakstīšanu. Protams, to saprot katrs, ja kādai tautai nav vairs pašai savas valodas, tad kā tauta viņa jau beigusi pastāvēt. Ja Vācijā dzīvojot bieži lietojām vācu vārdus, tad vismaz laikrakstos un žurnālos vēl rakstīja „ciems" nevis dorfs u. t. t. Bet tagad ne tikai mūsu ikdienas valoda, bet arī preses valoda līdz nejēdzībai piebārstīta svešvārdiem un pat tieši angliskiem vārdiem. Vai tad tiešām latviešu valodā pietrūkuši šo vārdu, jeb vai mēs tos esam jau aizmirsuši? Latviešu valoda ir skanīga valoda, bet, kā liekas, mums pašiem tā vairs nepatīk, un, gribēdami to padarīt vēl „skanīgāku", padarām to jo dienas jo neglītāku.

Kādā žurnālā nesen lasīju kādu mūsu jaunā autora darbu, kas lietoto svešvārdu ziņā gan, laikam, pārspēj pat daudzu sakroploto ikdienas valodu. Tā 49 īsās iespiedrindās bija 42 svešvārdi, kurus ļoti labi var aizstāt ar mūsu pašu vārdiem. Tā taču vairs nav latviešu valoda! Vai tiešām rakstītājs domāja, ka ar daudzajiem svešvārdiem savas domas var pilnīgāk izteikt, jeb vai viņš vairs neprot latviski domāt? Piemēram, kāds teikums: „Ja mākslai jābūt perfektai, tai jābūt bez defektiem un ekscesiem." Vai latviski pateikta šī doma neskanētu labāk? Kādā citā vietā angliskais vārds lietots pilnīgi nepareizā nozīmē. Piem.: „viņa namā rīkoja literāro pikniku". Pikniks nu reiz ir tirs angļu vārds, un kad apjautājos kādam vietējam, vai pikniku namā var sarīkot, viņš nosmējās un draudzīgi paskaidroja, ka telpās varot tikai sarīkot partiju, arī šo vārdu mēs esam pasākuši pārāk bieži lietot, it kā mūsu viesības būtu sliktākas. Tā bieži vien iznāk, ka gribam „smalki" izteikties, bet sarakstām aplamības.

Jānis Jaunsudrabiņš, kas neapšaubāmi ir viens no latviskiem rakstniekiem, teica: „Ja kāds šaubās, kā pareizi latviski rakstīt, lai padomā, kā to būtu teikusi mūsu vecmāmiņa." Bet vai tagad bieži vien nevajadzētu padomāt, kā mūsu rakstus saprastu šīs vecmāmiņas? Tad nu jāatzīstas, ka viņas gan daudz ko vairs nesaprastu, kaut gan mēs domājam, ka runājam labā latviešu valodā. Esmu pārliecināts, ka māna vecmāmiņa atteiktos, ja es viņai piedāvātu sandvičus, un prasītu pēc sviestmaizēm. Tāpat viņa brīnītos, ka mums vairs nav nekādas ērtības, ir tikai komforts. Iedomājieties tikai, kādas baiļes pārņemtu mūsu vecmāmiņu, ja mēs paziņotu, ka vēlāmies dzīvot konfortablā frontes istabā! Frontē taču neviens negribdzīvot. Un ja nu mēs liktu vecmāmiņai kaut ko asignēt, viņa noteikti to neprastu izdarīt. Tāpat viņa nezinātu, ka cilvēki dzīvo flathauzēs un renčās."

Tie ir tikai daži piemēri, bet, ciešāki ieskatoties mūsu laikrakstu un žurnālu slejās, gan jāprasa, kā tad var saglabāt tīru valodu, ja mūsu gara darbinieki, žurnālisti un rakstnieki to vairs nedara?

Indra Gubiņa

KANADAS PIRMIE IEDZĪVOTĀJI — INDIĀŅI

Kad baltie cilvēki sāka iekarot Ziemeļameriku, tie atklāja, ka to apdzīvo indiāņu rases trīs lieli nozarojumi: algonkini, hjuroni un irokoazi.

Algonkini bija vislielākā skaitā un apdzīvoja Jaunskotiju, Jaunbrunsviku un Kvēbeku, t. i., tos apgabalus, no tagad pazīst ar šiem nosaukumiem. Daži bija atrodami arī ziemeļu ezeru krastos un drūmajos tālajos ziemeļos, ko uz turieni bija spieduši viņu nesamierināmie ienaidnieki irokoazi. Daudzi bija apmetušies uz dzīvi Jaunanglijā un citos dienvidu apgabalos.

Algonkini bija sadalījušies daudzās ģintīs, grupās un klānos. Būtu grūts uzdevums izdibināt visu indiāņu cilšu vārdus un atrašanās vietas, jo to skaits sniedzās tūkstošos, un to klaiņošana notika visai bieži. No dažām tagad nav vairs saglabājušies dzīvi pārstāvji. Turpretim dažas izcilākās un plašāki pazīstamās ciltis būtu atzīmējamas.

Algonkinu rāsē ietelp melnkāju konfederācija, čipevas, kri, algonkini, montanezi, abenaki, mikmaki un maleciti.

Mikmaki ir svarīga Algonkinu cilts. Plelaiž, ka tie ir bijuši pirmie indiāņi, ko baltie sastapuši, un ka trīs iedzimtie, ko Džons Kabots paņēma līdz uz Anglju, bijuši no šīs cilts. Tie bija ieņēmuši lielāko daļu plejūras provinču un daļu Ņufaundlendas. Tie vēl tagad dzīvo Jaunskotijas, Princa Edvarda salās un Jaunbransvikas rezervātos. No laika gala tie bija draudzīgi ar francūziem un ilgus gadus naidīgi angļiem.

Čipevas, kaut gan tie aizņēma lielas platības, nav bijuši nozīmīgi vēsturiskos notikumos, jo koloniālo karu laikā tie atradās par tālu no kauju robežām. Fiziski tie līdzinās labākiem Ziemeļamerikas indiāņiem, un tos raksturo drosme un noteiktība. Tie atrodami Saskačevānā, Manitobā un Ontario.

Krisi dzīvo it īpaši Manitobā un Saskačevānā, un tos klajumiem pievilka bifeļu medības, jo viņi bija klejojošas ciltis, kas pārvietojās lielos attālumos, lai meklētu pārtiku. Sākumā tie bija draudzīgi francūziem un angļiem.

Melnkāji bija klejojuši bifeļu mednieki tanīs laikos, kad šo dzīvnieku bija pa pilnam, sevišķi dienvidu klajumos, un tie pastāvīgi bija karā stāvoklī ar saviem kaimiņiem. Tie nebija noteikti naidīgi pret baltajiem vai Hadsona līča Kanadas tirgotājiem, bet viņu draudzībai bija visai apšaubāms raksturs. Tie tagad dzīvo trijos Albertas un vienā Montānas rezervātā.

Tās algonkinu ciltis, kas bija vairāk piesaistījušās zemei, nodarbojās ar lauksaimniecību diezgan ievērojamos apmēros. Kukuruza bija indiāņu pamatbarība, bet ar lielajiem ezeriem tie izmantoja arī brīvā dabā augošo rīsu. Tie arī lielos apmēros audzēja pupas, kirbjus un tabaku. No algonkiniem baltie iemācījās tādus ēdienus kā sakotašu, homīni, sīmpu, kļavu cukuru, jāņu kūku utt. Ar sakotašu, kas sastāv no sautētām pupām un zaļas kukuruzas, indiāņi samaisīja dažāda veida gaļu, zivis, dažādas saknes, riekstus, ozola zīles un pākstis.

No visām indiāņu rasēm irokozi bija visnežēlīgākie un kareivīgākie, pirmie pionieri no tiem visvairāk baidījās. Šī rase bija daudz pārāka par citām, un viņu vēsture ir visinteresantākā.

No holandiešiem, kas ieradās un apmetās uz dzīvi pie Hadsona upes, irokoazi apmainā pret ādām ieguva uguņsieročus, kas lielā apmērā palielināja to spēkus. Trīs ceturtdaļas gadu simteņa, no 1625. līdz 1700. gadam, tie pastāvīgi karoja. Tanī laikā tie bija krietni vien pakļāvuši pārējās indiāņu ciltis kā tagadējās Sav. Valstīs, tā Kanadā, un pāri, vairs nebija palikuši daudzi, kas būtu varējuši viņu varai pretoties.

Visur viņus uzlūkoja ar bailēm un godbijību. Beidzot pienāca gals viņu terora valdīšanai, bet pirms tam bija pagājuši daudzi notikumiem bagāti gadi.

Kanadas franči bija iemantojuši šīs nežēlīgās ciltsnaidu, karojot pret tiem kopā ar hjuroniem un algonkiniem. Angļi, savukārt, — tāpēc, ka tie ieturēja draudzīgas attieksmes ar tiem, ieguva irokoazus par sabiedrotiem. Šie fakti stipri ietekmēja Kanadas vēlāko, galīgo iekarošanu un angļu vadītāju lomu tanī. Irokoazi tagad atrodami Albertas, Ontario un Kvēbekas provincēs.

Hjuroni un irokoazi, kaut gan ļoti naidīgi savā starpā, bija cieši radniecīgas ciltis. Hjuroni bija 4 cilšu apvienība, un tos pazina kā lāča, auklas, klinšu un baltaušu vai stirnu laudis. Tie dzīvoja uz dienvidiem no Džordža līča t. s. Hjuronijā.

Bez šīm trim lielajām ciltīm ir vēl vairākas ciltis, kas atrastas it īpaši rietumos un Sav. Valstīs. Šīs citas ciltis ir: atapaskani, kas apdzīvo labu tiesu Britu Kolumbijas, jukoni dzīvo Ziemeļrietumu territorijā, Albertā, Saskačevānā un Manitobā, vairākas ciltis Klusā okeāna apgabalā, un siuksi Albertas, Manitobas un Saskačevānas provincēs.

CS

Mariuss Katiliškis

UZ RĪTA PUSI

STĀSTS

No lietuvju valodas tulkojis V. Skuģra

8.

Kristīne naski cilāja audeklu bakus. Tie bija visi jāizceļ. Lādes dibenā bija dzīpari un citi vērpumi. Ar pirkstiem katru paspaidīdama, viņa ātri atrada meklēto. Tas, tas bija vajadzīgais . . . Ātri salika atpakaļ lādē audeklus. Tagad viņš varēs priecāties — dabūs, ko gribējis . . .

Kristīnei pašai nebija nekāda prieka. Viņa tikai zināja, ka jāpasteidzas. Likās, ka viņa pati neapzinās, ko dara — rokas kustinā, ja kāds cits, ārpus viņas stāvošs spēks. Neiedziļinādamās un nedomādama, viņa tagad varēja izdarīt nezin ko. Bija svarīgi tikai apslāpēt baiļu sajūtu. Vienalga, kādā veidā tas būtu izdarāms — vārdiem mīlas glāstiem, draudiem vai pat iedzerot kādas zāles. Viņa jutās kā apburta.

Laikam viņa bija diezgan ilgi uzkavējusies, kā burvis savā alā. Viņai bija zudusi laika izjūta. Bet istabā bija tā kā gaišāks kļuvis. Caur logu aizkaru darinājumu spiedās rīta gaisma, un priekšmeti ieguva aizvien skaidrāku apveidu. Tiem pašiem mēnešsērdzīgās sojiem, kā atnākusi, Kristīna slīdēja atpakaļ. Uz īsu brīdi viņa sastinga pie krūzē iemērktām puķēm. Tur starp ziedīem bija aizvītusi vakarējā diena, pagātne, kas kā netverami īss mirklis ar zilbinošu zilgana zibeņa šautru iedzēla Kristīnes smadzenēs. Viņa bija pārbridusi kādu straumi, ne ar savu ķermeni, bet ar lietām, kas tai bija rokā un kas tagad bija kā ēzē sakususi izdega. Tikko neiekliedzās un nesamo neizmeta zemē. Labi, ka nenokrita, tas būtu radījis troksni šai vietā, kas tik ļoti līdzinājās kapam.

Bet vai nevarēja būt, ka viņa pati jau bija mirusi un tikai kā spoks atgriezusies, lai ar nedzīvām un aukstām lūpām vēlreiz pieskartos pie savas bērnības dienu atmiņām? Varbūt arī vēlāk šad un tad viņa atklīdīs un kā žēla rudens gauda vaidēs aiz logiem un skrāpēsies skurstenī . . . Bet tagad bija svarīgi netraucēt kapa mieru . . . Te kāds atdusas. Uzmanīgi un klusi bija no šejienes jāaiziet, lai mirušais nepamostas. Rītu viņu atkal gaida sūras gaitas. Jau rīts . . . Te vairs nedrīkstēja kavēties. Dienas gaita bija neapturama. Putni modās to sveicināt.

Jau pilnīgi skaidri bija saskatāms pujenes zieds pie Svētās Marijas krūtīm. Viskrēslainākais istabas kakts jau bija gaismas pilns. Bet kas nu tā par atpūtu, tā gulot uz istabas klona? Tāda gulēšana taču nogudrināja vēl vairāk... Bija pats pēdējais laiks aiziet . . . pats pēdējais laiks. Ārā kāds tik nepacietīgi gaidīja. Viņš sakož sev rokas līdz asinīm. Pagaidi vien... Vēl viņa nebija pietiekami noskaņojusies uz ceļos sakņupušo . . . Krampjaini sažņaugtās rokās vizuļojošo rožu kroni. Sānis noliektā galva bija atbalstījusies pret krēslapiņas krita uz klona kā asiņu lāses.

— Piemēslo tikai klonu, pēcāk pašai jāslauka . . . Ečeku, atnācu pātarus noskaitīt. Un iemigu. Sapņoju — tā kā tavs nelaikis tēvs, kā Bajorūnu Anicets . . . arī jau — lai Dievs dod vieglu dusēšanu — draud man ar rīkstī. Uzšauj . . . eče, liekas, ka vēl tagad sūrkst...

— Odi sakoduši. Logs vaļā.

— Kur nu te odi gadījās? Apsēdies, gan jau ar govīm paspēsi . . . Tu jau, meit, arī tā nodzinusies, ap acīm zili riņķi. Ečeku, ko es gribēju teikt . . . Nebēdājies. Nomelnējusi, kā viena zeme . . . Vainīga jau esmu. Nebija jau labi, ka es tā . . . Ečeku, labu vien gribēdama.

— Par ko tu runā, māmiņ? . . .

— Šodien pat sūtīšu ziņu, ka norunu atsaucam. Iedomājies, kāds pagāna gabals!

Kristīne uzmanīgi klausījās. Vai tas varētu būt, ka māte runā par Stočku? Pēdējā laikā māte par to tik maz bija runājusi.

— Kas tad noticis, māt?

— Pateikšu . . . Visu. Nekur vairs nevaru glābties. Visu nakti locījos kā karstās spriķstīs. Biju jau no jaudīm šo to saklausījusi. Tas tiesa. Bet, eče, domāju, skauzdami melš. Bet vakar, saku, noskriešu pie Žlabienes pēc pētersiļiem, viņai tā labi padevušies. „Nu ta labdien, kaimiņien!" te uz reiz, skatos, tāds kā Augaičų Juzis uz maisu vezuma, pa lielceļu. Mums viņš tā kā radu smakas . . . Kad tu vēl maza biji, kalpoja pie mums vienu gadu. Vēlāk aizgāja Stočkus pusē iegātnos. Cilvēks nopietns un pa taisnībai. Vārds pa vārdam, tā un tā . . . Tā šis uzreiz: — runā, ka Kristīne izprecoties uz mūsu pusi? Vai tad taisnība gan, ka pie Stočkus? . . . Taisnība gan, kā nu ne . . . Eče, lūdzam nepabūt lepnam uz kāzām. Eče nu, Juzīt, — es šim vaicāju. — jūs taču kaimiņi, pastāsti nu, pastāsti, kādu znotu dabonu? Vai tad taisnība, ka tur viss ar mašīnām vien, ar mašīnām vien, kā jaudis runā? Juziņ tikai vīpt — vīpt — kā ar siļķi pa ģīmi dabūjis. Izklāja visu kā uz delnas. Klausos un manu, ka zeme zem kājām gruzd un līgojas . . . Ja nu kāds cits, eče ne par ko nebūtu ticējusi. Ak tu manu bērniņ, manu sērdienīt . . . Kādā postā tevi būtu iegrūdusi . . .

Māte aplaizīja apkaltušās lūpas. Pleci pacēlās un saguma smagi nopūšoties.

— Mašīnas, Juzis saka, ir jau gan. Mājas smukas, kas ir, tas ir. Bet kas tur pa labumu, ja viss uz parāda taisīts. Bankās un parādos pazudis ar visām ausīm. Ņēma tūkstošiem, būvējās, lopus sapirkās vislabākos. Bet kad pienāca laiks parādus līdzināt, tad tik redz, ka i procentēm nepietiek. Parādi pieauguši dubultīgi. Vai nav zināms, kā tas ir ar bankām un vekseļiem? Nu šaujas šur, šaujas tur. Sarunāja gan ar vienu, gan ar otru. Atbrauca ar vecākiem vietraugās. Apskatās, aprunājās, kā dabon zināt, ta i pajūk. Viņam tās ir vienīgās rūpes — dabūt sievu ar bagātu pūru. Trīs tūkstoši jānomaksā vēl šogad. Ja ne — visa lepnība aizies akcijonā.

Ja nu vēl, Juzis saka, mācētu dzīvot, būtu puse bēdas. Dažs, kaut arī ar parādiem, ceļas kā uz miešēm. Vekseļus izpērk. Bet Stočkus lielu kungu spēlēja, krogos dzīroja, bet ar meitām vēl atgad pa tiesām staigā. Pīlēgulēja bērnu, tad nu tagad katru mēnesi maksā raudādams . . . Man tā kā ar īlēnu kāds būtu sirdī iedūris. Ak Dieviņ, cik tur trūka, par matu . . . .

Kristīne pievilka pilnas krūtis ar gaisu un ar dziļu nopūtu izelpoja. Bija tā, kā ar šo nopūtu būtu izmesti kādas slimības dīgli, mēris, pārkārsušu asiņu sārņi.

— Es acis izskrāpēšu tam liekajam ģīmim! Suņiem aprīdīšu, lai tikai pārādās manā pagalmā! Bestija, gatavais! Naudu tādam!... māte — iekarsusi neskopojās vārdiem un nevarēja tik drīz nomierināties.

Viņas apkampās, kā māte ar meitu kopējās nelaimes piemeklētas. Tāds skats šinīs mājās nebija ilgi redzēts. Baigā mākoņa draudi saspieda viņas cieši kopā.

Māte šņukstēja:

— Daudz es tev esmu pāri nodarījusi, manu meitiņ . . .

— Nekas, mamm. Toties kāds prieks, ka viss tik labi beidzās. Taisni laikā . . .

Kristīne trīcēja. Viņa zināja divtik daudz.

— Atvērās manas acis . . . Ak tu Dievmāte svētā. Nē . . . Es jau neko neteiktu . . . Nebijis tikai tāds dzērājs . . .

— Kas, māt?

— Ka neblandītos tik daudz pa naktīm apkārt pa ciemu un nekautos . . . Ečeku, tas pats kalējs. Bet kad jau milestība savā starpā...

Kristīne lēni papurināja galvu. Dziļa miera un brīnumaina atvieglojuma pārņemta viņa nejuta ne sāpju, ne žēluma. Viņa zināja — tās bija kādas nelāga pasakas beigas.

— Nē, nē. Es neiešu pie viņa. Ne jau es viņam vajadzīga.

Tai brīdī starp Drīza birzi un kapsētas kalnu pacēlās piesarcis saules vaigs un gaišs stars iespīdēja istabā.

Beigas

Olģerts Liepiņš

STUDENTES MILESTĪBA

IRMA GREBZDE, INGA. ROMĀNS. 220 LPP. APGĀDS — GRĀMATU DRAUGS

Pazīstamajai novelistei I. Grebzdei iznācis pirmais romāns ar autobiografisku nokrāsu, par lauku jaunavas — studentes — ierēdnes dzīvi, jaunību un tās romantiku, ar galvenās varones vārdu virsrakstā.

Autobiografiskam romānam vienmēr sava pievilcība, tas varbūt arī vieglāk rakstāms, ja kaut cik raiti notikumi var tikt pārkārtoti darbības pamatā. „Vienu romānu jau var sarakstīt katrs," ir dzirdēts izteicējs, laikam franču literatūrā. Irma Grebzde nav gadījuma autore, kuras spējas varētu izsmelt pašas dzīves apraksts. Viņa ķeras pie romāna jau kā diezgan gatava, ievingrināta rakstniece. Bet viņa to raksta ar tādu pašu sajūsmu, patiku un sirds siltumu, kā būtu darījis arī subjektīva. „Vienromāna" autors. Jaunības atmiņu prieks katram dārgs, tāpat dārga zaudētā dzimtene, tādēļ lasītājs labprāt izstaigājas ar I. Grebzdi pa Vidzemes kalniem, Zemgales līdzenumu, Rīgas ielām, gar Ķīšezeru un jūrmalu. Viņš sastop veselu rindu jaunatnes pārstāvju mūsu valsts pirmajos gados, var iecināt, ka tie parādīti uzskatāmi un pareizi. Inga pa lielai daļai ir jaunatnes romāns, viņas centienu un darba dziesma. Jaunieši, kas stājas dzīvē, ar dziļām alkām vēro iepazīt to, ir arī kaisli nākotnes gaidītāji, spriež līdzi par sabiedrisko dzīvi, visi ar pukstošām sirdīm stāv lielā, mūžvecā noslēpuma — mīlestības priekšā. Tie ievaino cits citu Amora bultām, bieži vieglprātīgi un nevērīgi, kā jau neveikli jaunieši, un tā saldi — sērīgi norit šīs mīlestības Grebzdes darbā, it kā Friča Bārdas dzejas grāmatā.

Irmai Grebdei nav tikai jūsma vien, bet arī vēriga, redzīga acs. Kā zemnieka meita, kas līdz ar māsām uzaugusi tēva saimniecībā un labprāt jāj zirgus tāpat kā Inga, viņa labi pazīst lauku dzīvi un darbus. Arī lauksaimniecības fakultāte, kur Inga studē, teicami attēlota ar savām klausītavām Rīgā un vasaras prakses mītnēm un jautrajām izdarībām Vecākos un Vecaucē. Pietiekami dabūjam ieskatīties mazturīgo Rīgas intelliģentu, ierēdņu, veikalu kalpotāju dzīvē. Saduramies ar iedvesmu meklētāju un alkoholizēto bohēmu. Liela grāmatas daļa pilna sarunām, kas atgādina tā laika studentu un citu jauniešu asprātības. Droši varam teikt, Grebzdes romāna panākumu lielākā daļa izskaidrojama ar veiklu apkārtnes, miljē tēlojumu, kas tagad daudzus aizrauj, jo saistās ar vašu atmiņām par to, kas neatgūstami pazaudēts laika un telpas ziņā. Jauki ir Ziemassvētki, kāzu apraksti ar jauniešu braucieniem ciemos un uz baznīcu, utt.

Arī vecākās paaudzes ļaudis, tēvi un mātes figurē romānā, parasti norūpējušies par saviem jauniešiem un dodami padomus. Viņi palīdz tiem, ir „labdarībīgi," paaudžu konflikta te neredz, kaut arī Ingas vecāki reizēm visas viņas gaitas nesaprot.

Kā viens no vecākās paaudzes pārstāvjiem allaž ar pilnu cieņu minēts redaktors Vārpa. Viņš palīdz Ingai, kad tā sāndriz bezizeju, nodarbina to savās lauku mājas par saimniecības vadītāju, vēlāk avīzes ekspedīcijā, kantorī. Sališzinot ar Irmas Grebzdes pašbiografiju, redzam, ka tas ir bijis Brīvās Zemes red. Jūlijs Druva. Pazīstot viņu, jāiecirta, ka Grebzdes apraksts ir pabāls diezgan bezpersonisks, to varēja patēlot krāsaināk. Vārpas tipu pa daļai atkārto turīgās draudzenes tēvs Dole, arī pamācīgs dzīves praktiķis, tā ir kompozicijas kļūda romānā. Stāstniecē Brigitā Smiltājā, kas arī apgrozās redakcijā, varbūt pavīd dažas dzejnieces Ilzes Kalnāres īpašības.

Vislabāk izdevies tēls ir Ingas asprātīgā draudzene Zane, kas pēc dažām liecībām esot „norakstīta no dzīves. Var „iztikt" arī ar dažiem citiem jauniešiem, daži saistīgi vilcieni, piem., studentiem Daiķim no Lietuvas. Turpretim „zelta jaunatnes" reprezentants Egons Sāmis, kas uzdzīvo restorānos, neveikli iekaro Ingu, izšķērdē naudu, izdara pašnāvību — taisīts pēc trafaretiem paraugiem, lēts un banāls. Bohēmietis, jaunais dzejnieks Andrejs Krūkļis, ar ko Inga apprecas „aiz līdzcietības," bet kas pēc neliela konflikta miklaini pazūd no galvaspilsētas līdzīgi Vilim Veldrem — veidots diezgan uzskatāmi, dzejnieku trūcīgās rocības un pagiru lāpīšanas notēlotas pareizi, raksturīga arī Krūkļa valoda ar daudziem literātu aforismiem, piemēram, ka „darbs nokauj garu."

Ingas „lielā, liktenīgā mīlestība" ir ārsts Paleja. Bet tas visai noslēpumains kungs, dzīvo pa ārzemēm, vinu un tā māti — francūzieti sastopam tikai pāris epizodos. Viņš it kā Ingu nopietni gribētu, bet neizrādās pietiekami darbīgs tās iekarošanā, reizēm pat izliekas vienaldzīgs.

Un pati Inga? Ar acīm redzamām personiskām simpatijām, autore to notēlojusi godīgu, čaklu, jūtīgu. Viņa ir visai pievilcīga, jo gandrīz katrs jaunietis, kas sastop viņu, arī iekāro. Inga gan atteic uzdzīvotājam Egonam, bet „aiz līdzjūtības" atdodas Krūklim un pēc laika iziet pie viņa par sievu, īsti tomēr nemīlēdama. Kā jau teikts, viņa jūsmo par Paleju.

Šīs ne visai skaidrās attiecības dara Ingas raksturu savādi mīkstu un mazliet amorālu. Stingrāku, drāmatiskāku raksturu trūkums kaitē arī romāna sastatam, uzbūvei. Beigās iespaids tāds, ka autore lāgā nezina, kā darbu nobeigt. Ingas attiekšmes ar Paleju paliek nenoskaidrotas, nav arī zināms, vai Krūklis vēl atgriezīsies vai ne. Ja grib, romānu var turpināt, bet ieškīgo attieksmju ziņā nozīmīgāks tas neklūs. Varbūt romāna īsais sarakstīšanas laiks, uz ko norāda autore, vainīgs, ka raksturi nav padziļināti. Arī „īsais," aprautais stils, kas brīžam atgādina Aīdu Niedru, nav lāvis situācijas plašāk patēlot, tā ka vēstījums vietām atgādina stāstu, ne romāna formu.

Kopā saņemot: Irmas Grebzdes romāns Inga nav sevišķi dziļš, daudz jauna neienes rakstuvu ziņā, bet patīkams ar Latvijas studentu dzīves visumā optimistisku, viegli lasāmu notēlojumu.

AIZRĀDĪJUMS

Saistībā ar Mārtiņa Ziverta jubilejas izrādi 15. martā, T. Kenina lekciju cikla Lielās mūzikas problēmas 12. referāts notiks sestdien, 14. martā, plkst. 8:00 vakarā sv. Andreja baznīcas mazajā zālē. Temats: Koncerts un tā formas no pirmsākumiem līdz mūsu dienām. Skanu plašu illustrācijas.

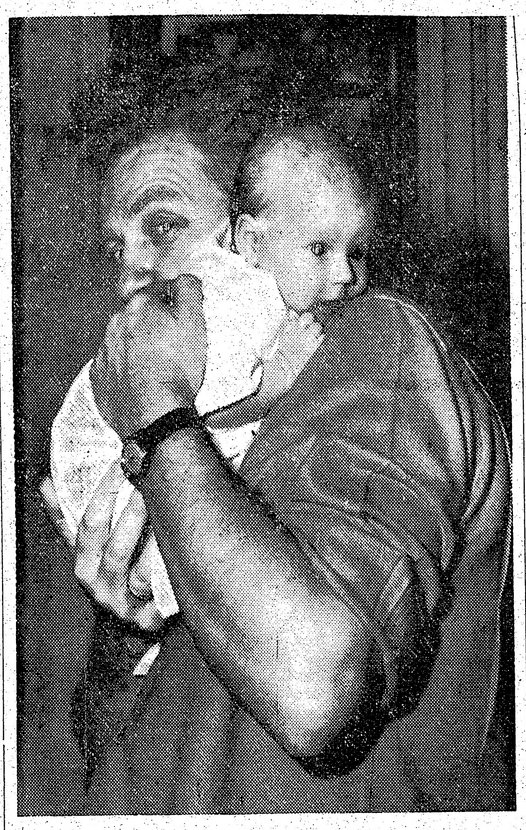

Rau, rau, kādi joki!... — Droši kā putna perēklī no tēva stiprās plaukstas pasauli vēro mazā Daina, gleznotājas Anras Dārziņas un komp. Volfganga Dārziņa piprā atvase. Lai cik grūta būs šķiršanās, V. Dārziņš tomēr pošas garākam koncertu ceļojumam, un 25. aprīlī iegriezīsies arī Toronto.

Aija Bertrane un Dunkans atstāj ASV

LATVIETE SENGRIEĶU TĒRPĀ

Raimonds Dunkans ar savu dzīves biedri, mūsu tautieti Aiju Bertrani, pēc četru mēnešu ilgas viesošanās Amerikā 14. martā atstāja Ņujorku, lai atgrieztos savā dzīves vietā Parīzē. Šīnī laikā viņi apceļojuši ASV, rīkojot savas izrādes, kas visur guvušas lielu piekrišanu.

Aija Bertrane, lai gan kopš 1911. g. dzīvo Francijā, visu laiku uzturējusi kontaktu ar savu tautu un tagad izrāda lielu interesi par latviešu dzīvi svešumā. Dunkanu mājas durvis Parīzē vienmēr ir bijušas atvērtas latviešiem un mājā ir koncentrējusies latviešu garīgā rosība Parīzē. Aija Bertrane pēdējo reizi viesojusies Latvijā 1937. g. Viņa ir tulkojusi franciski Virzas Straumēnus.

Aija Bertrane paskaidro, ko latviešu Parīzē pašlaik nav daudz, kas varējuši, aizbraukuši uz ārzemēm. Par latviešiem piemērotāko zemi viņa atzīst Ameriku. Viņai ir plaša pazīšanās Amerikas latviešu aprindās un viņa priecājas, ja kāds tiek uz augšu. B. ieteic latviešiem atmest bij. Dī mazvērtības kompleksu un iespiesties amerikāņu sabiedrībā, atzīstot sevi par līdzvērtīgiem sabiedrības locekļiem. Losandželosā viņa tikusies ar daudziem latviešiem, to starpā ar Ad. Kaktiņu un Anšlavu Eglīti. Apmeklējusi arī Kaktiņa jubilejas koncertu un atzīst, ka Kaktiņa balss nav nekā zaudējusi no savas vērtības un skan tikpat labi kā senās dienās Rīgā.

Dunkans un Bertrane neatzīst eiropiešu apģērbu, bet staigā paštaustās drānās pēc sengriekļu paraugiem. Ar sandalēm basās kājās. Ri. Dunkans, kas tagad ir 78 gadi vecs, ir filozofiskās skolas nodibinātājs un visu savu dzīvi veltījis savu uzskatu propagandēšanai. Viņš ir dzimis Nuorlensā. Jaunībā viņš pārceļas uz dzīvi Grieķijā, pietrādamies pie dabiska dzīves veida pēc sengriekļu paraugiem. 1911. g. D. nodibina akadēmiju Parīzē, kurā māca savu filozofiju, mākslu, kā arī dažādas praktiskas zināšanas. Dunkans izdod arī savu avīzi Exangelos. Savā avīzē viņš bieži piemin ējis Latviju, prasot tās atbrīvošanu. Kādā 1948. g. eksemplārā atrodami šādi vārdi: „Tinte bagātīti plūst aprakstot notikumus Grieķijā un Palestīnā, bet vai ir aptrūcis tintes, lai rakstītu par Latviju, Lietuvu un Igauniju?"

Pirms aizbraukšanas no Ņujorkas Dunkans deva Town Hall'ā, izrādi Asaras ielejā, smiekli kalnos. Uzveduma vienīgais izpildītājs bija pats Dunkans, gariem sirmiem matiem, tērpies grieķu tērpā, basām kājām. Ar savu sugestējošo personību un deklamēšanas veidu viņš prata saistīt publiku, kas pildīja zāli.

Aija Bertrane un Dunkans cer pēc kāda laika atkal apmeklēt ASV.

A. Zv.

Vitauts Kalve

PIEZĪMES PAR MĀRTIŅA ZIVERTA TĪRELPURVU

AMERIKAS LATVIEŠU TEĀTRA ŅUJORKAS ANSAMBĻA IZRĀDES Š. G. 27. FEBR. — 1. MARTAM

Režisors — Osvalds Ūrsteins; Grants — Pēteris Dumpis; Inga — Austra Šteinberga; Praporščiks — Rūdolfs Mucenieks; skatuves gleznotājs — Harijs Gricēvičs; referente — Paula Jēger-Freimane

Ar Tīrelpurva inscenējumu ALT Ņujorkas ansamblis atzīmēja Mārtiņa Ziverta 50gadu atceri. Pirms izrādes P.Jēger-Freimane ļoti kodolīgā un skaidrā pārskatā iztirzāja M. Ziverta drāmatiskās dzejas attīstību. Ziverta lugās iecere gājusi divi virzienos: askētiski skopas kamerspēles veidošanā un plašu ainu lugu sacerēšanā. Reizē ar to Ziverta talants izkopts divi drāmas izpratnes veidos: psiholoģiskajā reālismā un teātrāli rotaļīgajā ainu spēlē, kas atbilst abu lielāko Rīgas teātru tradicijām. Rakstīdams abiem teātriem, Ziverts varēja izkopt savus spēkus iespējami plašākajā apjomā. Par spēcīgāko Ziverta darbu atzīstama tragēdija Vara, kas izstrādāta grieķu drāmas formā ar vietas, laika un darbības vienības ievērošanu, ar lielo monologu kā idejas noskaidrotāju, bet savā izteiksmē iztur laikmeta toni.

Cilvēcības un varas sadursmē autors šai tragēdijā glorificē varu. — Trimda nav veicinājusi Ziverta talanta kuplojumu galvenokārt īstas skatuves trūkuma dēl. Lielās ainu paņēmienos sacerētās lugas (Rakte) nav techniski izrādāmas trimdas skatuvēs, tādēļ Ziverts atsakās no liela stila darbiem un tālāk darbojas kamerspēles robežās. Viņa Kāds, kura nav (spēcīgākais no trimdā sacerētiem darbiem), Zaļā krūze, Tvans, Cenzūra, Meli meklē meli pārstaigā daudzās trimdas mazās skatuves. Ziverta garīgajā sejā tagad iegriezušies asāki un skeptiskāki vaibsti. Tvanā un Cenzūrā viņš meklē atbildes jautājumam par cilvēku launumu. Nu Ziverta slēdziens tāds, ka cilvēki jāatbrīvo no visām varām; tikai absolūti brīvais cilvēks spēšot būt labs. Bet šīs atziņas nav vienmēr organiski saaugušas ar darbību. — Attīstoties no jauna rūpīgi koptām nopietnām latviešu skatuvēm Amerikas austrumu krastā, var sagaidīt jaunu Ziverta talanta uzplaukumu.

o

1936. g. sacerētais, tajā pašā gadā pirmoreiz izrādītais, nākošajā gadā iespiestais un Kultūras ondā godalgotais Tīrelpurvs pieder pie zīmīgajiem notikumiem latviešu teātra vēsturē. Tas parādījās tad, kad latviešu teātris acīm redzami un strauji izvirta, skatuves pārplūdinot dziesmu spēlēm un drāmatizējumiem. Skatītāju apziņu arvien vairāk sāka nodarbināt ar liriskiem noskaņas brīžiem (ko pasvītroja skatuves mūzika), acis ar dekorāciju un kostīmu krāšņumu, deju un rotaļu iespraudumiem, apgaismojuma un skatuves iekārtas izdomas efektiem. Izrādes kļuva liroepiskas kā filmā, teātris pazaudēja savu dzīvības nervu, kas vienmēr ietecās darbībā (grieķiski — drāma). Ir jau tiesa, ka īpaši Dailes teātra rotaļīgajās ainu spēlēs atdzīvojās kāda cita sensena teātra dzīvības dala: vaibstu un kustības saskaņošana un pasvītrota saistīšana ar runāto vārdu; nav noliedzami arī sasniegumi ansambļa saliedēšanā un noskaņošanā par organisku veselo ar komiga, režisora iecerēto ritma pulsēšanu. Bet tas viss pārauga un aizēnoja atsevišķā aktiera vienreizību, tēlojuma personības nesto individuālitāti, kas arī skatuvē ir mākslas darba brīnumainā dvēsele. Tādos apstākļos apsikst aktiera spēles prieks, izrādes zaudē pārdzīvojuma spēku un tas ir reizē arī šķērslis jaunu labu aktieru izaugšanai; tā ilgākā laikā teātra krize vēršas arvien plašāka. Kad drāmaturgs, režisors, skatuves meistars un apgaismotājs apspiež aktieri, teātris kļūst par formālas stilizēšanas vietu. Mūsu skatuve un dzeja formāliežējās vienā kopsolī, it kā sagatavodamās brīdim, kad bija nākt ienaidniekam, kas no satura atraisītajās formās viegli ieliek savu svešo — „sociālistisko" saturu.

Kad atceras to, Ziverta Tīrelpurvs šķiet bijis it kā tikai pusapzinīgs, tomēr spilgts protests mūsu teātra sairšanai. Iztikdams drāmā tikai ar 3 personām, Ziverts izbīda atkal aktieri visredzamākajā vietā. Aiz aktiera kļūst atkal pēkšņi liekas dekorācijas. To arī Ņujorkā laikam bija gribējis uzsvērt H. Gricēvičs, darbības vietu iezīmēdams tikai ar dažiem fragmentiem, novietodams skatuvē tikai darbībā nepieciešamos rekvizitus.

Bet Tīrelpurva vēsturisko nozīmi vēlreiz pārdzīvos tikai nedaudzi, skatītāju vairums to protams var pārdzīvot un vērtēt tikai tagadnes sakaros.

*

Pēc 16 gadiem Tīrelpurvā skatoties, atklājas asāk, ka drāma tomēr nav bez techniskām kļūdām. Darbības lūzuma vieta — Granta izcīnītā uzvara pār sevi pašu — paliek skatītāja neredzēta, jo notiek aiz skatuves starpbrīdī starp 2. un 3. cēlienu. Lugas atrisinājums turpretī notiek trešā cēliena vidū, pēc tam skatītājam atliek gaidīt, kā autors dabūs personas no skatuves projām, bet autors taisni šo vietu izlieto idejiskām deklarācijām, kas nu stāv kailas un darbības nenestas. Izrādās arī, ka labi nepārliecina Granta psiholoģija. Var saprast uzbudinātā un idzīgā slimnieka izvēršanos greisirdīgā atriebēja, nevar turpretī saprast, ka patētiskajā sapnotājā slēpjas sīkumains varmāka. Tagad vairs neapmierina arī to vērtību samērs, kuru sadursme veido lugas iekšējo darbību. Miera laikos, kad luga rakstīta, tas varēja likties citādi. Tagad mums šķiet savādi, ka savu piederēšanu tēvzemei un tautai kāds var aizmirst cilvēcīgas mīlestības neveiksmes dēl. Vispārīgāka un cilvēkā dziļāk nogremdēta vērtība nolikta sadursmē ar samērā niecīgu. Pavisam savādi liekas, ka abi karaviri otrā cēlienā aizmirst galveno — to, kā labad viens devies, otrs palicis briesmās. Savukārt tam, ka Grants pārtop no glēva atriebēja par varoni, nav īsta motivējuma, un tas būs īstais iemesls, kāpēc autors nav varējis Granta iekšējo ciņu parādīt uz skatuves. Tikai tagad saprotam, ka abu vērtību sadursmi cilvēkā autors labi izdomājis un techniski secīgi izteicis, bet nav pilnam pārdzīvojis. Tagad, kad vairums skatītāju paši pārdzīvojuši līdzīgus vērtību konfliktus, drāmas darbība vairs neliekas pietiekami dzīva un īsta.

*

Režisora veikums bija necils, bez jaunas un īpatnējas piecjas. Nozīmīgāki teksta svītrojumi bija pirmā un trešā cēliena sākumā. Abi paātrina darbību, bet pirmais padara bālāku saīgušā slimnieka rakstorojumu, otrs skar zīmīgas vietas Ingas un praporščika dialogā par nāvi un nemirstību.

Pēteris Dumpis bija savu lomu noteikti, diemžēl, vienpusīgi stilizējis. Viņa runa un balss visumā palika līdz galam pirmā cēliena sākumā saīgušā, neiecietīgā, mizantropiskā slimotāja plūdumā un tonos, nervozi grūžot, uzsverot, aizelšoties ar aizvainojuma un sāpju patosu. Modulācijas tālākā lugas gaitā bija niecīgas. Autora teksts nevien pieļauj, bet prasa vairāk dažādības un pārmaiņu. Grants lugā iziet daudzas pārdzīvojumu pakāpes; tikai īsu brīdi viņš ir neirasteniskais, sāpju izmocītais slimnieks; drīz aizraujas sapnainā iztēlē (autors to pacel līdz halucinātivam spēkam); ieslīgst atmiņu mulsumā; ierodoties jaunākam virsniekam, patiesi pārvēršas drošā komandētājā; tad ir nežēlīgi auksts tiesnesis, naida piesātināts pazemotājs; pēkšņi atkal iedvesmotājs un sludinātājs; beidzot ar atteikšanos piepildījuma mieru izlīdzināts un klusināts. Atsevišķo situāciju spraigums krietni cieta galvenās personas pārāk vienmuļā atveidojuma dēļ.

Drāmas ritms soreiz pulsēja Austras Šteinbergas pārdomātajā, izkoptajā un pārdzīvotajā spēlē. Šteinbergai ir ievērojamas balss dotības: skaidrība kopā ar tālu piesātinājumu, kam brīžiem metalla atsperes skanīgums. Sākumā arī Šteinbergai, likās, trūka balss niansējuma; to varēja manīt 1. cēliena liriskajās vietās; pēc tam dzīvi nepadevās attēlot uztraukumu un bailošanos par praporščiku. Otrā cēlienā viņa turpretī sasniedza iespējamo, un pārliecināja arī skaistajā 3. cēliena nāves un nemirstības dialogā. Kustību atturīgais un izlīdzinātais līmenis deva Šteinbergai iespēju labāk kā pārējiem izcelt afektētās vietas.

Praporščiku autors, dziļāk nemot, atstājis statistā pakāpē. Kamēr pārējām personām lugas gaitā vairākkārt jāpārtop, praporščikā nenotiek nekādi lūzumi un pārmaiņas. Viņš vienādi padodas, savām dziņām, pavēlēm, sodam un atkal pavēlei. R. Mucenieks pildīja lomu kā prazdams un varēdams, šķiet, tikai 3. cēliena sākumā apzināmies, cik tā nepateicīga.

o

Par spīti autora un lugas popularitātei, visās trijās izrādēs bija pamaz skatītāju. Ņujorkas aktieru ansamblis ar bažām jautā, kur palikusi atsaucība, ar kādu Ņujorkas latvieši pavadīja līdz šim sava jaunā, ar lielām pūlēm veidojamā teātra gaitas. Varbūt vaina meklējama tajā apstāklī, ka luga, ko skatītāji jau labi pazīst, laikmeta situācijas dēļ zaudējusi savu dzīvumu un patiesīgumu. Teātrim jāveido ciešāka sadarbība ar skatītājiem. Repertuāru izraugoties, jāņem vērā skatītāju domas. Bet līdz ar to parādīsies jo asākā gaismā jautājums par mūsu dramatiskās rakstniecības apsīkumu.

REDAKCIJAI PIESŪTĪTAS GRĀMATAS

Vārti. Mēnešraksts latvju kultūrai svešumā. LSCS izdevums. Mag. iur. K. Vanags, Federālais ienākumu nodoklis ASV (Mans padomnieks); Kara klausība ASV (Mans padomnieks Nr.2.)

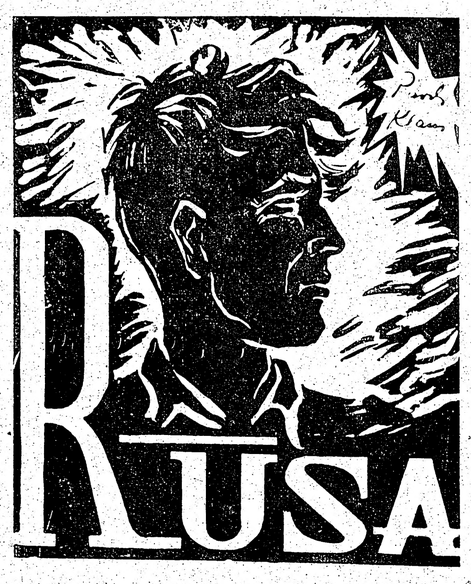

PĀVILS KLĀNS

ROMĀNS — REPORTĀŽA

46. turpinājums

„Tā! Un jūs man nesat sveicienus no viņa!"

„Tā ir parole."

„Kas jums to teica?"

„Tas ir garš stāsts..."

„Jums vajadzēs to izstāstīt."

Viņi apklusa. Viņi arvien vēl stāvēja kājās, un Veģis, acis piemiedzis, vērīgi un nekaunīgi pētīja Zilgmes seju. Tikko dzirdami, atgādinādama bites dūkšanu, iedziedājās loga rūts — kaut kur ārā artilerijas uguns pārnesās tuvāk, zeme laikam viegli drebēja, un drīz stikls iedzielājās ar augstu, nepārtrauktu skaņu.

„Jūs esat gaļāmgājējs, kas gan cits?" it kā savu strupumu izskaidrodams, sacīja Veģis. „Man jāzina, ar ko runāju."

Leģionārs pamāja. Veģa vārdu un māju nosaukumu viņš atrada Mikus kartē — šī glītā, mazā jaunsaimniecība atradās vistuvāk frontei. Protams, Veģim bija jāzina, ar ko viņš runā. Un, kā kādu kumosu norīdams, Zilgme tvēra ar roku pie kakla un sāka runāt, vēl arvien kājās stāvēdams. Viņam nebija šaubu, ka klausītājas ir īstās ausis. Un citādi Veģis arī nebūtu tik neuztiecīgs.

Kad Zilgme bija ticis līdz vietai, kad kuģis ienāk Liepājas ostas reidā, Veģis pastūma viņam krēslu. Stāstu nepārtraukdams, Zilgme piesēdās un runāja dedzīgi un ilgi.

„Un kur tagad Mikus Peniķis?" pēkšņi Veģis iejaucās.

„Laikam Ventspilī." Zilgme paraustīja plecus.

Viņi apklusa abi un lūkojās pa logu. Spoža, balta ziemas gaisma gulēja uz ēkām un sasalušā pagalmā, pa kuru viegls vējš rotaļādamies kā kaķis, cilāja un tvarstīja nobirušos salmus.

„Ko jūs domājat par fronti?" jautāja Zilgme.

Veģis dīvaini paskatījās viņā. Zilgme likās to neievērojam.

„Ja dodaties atpakaļ — uz dzilāku aizmuguri," viņš turpināja „jums vajadzētu sameklēt Peniķi. Jums taču būs šis tas, ko viņam pastāstīt."

Veģi šī piezīme šķita nepatīkami aizkaram.

„Vai tad jums pašam nav nekādas intereses no manis šo vai to uzzināt?" viņš izsmiedams sacīja.

Zilgme noteikti un sparīgi papurināja galvu.

„Bet ko tad jūs no manis gribat?" tagad jau gluži nepacietīgi iesaucās Veģis.

„Jūs pazīstat vietējos apstākļus," lietiški, it kā runa būtu par mājsaimniecības lietām, turpināja Zilgme. „Fronte ir tuvu, un man jātiek pāri. Es esmu dezertieris un latviešu vienības padomu nedrīkstu meklēt. Vai jūs man varat palīdzēt?"

Zilgme runāja taisni tā, kā domāja. Viņš bija pārliecināts, ka viņa atklātība ietekmēs arī Veģi un viņš kļūs pielaidīgāks. Veģis iesmējās, atgāzās krēslā un tvēra ar roku pie deniņiem. Bet pēkšņi viņš pietrūkās ar spēju izsaucienu:

„To var!" — un ātriem soļiem devās pāri istabai pie galda.

Viņš apgāja galdam apkārt. Zilgmes pārsteigtā skatiena pavadīts, noliecās ar seju pret Zilgmi palikdams, un pavēra kādu atvilktni. Leģionārs savu sainiti bija nolicis zemē un sēdēja kluss un saspringts, drusku uz priekšu saliecies. Pēkšņi viņš satrūkās — Veģis nesteigdamies izslējās, turēdams labo elkoni dīvaini pievilktu. Zilgme ieraudzīja pret sevi pavērstu stobru.

„Vai jūs varat pacelt rokas?" Veģis mierīgi, gandrīz jauni vaicāja. „Bet ātri!" viņa balsī ieskanējās draudi.

Zilgme dažas sekundes sēdēja kā pārakmeņojies. Varbūt viņš ievēroja kustību, ar kādu mazais melnais caurumiņš cēlās augstāk. Viņš atliecās atpakaļ un gausi izslējā rokas virs galvas.

„Fronte ir tik tuvu," Veģis viņpus galdam piebilda," un esmu jau piedzīvojis dažu labu pārsteigumu. Jūs sapratīsiet šo piesardzību."

Viņa balss bija zobgalīga un vārdi dzēla.

„Tas skan pēc atvainošanās," atsaucās Zilgme, nedaudz atjēdzies. Ārkārtīgi laipni, ārkārtīgi laipni."

„Nesmejieties." Veģis, stobru neuolaizdams, turpināja. „Ķēkām jums būs nogurušas rokas, būs arī skaidrs, kas jums aiz ādas. Es gaidu vācu virsnieku apciemojumu."

Viņš pameta skatienu logā. Zilgme sēdēja neizdevīgi — istabas stūrī, ēnā, no kurienes varēja redzēt tikai pa vienu logu. Bet Veģis lūkojās pa otru, un no turienes tātad bija gaidāmas briesmas. Vai viņš bija maldījies? Tik mulķīgi, tik stulbi un apkaunojoši? Vai šis visādi simpatiskais vīrs, kas Zilgmem iepatikās pēc pirmā skatiena, nemaz nebija tas, par ko viņš uzdevās? — Zilgme neviļus noskurinājās. Viņš negribēja tikt arestēts. Sods par dezertēšanu bija zināms.

„Jūs esat vai nu idiots, vai nodevējs," Veģa ironiskā miera ierosināts, Zilgme sacīja. Runājot viņam tomēr bija jāsavaldās, lai neparādītu savu satraukumu. „Ja jūs nodosit mani vāciešiem, varat uzskatīt mani par beigtu. Varbūt jūs to taisni gribat?"

„Jums ir daudz drosmes," Veģis acis samiedzis novilka. „Iemācies stobra galā parasti neizdodas vairāk kā reizi mūžā. Ekselence varētu lepoties, ja viņam visi puiši būtu tādi kā jūs."

„Cik mums ir laika?" Zilgme sakustējās.

„Dažas minūtes. Sēdiet mierīgi!"

„Es esmu dezertieris," leģionārs ātri sacija. „Man jātiek projām, ķēkām ierodas vācieši. Ja esat latvietis, jūs mani nenodosit!"

„To mēs vēl redzēsim. Tagad sakiet — kura Gestapo iestāde jūs sūtīja un cik jūs saņemsit par pakalpojumu? Jeb varbūt jūs piederat pie Sarkanās bultas aprindām?"

Zilgme nobāla.

„Man nav nekādu sakaru ne ar Gestapo, nedz ar Sarkano bultu. Varbūt jums? Bet ja jūs mani tagad nodosit vāciešiem, jūs iznīcināsit vienīgos sakarus, kādi man ir — ar latviešu nacionālajiem pagrīdniekiem..."

„Esiet bez rūpēm." Veģis sausi atteica. „Es zinu, ko daru. Vai jūs varat izstiept kreiso kāju? Jā? Esat tik labi un pabīdiet šurp savu sainīti."

Zilgme klusēdams paklausīja. Sainītis tagad atradās dažus solus nost no viņa krēsla.

„Tagad pieceļieties!" Veģis skaudri turpināja. „Pagrieziet seju pret sienu. Tā. Un nemēģiniet pretoties."

Viņš ātriem soļiem pārkāpa istabai un piedūra pistoles stobru pie Zilgmes kreisās lāpstiņas. Ar brīvo roku viņš pārmeklēja leģionāra kabatas.

„Es nebūtu palicis sēžam, ja man būtu ierocis," Zilgme izgrūda.

„Jūsu laime," Veģis atteica. Zilgmem likās, ka cilvēks, aiz viņa pleca, smaida. „Un tagad paskatīsimies tālāk."

Viņš uzmanīgi nometās uz viena ceļa, pavērsa stobru pret Zilgmi, un piesardzīgi pacēla sainīti. Tikko viņš to bija nolicis uz galda, pagalmā atskanēja motora rūkoņa.

„Nolādētais punduris!" pilnā kaklā iebrēcās Zilgme. „Apdomājiet, ko jūs darāt! Vēl ir laiks — atbrīvojiet mani!"

„Jūs rūpējaties vienīgi par savu drošību." Veģis mierīgi atsaucās. „Vai jums neliekas, ka arī mana dzīvība ir kaut ko vērta? Es to negribētu atdot provokācijas dēļ."

„Tā nav provokācija! Jūs — ugunsdzēsējs! Glazmaukas bodnieks!"

„Klusu!"

„Suņa gūža!"

„Mierā!"

Veģis nepaguva atvērt saini. Atsprāga durvis un telpā ienāca trausla auguma puisis vācu virsnieka uniformā. Ienācējs nepamanīja Zilgmi istabas stūrī. Durvis piecirtis, viņš spalgi uzbrēca:

„Heil Hitler!"

Pēkšņi pacelto pistoli Veģa rokā ieraudzījis, svešais apmulsumā apstājās.

„Juri!" viņš latviski iesaucās. „Vai man, varbūt, jāpacel rokas? Ko tas nozīmē?"

„Tev ne. Tur jau ir kāds, kas to dara."

(Turpinājums sekos)

SIEVIEŠU TĒRPI POLIJĀ

POLIJA

Polijas dienvidrietumu daļā jūs varat redzēt meitenes šais krāsainos tērpos. Pilna garuma gaiša kleita ir dekorēta ar lielām puķēm un apsegta ar skaistu mežģīnu priekšautu. Blūzi ar garām piedurknēm valkā kopā ar bezpiedurkņu cieši piegulošu nieburu. Jauna dāma valkā augstus sarkanus ādas zābakus pie šī pievilcīgā tērpa un greznojas ar lauku puķu vainagu, kas saistīts ar garām daudzkrāsainām lentām. Papildus valkā sarkano koraļļu kaklarotu, un meitenes ģimenes sabiedrisko stāvokli norāda koraļļu virkņu garums un skaits.

BRADING Breweries Limited publicējusi augšējo aprakstu, lai veicinātu jaunkanadiešu ciešāku vienību.

BRADING'S

BRADING BREWERIES LIMITED
OTTAWA AND WINDSOR

BRADING'S izrunā Bredings

NAMAMĀTES, IEPĒRCIETIES

ARTURA ANŠMITA

PĀRTIKAS PREČU TIRGOTAVĀ

274 Parliament St., Toronto, Ont.

Piedāvājam bagātīgā izvēlē eiropejiskai gaumei piemērotas pārtikas preces, kā:

pašu skābētus kāpostus, skābētus gurķus, dzērvenes, brūklenes, iesala ekstraktu un apiņus, miežu putraimus, putraimu desas, sālītas silkes mucirās un vaļējas, kilavas, šprotes, dāņu sieru, safrānu, kardemonu, vaniļas pākstis, konfektes ar ruma pildījumu un vēl daudz citu pārtikas preču

IZMANTOJIET ARĪ MŪSU BEZMAKSAS PIEGĀDI, kas jums aiztaupīs laiku un braukšanas izdevumus.

PASŪTINĀJUMI IZDARĀMI PA TEL. — EM 3-2361 (līdz 22. martam vēl vecais numurs WA 2361)

Izsūtām arī paciņas uz Vāciju un Angliju

Ārpus Toronto dzīvojošiem preces izsūtām ar dzelzceļu vai pastu. Pieprasiet bezmaksas mantu sarakstu! (291)

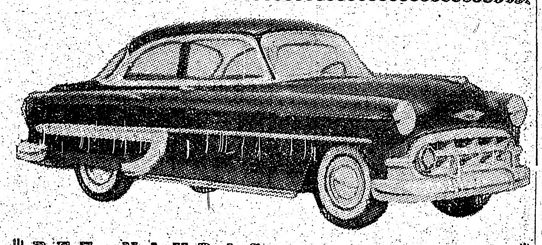

BEZ NAUDAS

ne, bet ar mazu iemaksu, nomaksājot pa daļām līdz 36 mēn. arī

JŪS VARAT BŪT JAUNA UN LABA AUTO ĪPAŠNIEKS.

Lūdzu piezvaniet un stājieties kontaktā

E. ZEMĪTIS, TEL.: EM 3-6282

PIEDĀVĀ UN (FINANCĒ) VISU MARKU AUTOMOBIĻUS KĀ JAUNUS, TĀ LIETOTUS AR GARANTIJU

Ļoti izdevīgi maksāšanas noteikumi, zemas iemaksas. Par Jūsu lietoto auto izmaksājam skaidrā naudā vai ieskaitām kā maksājumu. Informācija katrā laikā latviešu valodā. Izmantojiet vēl pirms sezonas sākumu. (55)

NESŪTIET ZĀLES UZ EIROPU

pirms neesat iepazinušies ar mūsu jauno cenrādi. Pieprasiet 1953. g. cenrādi, kas ir jau iespiests. Mūsu cenas ir daudz zemākas nekā citur Kanadā —

RIMIFONS — $2.10 par 100 tabl.

STREPTOMICINS — $0.50 gramā.

Sūtām no Eiropas uz visām pasaules malām, pat uz zemēm vinpus dzelzs priekškara. Pasta izdevumi ierēķināti. (99)

STARKMAN — CHEMISTS

463 Bloor St., West Toronto

CETURTDIEN, PIEKTDIEN UN SESTDIEN

KAŽOKU IZPĀRDOŠANA

86 KAŽOKI REG. CENA $225 LĪDZ $375 PAZEMINĀTĀ CENA $148.00

JA JŪS GRIBAT PIRKT, APSKATIET TOS

ATVĒRTS NO PL. 9—6 IK DIENAS

PIEKTDIEN LĪDZ PL. 9 VAKARĀ UN SESTDIEN VISU DIENU

BRĪVA UZGLABĀŠANA

PRETĪ SIMPSONAM TORONTO **163 YONGE ST.** PRETĪ SIMPSONAM TORONTO

(293)

Savus padomus un pakalpojumus piedāvāju kā:

T. EATON Co.

PĀRDEVĒJS MĒBEĻU NODAĻĀ COLLEGE IELAS 4. STĀVĀ

(esmu pusdienās no 1.30 — 2.30)

NIK. MEDNIS,

TEL. DARBĀ TR 1133, LOKĀLAIS 4125, MĀJĀS HY 5175

Iecelošanas, izceļošanas vīzu, pasu, dzīvokļa, darba un pavalstniecības lietas kārto

ALEKSANDRS KĀNBERGS

596 Sherbourne St., Toronto

Tel. RA 7149

Dr. A. RATINOV

Bijušais slimn. ārsts Eiropā un Kanadā. Speciālists iekšķīgās slimībās, sevišķi sirds, kuņģa, astmas, reumatisma u. c.

Kunā arī vāciski un krieviski

479 1/2 EUCLID AVE., RA 6708

TORONTO (552)

Pieteicieties

PRET LABU ATLĪDZĪBU

Jums zināmās brīvās darba vietas un

PIEPRASIET STRĀDNIEKUS

P. AVOTIŅA

AĢENTŪRA

PAKALPOJUMU BIROJĀ

854 Bathurst St. Toronto

Tel. KE 0621 (258)

VAJADZĪGA mājkalpotāja ar labu atalgojumu angļu ģimenē pie visa brīva un ar istabu (nav jāmazgā veļa ne arī grīdas). Pieteikties, prasot pēc Mr. Zemītis WA 2116. (290)

Sagādājam dažādus darbus VĪRIEŠIEM SIEVIETĒM

P. AVOTIŅA

PAKALPOJUMU BIROJS

854 Bathurst St. Toronto

Tel. KE 0621 (259)

Latviešu dāmas! Eiropas friziere

KĀPSI'S HAIR STYLING

113 MAC. PHERSON AV.

Starp Yonge St. un Avenue Rd

Pirmklasīgs darbs pie ilgviļņiem matu griešanas, krasošanas un skropstu kopšanas. Iepr. pieteikties pa tel. KI 4585

Runā vāciski, krieviski un zviedriski

SĀP LOCEKĻI?

Vai Jūsu locītavas un muskuļi ir stīvi un sāpīgi? Vai Jums liekas ka „sāp visur" reimatisku un neiroģisku sāpju dēļ?

T—R—C

Jūs ātri atbrīvos no sāpēm. Tūkstoši to lieto un ieteic pret šādām sāpēm, kā arī pret lumbago un neiralģiju.

Pieprasiet T-R-C par 65c, $1.35 aptieku preču veikalos T-836

GAUMĪGUS VIESĪBU GALDUS

klāj saimniece ar praksi, latviešu, franču un angļu gaumei ar saviem palīgiem

Toronto, RI 6915. (295)

IZDODAMAS

2 LABI MĒBELĒTAS ISTABAS

(ielas pusē) 2. stāvā, labā rajonā. Laba satiksme. Zvanīt RI 4650, Toronto

IZDODAMAS mēbelētas istabas ar virtuves lietošanu un garāžu vieninīekam un precētam pārim. Zvanīt vakaros GE 4642. Toronto. (288)

IZDODAMA nemēbelēta istaba ar atsevišķu virtuvi pārim vai vieninīekam High Park rajonā. Zvanīt pēc plkst. 6 vakarā LY 8580, Toronto. (299a)

IZDODAMA viena mēbelēta un viena nemēbelēta istaba ar virtuvi 868 Palmerston Ave pie Dupont St. Toronto. (270)

IZDODAMA mēbelēta istaba ar virtuves lietošanu Gerrard rajonā Zvanīt no plkst. 6 vakarā, sestdienās un svētdienās katrā laikā. Tel. Toronto GE 0628. (296)

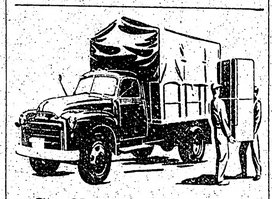

S. VASARĀJA

TRANSPORTA UZŅĒMUMS

izdara pakalpojumus katrā laikā

ZVANĪT

OL 1403, Toronto (142)

BAZNICAS ZIŅAS

Nujorkas latv. ev.-lut. dievkalp. Latviešu leģiona piemiņai 15. martā. plkst. 3 pp. Betlēmes baznīcā. Māc. A. Ozols un R. Zariņš. Dziedās Herta Lūse. Pēc dievkalpojuma draudzes sapulce, kurā izraudzīs delegātus ALAs kongresam.

Detroitas (Mič.) Kristus ev.-lut. latviešu draudzes dievkalpojums 15. martā, plkst. 2 pēc pusdienas, sv. Marka baznīcā (St. Marks Ch.), 1045 E. Grand Blvd., Forest un Grand Blvd. stūrī, ieeja no bulvāra.

DIEVKALPOJUMI KANADĀ

Archibīskapa pārstāvis A.Skrodelis (99 Herkimer Str. Hamilton, Ont. tel.: 70136).

Marta mēnesī Hamiltonā.

Prāv. A. Mitulis (16 Ray Blvd., Port Arthur, Ont., t. 55078)

Fort Viljamā, 22. martā, plkst. 3 p. p. ciešanu laika dievkalp. Trīsvienības bcā, 560 May Str.

Māc. E. Pavasars, (16 Ray Str. E. Hamilton, Ont. t. 93410)

Hamiltorā, 15. martā, plkst. 4 p. p. dievkalp. Trīsvienības b-cā (18 Victoria Ave. So.) Jaunatnes sanāksme 12. un 26. martā plkst. 6.30 vakarā, māc. mājā. Dāmu komitejas sanāksme 28. martā, plkst. 7 vakarā Sv. Trīsvienības b-cā (18 Victoria Ave. So.). Ieeja pret labprātīgiem ziedojumiem, sākot ar 75 c.

Māc. E. Lange (Billings Bridge, P. O. Box 66, Ottawa, Ont.).

Otavā, 15. martā, plkst. 4.30 p. p. dievkalp. Sv. Pētera b-cā (Lyon ielā).

Māc. A. Briedis (17-8th Str. Noranda, Que.)

Norandā, 15. martā, plkst. 4 p. p. dievkalp. United b-cā.

Virdžinijtaurā, 22. martā, plkst. 2 p. p. dievkalp. ar dievgaldu Anglikāņu b-cā.

Māc. A. Lūsis (50 Dewson Str. Toronto Ont. t. LO 2510) **Toronto Sv. Jāņa latviešu draudze**

Dievkalpojums 15. martā, plkst. 4 p. p. Sv. Trīsvienības b-cā (Bloor un Sherbourne), spredīkos māc. E. Kerģis no Kičeneras.

Māc. A. Cops (118 Isabella St., Toronto, Ont., tel. MI 1873). **Toronto** Sv. Andreja b-cā (Carlton un Jarvis ielu st.). Sv. Andreja b-cā 15. martā dievkalp., plk. 4 pp. Pēc dievkalpojuma draudzes dāmu grozinu vakars ar E. Pērkones rereferātu par daiļuma kopšanu. Draudzes dāmas lūgtas piedalīties.

22. martā dievkalpojums plkst. 11.00.

Māc. E. Bērziņš (5833-45 Ave. Red Deer, Alta), svētd. skola katru svētdienu **Red Deera** māc. mājā plkst. 11 no rīta.

Red Dīrā, 15. martā, plkst. 3.30 dievkalp. Mt. Calvary b-cā. Svētdienas skola plkst. 11 māc. mājā. **Kalgarijā**, 22. martā, plkst. 3 p. p. dievkalp. ar dievgaldu Mt. Calvary b-cā (3 Str. un 4 Ave. W.).

Māc. A. Gaudiņš (2105 Marlowe Ave. NDG, Montreal, Que. t. 3422). **Montreālā**, 15. martā, plkst. 1 p.p. dievkalp. Redeemer b-cā (285 Clarke Ave. Westmount.).

Archibiskapa pārst. A. Skrodelis

Māc. V. Šēfers (659 Piccadilly Str., London, Ont.)

Velandā, 15. martā, plkst. 1 p. p. Lielās Lūdzamās, dienas dievkalp. ar dievgaldu.

St. Katarinē, 15. martā, plkst. 3 p. p. Lielās Lūdzamās dienas dievkalp. Pēc dievkalp. baznīcas zālē Elfridas Kukaines koncerts.

Sarniā, 21. martā, plkst. 6 vak. dievkalpojums ar dievgaldu.

Sarniā, 21. februārī kristīts Šteinbergs Vilis—Ernests, Reiņa un Ārijas, dzim. Marciuss, dēls.

Londonā, 22. martā, plkst. 4 p. p. Trīsvienības bazn. dievkalp.

St. Katarinē, 29. martā, plkst. 3 p. p. Kristus bazn. Pūpolu svētd. dievkalp. ar dievgaldu.

Māc. Art. Voitkus, 118 Locke St., North, Hamilton, Ont.

Hamiltonā, Sv. Pāvila b-cā, 15. martā dievkalp., plkst. 7,30 vakarā. Svētdienas skola plkst. 10 no rīta. Ciešanu laika dievkalpojums piektdien, 13. martā, plkst. 8 vak. Temats: Mans Dievs, kāpēc Tu mani esi atstājis?

TORONTO BAPTISAU

draudzes dievkalpojums un svētdienas skola svētdien. 15. martā, pl. 17, Walmer Road bapt. bazs. telpās. Piektdienas vak. pl. 20 Lūgšanas sapulce. **Māc. R. Eksteins.**

SPORTS

SPORTA KALENDĀRS

11. martā Toronto galda tenisa līgas spēles vienībām.

14. martā, plkst. 14 Bloor Collegiate Bloor ielā (uz rietumiem no Bloor un Dufferin krustojuma) TLSK rīko sporta spēles. Vīriešu volejbolā Toronto senioru līgas meistarībāTLSK — Ukraiņi. Ontario latviešu meistarībā basketbolā Sparta — TLSK un draudzības spēlē jaunatnes klasē TLSK — kanadieši.

14. martā, plkst. 20, College ielā 40, Toronto Volejbola meistarība sieviešu līgā TLSK I vienība — igauņu 1. vienība un senioru līgā YMCA's latvieši — YMCA's igauņi.

16. martā, plkst. 19, University Hart H. telpās Toronto intermediate voleja līgas meistarībā TLSK — Hart House.

ATKAL UGUNSKRISTĪBAS

Ja pirms pāris nedēļām TLSK basketbolistes latviešu skatītājiem demonstrēja savu spēles māku un godam izturēja ugunskristības, tad 14. martā tāds pats stāvoklis pienācis jaunatnes basketbola vienībai, kas sacentīsies ar kanadiešiem. Vīriešu volejbolā TLSK vienība senioru līgā spēkosies ar Ukraiņu SA. Uzvaru iegūt šai spēlē ir ļoti svarīgi abām vienībām.

Vīriešu basketbolā Ontario latviešu meistarībā spēkiem mērosies Sparta un TLSK (tren. Kazaks). Grūti ir minēt un zīlēt uzvarētāju, tādēļ uz redzēšanos Bloor Collegiate vingrotavā.

SPRAIGAS SPĒLES

Ap 100 skatītāju, kas bija pulcējušies TLSK rīkotās volejbola un basketbola spēlēs, pieredzēja saistīgas un intriģējošas sacensības.

Spēļu ievadījumā volejbolā sacentās divas TLSK vienības. Katrā vienībā spēlēja trīs vīrieši un trīs vājā dzimuma pārstāves. Noteikumi paredzēja, ka vīriešiem bija liegts gremdēt, bloķēt un servēt asās serves. Tā nu iznāca, ka stiprais dzimums cēlā un sportistes „vīriškīgi" gremdēja. Uzvarētāju un uzvarēto šai sacensībā nebija, jo katra vienība guva pa seta uzvarai.

Nākošajā spēlē latviešu publikas priekšā ugunskristības nācās pārciest kluba basketbolistēm, kas sacentās ar kanadiešu ESKO CLOTHERS vienību. Kluba vienība tiešām daudz mācījusies trenera Skujiņa vadībā un demonstrēja jauku basketbolu. Pati spēle bija saistīga, jo punkti auga vienlīdzīgi un tikai pēdējās sekundēs kanadietes prata panākt 27:25 (13:10) uzvaru. Kluba sastāvs: Bencone, (3), Pālena (3), Bergvalde (0), Tora (7), Birkmane 0) un Barone (2). Par labāko spēlētāju aizsardzībā sevi attestēja Bencone un uzbrukumā Tora. Labi izmantojot auguma priekšrocības, stabilu spēli rādīja Pālena.

Vīriešu basketbolā sacentās Sparta un TLSK (tren. Kadiķis) Ontario latviešu basketbola meistarībā. Jau pirmajās minūtēs vadību savās rokās pārņēma TLSK un puslaiku beidza 23:17. Arī visu otro puslaiku klubs atradās dažu punktu vadībā un tikai pēdējās spēles minūtēs Sparta prata panākt neizšķirtu un gala rezultātā 48:45 uzvaru. Spēle bija strauja, kombināciju bagāta, bet žēl, ka tiesneši atļāva pārāk asu spēles veidu.

Uzvarētāji spēlēja tīru un labu kombinācijas spēli, kurā uzbrucējus labi atbalstīja saspēles vaditājs aizsargs Litaunieks, kas ir izveidojies par vienu no labākajiem, ja ne pat par pašu labāko latviešu aizsargu Kanadā.

Kluba vienība absolvēja vienu no savām skaistākajām spēlēm. Labs taktiķis, cīnītājs un uzbrukuma atbalstītājs bija Kadiķis. Uzbrukumā patika Richters un Miezītis. Pēdējais atguvis daudz no savas kādreizējās briljantās formas. Šai sezonā slikti spēlējišais Bergvalds šai spēlē sevi attestēja par strauju centra uzbrucēju ar drošiem metieniem grozā un cīnītāju līdz pēdējam.

Sparta: Litaunieks (11), Rops (10), Žulps (9), Kuncāns (6), Zutis (6), Bulte (6), Auzers (0).

TLSK: Miezītis (18), Bergvalds (12), Šilders (4), Ozoliņš (3), Auziņš (2), Kadiķis (2), Richters (0), Treibergs (0).

GALDA TENISS

Toronto meistarībā vienībām galda tenisā joprojām labus panākumus gūst latvieši. Augstākā līgā TLSK atrodas otrā vietā ar 7 uzvarām un 2 zaudējumiem, bet Latviešu Y klubs sestā ar 3 uzvarām un 7 zaudējumiem. Spēlētāju klasifikācijā 4. vietā Lieģiņš (TLSK) 42:6, sestā Eglīte (Latv. Y klubs) 38:32 un septītā Paukšēns (TLSK) 37:17.

Pēdējo spēļu rezultāti: Latviešu Y klubs — Toronto TTC 15:6.

Nākošā (senioru) līgā TLSK 1. vienība atrodas 3. vietā ar 6:3, TLSK 2. vienība 4. vietā ar 5:4 un Latviešu Y klubs 5. vietā ar 5:5.

Spēlētāju klasifikācijā 3. vietā Cīrulis (Latviešu Y klubs) 46:14, sestajā Skujiņš (TLSK) 36:18.

2. vienība — Huskies 12:9 un Eskies — Latviešu Y klubs 13:8.

Pēc pirmā apļa noslēguma labākās vienības iedalītas A grupā, bet sliktās B. Augstākā līgā TLSK atrodas A,bet Latviešu Y klubs B grupā. Senioru līgā A grupā TLSK 1. vienība un Latviešu Y klubs, bet B grupā TLSK 2. vienība.

Sagatavošanas noslēgumam tuvojas lielais albums,

GRĀMATA PAR LATVIJU

CROSS ROAD COUNTRY — LATVIA

Rediģējis vēsturnieks EDGARS ANDERSONS

Cena — brošēta $9.80, iesieta, ar apvalku $12.50

Apm. 350 lpp., liela formāta ar pāri par 100 illustr., no kurām daļa vēl līdz šim trimdā nepublicētas

Lielajā, 2 gadus ilgajā darbā piedalās mūsu ievērojamākie zinātnieki, publicisti: Prof. A. Švābe, J. Rudzītis, V. Bērzkalns, J. Siliņš, K. Kalniņš, prof. B. Jirgensons, citi autori un Latvijas sūtniecība Vašingtonā.

Grāmatā apskatīta mūsu zeme, vēsture, cilvēki, kultūra, māksla, saimniecība u. c. nozares

Tā ir grāmata, kas nedrīkst trūkt nevienā latviešu mājā, tā ir grāmata, kas izplatāma visās amerikāņu un citu valstu bibliotēkās un mācības iestādēs

TAUTIEŠI — LŪDZAM TALKĀ

A. NIEDRAS jaunais romāns (Maija Pūrene II. grāmata)

TRĪS CAUNU SIEVAS

Cena — brošē. 2.90, ies. 3.50. Iznāks drīz

Turpinām sagatavošanu nākamiem 6.—10. sējumiem

R. Blaumaņa — KOPOTI RAKSTI

pāri par 1600 lpp. Cena — brošē. 15.00, ies. $18.00

IESIETĀS PAR BROŠĒTO CENU,

tūliņ pasūtinot un maksājot. Pasūtīnāt var pie visiem apgāda pārstāvjiem. Palētinājums spēkā tikai sludināšanas laikā un ja apgādam katrs tūliņ paziņo par iemaksām pie pārstāvjiem.

Nepaziņošanas gadījumā palētinājums nav spēkā.

Grāmatu sūtījumiem uz Kanadu muita atcelta (292)

Apgāds un grāmatnīca

LATVJU GRĀMATA

P. O. Box 332, Waverly, Iowa, U.S.A.

Laikrakstam „LATVIJA AMERIKA"

123 HURON ST. TORONTO, ONT., CANADA

Lūdzu izsūtiet man laikrakstu Latvija Amerikā .....

līdz..... uz..... mēnešiem uz šādu adr.

Mr, Mrs, Miss .....

.....

Pievienoju money orderi, čeku vai skaidrā naudā $ abonementa uzsākšanai — pagarināšanai

(Nevajadzīgo svītrot)

Paraksts

Visi mūsu laikraksta abonenti un pārstāvji lūgti kārtot savus maā sājumus tieši ar apgādu Daugavas Vanags, 123 Huron St., Toronto Ont., Canada, vai ar galveno pārstāvi ASV — A. Lāci, 209 Ave P, Brooklyn 4, N.Y. Tel. DEwey 9-1012.

AMERIKAS LATVIEŠU APVIENĪBAS DARBS

IET DZIĻUMĀ UN PLAŠUMĀ

Apvienībā iezīmējas arī politisks darbs. — Nāk klāt jauni iestādījumi.

ALAs VALDES LĒMUMI UN ATZINUMI

Problēma par vispasaules latviešu apvienības radīšanu, ALAs, Citu organizāciju un atsevišķu personu iesaistīšanu ALAs darbā, Latviešu dzīves archīva un bibliotēkas nodibināšana un apvienības gadskārtējā kongresa Grand Rapidos sasaukšana, bija galvenās tēmas Amerikas Latviešu Apvienības centrālās valdes sēdē Vašingtonā, 28. februārī. Sēdi vadīja prof. P. Lejiņš un tajā vēl piedalījās sūt. J. Feldmans, E. Freivalds, J.Vinters, P.Eglītis, A.Bērziņš, A. Līdacis, A. Klaupiks, V. Lambergs, R. Šillers, G. Meierovics, revizijas komisijas locekļi V. Vuškalns un M. Kārkliņš, apvienības generālsekretārs Br. Albāts un pie sieviešu jautājuma izlemšanas arī sūtņa Feldmana un T. Aizkraukļa kundzes.

ALAs valdes sēžu interesantākie un svarīgākie notikumi parasti ir prezidija ziņojumi, kuros sūtnis J. Feldmans iepazīstina valdes locekļus arī ar svarīgākiem notikumiem Latvijas sūtniecības darbā Vašingtonā. Un tā pamazām ALAs valde iedziļinās un iztirzā politiskus jautājumus, no kuru apspriešanas it kā inkompetences dēļ darbības sākumā tā izvairījās.

ASV KONGRESA LOCEKĻA KERSTENA IEROSINĀJUMS

Sūtnis J. Feldmans ziņoja, ka nosūtījis vēstuli bij. ASV prezidentam H. Trūmenam ar pateicību par viņa draudzīgo nostāju un darbu Latvijas brīvības un neatkarības labā un saņēmis sirsnīgu atbildi. Latvijas sirsnīgs draugs ASV Kongresa loceklis Kerstens piesūtījis vēstuli ar pievienotu rezolūcijas projektu, ko viņš iesniedzis Tautas vietnieku namā un lūdzis atbalstīt šīs rezolūcijas pieņemšanu Kongresā. Rezolūcija paredz komūnisma apkarošanai radīt sevišķu Kongresa komiteju, kas tad ciešāki sadarbotos arī ar apspiesto tautu organizācijām un individuālām personām, kas varētu palīdzēt komūnisma sekmīgākai apkarošanai, arī to tautu labā, kas cieš aiz dzelzs aizkara. ALAs valde atzina to par sevišķi svarīgu uzdevumu un šajā darbā piedalīsies, aicinot visus atbalstīt ASV valdības cīņu pret komūnismu pēc savām spējām un iespējām. Tāpat ALAs valde ir labvēlīgi atsaukusies uz citām ASV Kongresa locekļu un komiteju pieņemtām rezolūcijām par genosida un komūnisma apkarošanu, kas var ātrāk palīdzēt atbrīvot Latviju. Bet sūtnis J. Feldmans arī norādīja, ka ir nepareizi, ka atsevišķas organizācijas vai personas izdara ASV valsts iestādēm dažādus iesniegumus politiskos jautājumos, tos nesaskaņojot ar sūtniecību. Visi iesniegumi būtu izdarāmi vai nu caur sūtniecību vai vismaz sūtniecībai būtu piesūtāmi iesniegumu noraksti. Nesaskaņota darbība var radīt ne tikai nārpratumus, bet arī grūtības gadījumos, ja fakti apgaismoti dožādi.

Arī prof. P. Lejiņš atzina, ka nepieciešama koordinācija, cik vien to var panākt. Tas tomēr nav attiecināms uz latviešiem — ASV pilsoņiem. V. Lambergs norādīja, ka pēc A. Višinska melīgās runas par Baltijas valstīm Apvienotās Nācijās, pati ALAs valde lēma aicināt visus, kam būtu kādi materiāli, kas atspēko Višinska melus, sūtīt tos tieši AN. Un tā tas notiek bieži, sevišķi tad, ja izdara materiālu iesniegumus atsevišķiem ASV valstsvīriem. Tas tomēr ir svarīgs darbs. Pretrunas iesniegumos var novērst ar pamatīgas informācijas nodrošināšanu.

Tālāk prof. P. Lejiņš ziņoja, ka prof. Liberta glezna „Rīgas torņi" nu ir atvesta uz Vašingtonu un tagad kārtojama gleznas pasniegšana.

DOMSTARPĪBAS LAK EC un ALA's PROJEKTOS

Vispasaules latviešu organizācijas jautājumā prezidijs nosūtījis Latvijas atjaunošanas komitejas Eiropas Centra ģenerālsekretāram Abakukam vēstuli, kurā konstatēts, ka no Eiropas Centra saņemts citāda rakstura priekšlikums, bet nav saņemta atbilde ALA's priekšlikumiem, un ka vispasaules latviešu organizācijai jābūt izveidotai vienības un saprašanās ceļā ar visām latviešu centrālām organizācijām, kāds nav Eiropas centra piesūtītais projekts. Tā kā ALA's valdes viedoklis ir, ka politiskajām partijām piemērojami tie paši principi, kas citām organizācijām, tad bažas rada Eiropas centra kategoriskā prasība par politisko partiju pieaicināšanu uz tādiem pamatiem, kā tas noticis Londonā. Tāpat neskaidrs ir Londonas priekšlikums par divi delegācijām kā diviem pārvaldes centriem, bet ar sēdekli Eiropā. Tādēļ ALA's valde atkārtoti lūgusi Latv. atj. kom. Eiropas Centru atbildēt uz ALAs projektu.

ALA's valde saņēmusi no vairākiem tautiešiem vērtīgus ierosinājumus. Roga Losandželosā nāk ar projektu par latviešu nācijas vienības radīšanu ar jaunām idejām. Osis Čikagā izsaka vērtīgas domas ALA's biedru naudas nemaksāšanas gadījumos u. t. t. Valde šos ierosinājumus pētīs.

DIBINĀS TRIMDAS DZĪVES ARCHĪVU UN BIBLIOTĒKU

Sūtnis J. Feldmans ierosina dibināt trimdas bibliotēku, lai Latvijas valsts bibliotēkai saglabātu visus trimdas izdevumus, lūdzot visiem apgādiem no visiem izdevumiem pa vienam eksemplāram. P. Lejiņš atzīst, ka jāaicina bibliotēkai sūtīt arī visus darbus, ko latvieši vispār publicē, piem., arī ziņu nātniski raksti. Uz Kultūras biroja vadītāja E. Freivalda priekšlikumu pieņēma Latviešu dzīves Archīva Amerikā statūtus, kuŗa uzdevums ir vākt un kārtot materiālus un dokumentus par latviešu dzīvi un darbu Amerikā un citur brīvajā pasaulē visās darbības nozarēs. Pie Latviešu dzīves archīva pastāvēs latviešu bibliotēka.

V. Lambergs atgādināja, ka 1948. g. LCK noslēdza līgumu ar Stanforda Universitātes Huvera institūtu par trimdas dzīves archīva glabāšanu šajā Universitātē, kurp arī nosūtīti vērtīgākie archīva un bibliotēkas materiāli, kas atdodami atpakaļ atbrīvotās Latvijas valdībai. Savā laikā tādēļ tika visi apgādi lūgti sūtīt Huvera institūtam pa 1 eksemplāram no katra laikraksta, grāmatām un citiem izdevumiem. Vai to apgādi vēl tagad dara, nav zināms. Tāpat savā laikā Brazilijā, SanPaulo, nodibināts latviešu archīvs pašu latviešu uzglabāšanā, kurp arī sūtīti archīva materiāli.

DIBINĀS SIEVIEŠU NOZARI

T. Aizkraukle ierosina dibināt pie ALA's valdes sieviešu nozari, kas varētu palīdzēt vākt līdzekļus, uzturēt sadarbību ar Amerikas sieviešu organizācijām, kuŗu ir vairāk par 16.000. Šīs idejas ierosinātāji esot sūtnis J. Feldmans ar kundzi. Pie šī ierosinājuma izcēlās debates. **P. Eglītis:** dāmas aicināmas aprūpes biroja darbā, bet atsevišķa nozare vai birojs nav dibināms. **E. Freivalds:** sieviešu nozares dibināšana būtu sievietes degradēšana, jo ALA'ā kā sievietes, tā vīrieši vienlīdzīgi var darboties visās nozarēs. **P. Lejiņš:** dāmas jau darbojās vispār līdzi apvienībā. **V. Lambergs:** ja Latvijas sūtņa kundze un Baltijas sieviešu apvienības latviešu sektora vadītājas ierosina dibināt sieviešu nozari, lai darītu labus darbus apvienības labā, un ar to nebūt nejūtas degradētas, tad ALA's valdei vajaga būt pagodinātai un to tikai pieņemt. Tādēļ jau tagad vajaga lemt par sieviešu nozares dibināšanu un iecelt vadītāju.

To atbalsta R. Šillers, J. Vinters, sūtnis J. Feldmans, B. Albāts, A. Bērziņš. Pēc debatēm valde atzina par vēlamu dibināt sieviešu sekciju un lūdza sūtņa J. Feldmana un T. Aizkraukļa kundzes izstrādāt sekcijas darbības noteikumus. Pieņēma Kongresam Grand Rapidā dienas kārtību, kurā bez pārskatu sniegšanas un jaunām valdes un revizijas komisijas vēlēšanām sūtnis J. Feldmans teiks runu, Komitejas Latvijas brīvībai priekšsēdis Dr. V. Māsēns referēs par šīs komitejas darbu, apspriedīs vispasaules latviešu organizācijas jautājumu. Revizijas kom. priekšsēdis V. Vuškalns ziņoja par izdarīto revīziju ALA's valdē: kases ieraksti saskan ar dokumentiem, daudz darba apvienībā ielicis ģenerālsekretārs Br. Albāts, informācijas birojā nav redzamas kārtības.

GAIDĀMA KULTŪRAS DARBINIEKU KONFERENCE

E. Freivalds ziņoja, ka Kultūras birojs sasauks Nujorkā kultūras darbinieku konferenci ar vadmotīvu: „Latviešu kultūra un latviešu kultūras saglabāšana," kur izdebatēs problēmas par latviešu zinātni, jaunatnes dzīvi, latviešu literatūru un latviešu mākslu. Tā kā Studentu stipendiju fonda līdzekļi ir izsmelti, tad Kultūras birojs ierosina rudenī plaši atzīmēt Latvijas Universitātes svētkus un katram akadēmiski izglītotam latvietim trimdā būtu jāziedo studentu stipendijām.

Latviešu preses biedrība atsūtījusi atpakaļ Kultūras fonda ziedojumu listi, aizbildinoties, ka preses biedrību gan aicina talkā techniskā darbā, bet nepieaicina Kultūras fonda darbā.

PLAŠAS DEBATES PAR INFORMĀCIJAS DARBU UN BALTIJAS TAUTU SADARBĪBAS BIROJU

A. Bērziņš ierosināja ALA'i pašai izdot savu informācijas biļetēnu angļu valodā blakus informācijas centra „Latvian Bulletin", jo pēdējais nav nācis ar priekšlikumiem, kā ALAs informācijas birojs arī varētu piedalīties biļetēnā. Bet jauna biļetena izdošanai ir vajadzīgi līdzekļi, kuŗu nav. V. Lambergs uz to norādīja, ka A. Bērziņa ierosinājums ir nekonsekvents. Kad V. Lambergs ALA's darbības sākumā atkārtoti norādīja, ka biļetēnu angļu valodā vajadzētu izdot pašai ALA'i kā centrālai organizācijai, tad toreiz A. Bērziņš tam pretojās, un valde atzina, ka ALA tikai koordinē un dara to darbu, ko citi vēl nedara. Tagad, kad A. Bērziņš nav Informācijas centra vadītājs un no tā aizgājis, viņš savus uzskatus maina un prasa jauna biļetēna izdošanu, kam pats līdzekļus nevar sagādāt. Valde nekādu lēmumu nepieņēma.

Baltijas tautu sadarbības biroja vadītājs V. Lambergs lūdza pieņemt šī biroja darbības statūtus, lai birojs reiz varētu uzsākt darbību. A. Klaupiks jautāja, vai ALAs valde jel maz ir lēmusi dibināt tādu biroju ar tik plašu darbību, kādu paredz projekts?

V. Lamberga projekts paredz birojam, sadarbībā ar lietuviešu un igauņu centrālām organizācijām, šādas sekcijas: sabiedriski—politisko, komūnisma apkarošanas, kultūrālās sadarbības, saimnieciskās sadarbības un Baltijas ūnijas jautājumiem. Kamēr igauņu centrālā organizācija vēl nav atbildējusi sadarbības priekšlikumiem, Lietuviešu Amerikas Padome sadarbību apsveica un jau nākusi ar lielāku saimniecisku projektu baltiešu trimdinieku labā.

Sūtnis J. Feldmans norāda, ka biroja darbības projekts ir pārāk plašs, bet principā pieņemams. Attiecībā uz Baltijas ūniju vajaga vienmēr ievērot pagātni, nekad neteikt, ka bijušais ir bijis nepareizs. Nav vēl zināms kā izkārtosies Baltijas valstu nākotne pēc atbrīvošanas, tādēļ ar ūnijas idejām jābūt uzmanīgiem.

E. Freivalds kritizēja biroja darbības statūtus, jo tie prasa biroja darbībā pieaicināt arī lietuviešus un igauņus un tad būtu radīts pavisam jauns iestādījums, bet nebūtu ALA's iestādījums vien. Ja vēl nav nodibināts kontakts ar igauņiem, tad tas pierāda, ka ALA's valde šim uzdevumam vēl nav gatava, tādēļ statūti pārstrādājami, bet biroja vadītājs var turpināt strādāt ar valdes principiālo lēmumu.

Pēc debatēm valde V. Lamberga iesniegtos darbības noteikumus pieņēma principā un uzdeva noskaidrot, kāda konkrēta darbība ir iespējama. X.

PAZIŅOJUMS

LNAK valde paziņo, ka Apvienības birojs ir atvērts pirmdienās, trešdienās un piektdienās no pl. 7—9 vakarā sv. Andreja baznīcā Carlton un Jarvis ielu stūrī. Adrese: Latvian National Federation in Canada, P. O. Box 285, Terminal A, Toronto, Ont., Canada.

Šinī laikā pieņem visus Apvienībai domātos maksājumus, kā: dalības maksas, ziedojumus palīdzības darbam, immigrācijas veicināšanai, informācijas darbam, maksājumus Kultūras fondam, autoru honorāriem u. c. Tāpat šinī laikā kārto visus uz LNAK attiecīgās lietas, sniedz paskaidrojumus, ziņas utt. Visos šinīs gadījumos lūdzam griezties pie biroja darbiniecēs E. Gūtmanes.

Visus minētos maksājumus var izdarīt arī svētdienās pēc dievkalpojumiem pie LNAK bibliotēkāres un kartotēkas pārzines A. Heveles.

LNAK Centrālā bibliotēka atrodas biroja telpās, un grāmatas tur izsniedz trešdienās no plkst. 6—8 vakarā un svētdienās pēc dievkalpojumiem.

Tanī pašā laikā un vietā izsniedz izziņas no kartotēkas pret 25 centu atlīdzību par katru izziņu.

LNAK valdes priekšsēdis A. Svenne sastopams birojā piektdienās no plkst. 7—9 vakarā.

LNAK valde

KĀDAS IZREDZES IR ASV ATBRĪVOŠANAS POLITIKAI?

PAR SPĪTI IEKŠĒJAM SASPĪLĒJUMAM, KOMŪNISTI SAVUS SATELITUS JOPROJĀM VADA AR STINGRU DZELZS ROKU

Jaunā Eizenhauera politika, kas ir daudz dzīvāka, darbīgāka un ar plašāku redzes loku kā iepriekšējā, paver jaunu lapaspusi ieslodzīto Austrumeiropas tautu likteņu un viņu krievu cietumsargu attieksmēs. Līdz šim vēl gan nekādi soļi nav sperti šīs jaunās politikas vārdā, bet valodas par atbrīvošanu un komūnistu atteikšanos no dažiem viņu pārraudzībā esošiem zemes gabaliem apspiesto starpā radījis zināmu optimisma vilni.

Padomju Savienības armijas iebrukuma Austrumeiropas valstīs 1944. un 1945. gadā motivēja ar vairākiem politiskiem un stratēģiskiem iemesliem. Tagad daudzi no tiem jau ir novecojušies, īpaši politiskā laukā. Arī citu iemeslu svarīgums pēdējā laikā ir mainījies. Nemainīgs palicis tikai Austrumvācijas un Čechoslovakijas ģeografiskais stāvoklis. Šīs abas valstis veido Centrāleiropas stratēģisko atslēgu, nostādīdamas krievu robežas priekšā vairākas bufervalstis, kas aizsargātu Krieviju no Rietumiem.

Protams, nav jāpakļaujas illūzijām, ka Padomju Savienība Austrumvāciju un Čechoslovakiju uzskata tikai par sākuma bazi savu robežu aizsardzībai. Gadu simtu ilgajās cīņās slavu un Rietumu starpā pirmajiem nekad vēl līdz šim nav bijušas tik izdevīgas pozīcijas uzbrukuma karam kā patlaban.

Eiropas apbrunošana ir gan teorētiski palielinājusi Krievijas zaudējumus varbūtējā uzbrukuma gadījumā, bet nav jāaizmirst, ka krievu armija atrodas tikai 28 jūdzes no Hamburgas, brīvās Vācijas lielākās pilsētas, apmēram 90 jūdžu no Mainces (no Reinas upes) un pati Mainca ir 300 jūdzes no Parīzes!

Krievu kontrole pār Austrumeiropu nebūt nav tikai militāra rakstura. Jau vairākus gadus krievu stratēģi ir vadījuši Austrumvācijas dzīvi tā, lai tā ietekmētu Rietumvācijas politisko attīstību. Arī ASV ārlietu ministrs Dalless šajā sakarā brīdinājis vāciešus.

Kā tas jau pēdējos piecos gados pierādījies, tad nav tādas vietas, kur varētu piespiest krievus atteikties no viņu rokās esošām territorijām centrālā un Austrumeiropā. Liekas, ka pēc Otrā Pasaules kara neveiksmēm Tito atšķelšanās no Maskavas bija krieviem lielākais un nepatīkamākais sitiens, jo līdz ar Dienvidslavijas pretkrievisko nostāju Maskavai zuda jebkāda iespēja ietekmēt Grieķiju un Itāliju ar Dienvidslavijas starpniecību. Bet krieviem tā bija arī laba mācība un pierādījums, ka viņi nevar uzticēties nevienam no saviem komūnistu sabiedrotajiem centrālā un Austrumeiropā. Pēc Tito aiziešanas komūnistu rōka savilkās ciešāk un ciešāk pār saviem satelītiem, un daudzu vietējo komūnistu galvas krita Maskavas šaubu dēļ.

Izstrādājot plānus Austrumeiropas politikai, Amerikai nav arī jāaizmirst, ka, pastiprinoties Padomju Savienības fiziskai kontrolei, katrā no satelītu valstīm ir izveidojusies laužu šķira, kuras likteņi ir pilnīgi atkarīgi no Krievijas likteņa. Šādi cilvēki var gan kļūt neuzticami kara gadījumā, bet pašreizējā saspīlējuma laikos viņi ir paklausīgi rīkojumu pildītāji un Krievijas atbalstītāji, un līdz ar to savam kungam ļoti izdevīgi. Beigās vēl jāpiemin, ka daudzās satelītu valstīs komūnisti jau valda astoņi gadi un ka šai laikā viņi ir paspējuši izravēt gandrīz vai visas pretestības saknes un likvidēt visus tos cilvēkus, kas varētu kara gadījumā palīdzēt Rietumiem kā pretestību kustību vadītāji un sacelšanās rīkotāji. Un lai neatstātu zemē nekādu nedrošības sēklu, tad krievi pašreiz ļoti steidzīgi likvidē tos, kas varētu izrādīt pat pasīvu pretošanos krievu plāniem un tādā veidā pastiprināt Rietumu fronti.

Kāds vācu diplomāts nesen izteicās, ka nepietiek tikai sacīt, ka Austrumvācijā un pārējās satelītu valstīs valda liela neapmierinātība ar pašreizējo politisko iekārtu. Tāda neapmierinātība droši vien valda arī pašā Padomju Savienībā, kaut gan var pieņemt, ka tur tai ir lielāka saimnieciskā nekā politiskā nozīme. Ir lielāka problēma, kā šo neapmierinātību pārvērst darbos.

Viens veids, varbūt, būtu apelējot pie katras valsts nacionālās pašapziņas. Šāds paņēmiens, līdzīgi Tito ricībai, varētu no Krievijas atraut Bulgāriju un Ungāriju, īpaši, ja vēl izdotos nodibināt Baltkānu federāciju. Katrā zinā katras pretestības kustības iznākums atkarīgs no tās vadītājiem. Ja komūnistu iekarotājiem ir jau izdevies iznīcināt brīvības un nacionālisma garu, kā viņi to ir centušies darīt kopš Tito atšķelšanās no Maskavas, tad nekādi iekšēji spēki nevar palīdzēt šo valstu atbrīvošanai. Protams, ka Austrumeiropas atbrīvošana atkarājas arī no Savienotajām Valstīm — vai tās gribēs ar komūnistiem cīnīties?

Eiropa ir pārdzīvojusi dažādas okupācijas fazes. Var būt, ka „tīrīšanu" prāvā Prāgā, antisemītisms Krievijā un satelītvalstīs un spiegu bailes pašā Padomju Savienībā ir komūnistu varas atrofēšanās pazīme. Bet var arī būt, ka krievu metodes neuzticības iznīcināšanai ir tik pamatīgas un stingras, ka pēc tīrīšanām Krievija iznirs daudz spēcīgāka kā jebkad pēdējos divos gados, un līdz ar to tā būs jūtamāks pretinieks kā aukstajā, tā arī karstajā karā ar Rietumiem.

Nepamatotas cerības politiskā karā ir tikpat kaitīgas kā īstā karā. Nekas nevar būt aplamāks, kā doma, ka viss, kas ir nepieciešams, lai saceltu kājās Austrumeiropu pret komūnismu, ir radio propaganda un skrejlapas un nebeidzamas runas par brīvību un demokratiju, — valdības iekārtu, par kuru caurmēra satelītu iedzīvotājs zina gaužam maz.

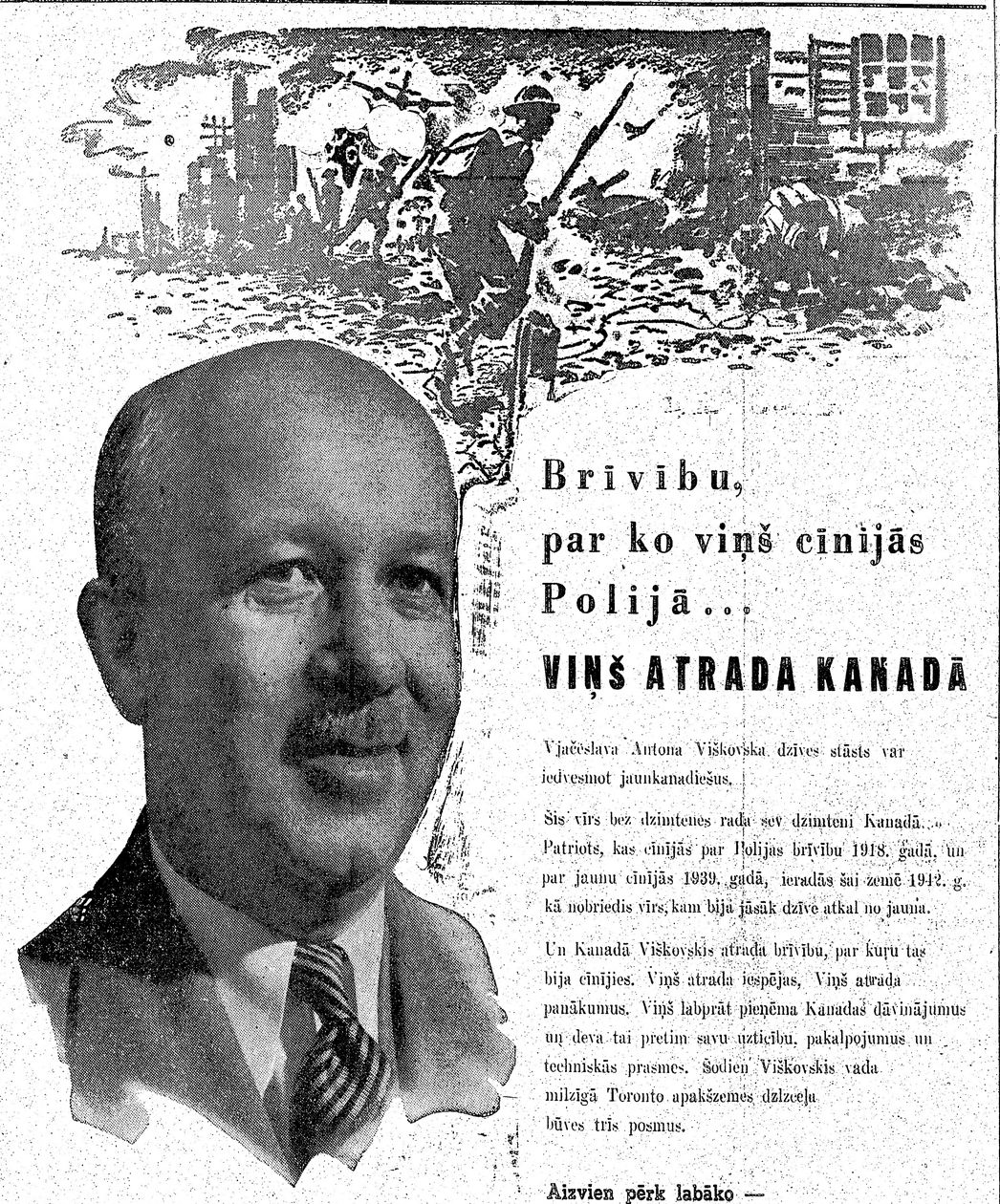

Brīvību, par ko viņš cīnījās Polijā...

VIŅŠ ATRADA KANADĀ

Vjačeslava Antona Viškovska dzīves stāsts var iedvesmot jaunkanadiešus.

Šis vīrs bez dzimtenes rada sev dzimteni Kanadā... Patriots, kas cīnījās par Polijas brīvību 1918. gadā, un par jaunu cīnījās 1939. gadā, ieradās šai zemē 1942. g. kā nobriedis vīrs, kam bija jāsāk dzīve atkal no jauna.

Un Kanadā Viškovskis atrada brīvību, par kuru tas bija cīnījies. Viņš atrada iespējas, Viņš atrada panākumus. Viņš labprāt pieņēma Kanadas dāvinājumus un deva tai pretim savu uzticību, pakalpojumus un tehniskās prasmes. Šodien Viškovskis vada milzīgā Toronto apakšzemes dzelzceļa būves trīs posmus.

Būdams izcils inženieris, Viškovskis sākumā vadīja otras pēc lieluma Polijas pilsētas Lodzas ceļu departamentu un vēlāk nostājās savas būvsabiedrības priekšgalā. Šādi augstvērtīgi dažādu tautību jauni pilsoņi palīdz uzturēt Kanadas dzīves augsto līmeni. Tāpat dažādu izejvielu augstvērtīgas sastāvdaļas palīdz uzturēt WESTON'A maizes, biskvītu, kūku un konfekšu augsto labumu.

Aizvien pērk labāko — pērc WESTON'A ražojumus

Weston's

GEORGE WESTON LIMITED...CANADA

Dr. JĀNIS KAROLS
M.D. — L.M.C.C.
pienem slimniekus 404 DELAWARE Ave. Toronto
Darbdienās no 9—11 un 5—7, izņemot trešdienās, tel. OL 1681

Mājas, veikalus un apbūves gabalus
PLAŠĀ IZVĒLĒ PIEDĀVĀ
Ā. H. KIVINEN
Member of Toronto Real Estate Board
38 LAWRENCE AVE W., TEL. MO 5464
PĀRSTĀVIS
OSVALDS INDZERS
79 Sparkhall Ave, tel. mājā HA 7881, birojā MO 5464
(27)

Dzīvokļa iekārtas apdrošināšana
pret
uguni, ielaušanos, zādzībām
kažoku un vērtslietu apdrošināšana
pret
visa veida zaudējumiem
darba rīku un instrumentu apdrošināšana
pret
visa veida zaudējumiem
VALD. BEBRIS
apdrošināšanas aģentūra
48 Rathnelly Ave, Toronto, KI 5913
Lietpratīgi pakalpojumi visās apdrošināšanas lietās
(294)

ĪSTI IEVESTAS
HOLANDES SILĶES, ZVEJOTAS ZIEMEĻJŪRĀ

Lai ekonomiski saimniekotu, pērciet muciņu īstu ievestu Holandes siļķu. Pieprasiet brīvu informāciju ar šādu adresi.
HOLLAND HERRING FISHERIES ASSOCIATION
ROOM 711, TERMINAL BUILDING, TORONTO, ONTARIO